

Restaurant Supply (Wholesaler)

ਉੱਚ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡਿਆਂ, ਪਤੀਲੇ, ਕੁੱਕਵੇਅਰ, ਸਰਵਵੇਅਰ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਜੂਸਰ, ਐਸਪਰੈਸੋ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਅਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

1125 Howard Street. Elk Grove Village. IL 60007

Prag International
Ravi Kapoor (CEO)

Ph: 847-979-5970. 847-979-5990.
847-228-0150, pragint@aol.com

Regal Jewels
773-262-4377 www.RegalJewels.com

BUY SILVER, GET A VOUCHER!
DIWALI CLOTHING VOUCHER OFFER! GET A \$100 CLOTHING VOUCHER FOR DIWALI WITH EVERY \$100 SILVER PURCHASED.

22KT 24KT

773-262-4377 2625 W. Devon Ave. Chicago, IL 60659 773-517-0574

Licensed Illinois & Wisconsin State.

Jesse Singh
847-606-3664

New construction
60% cash back

Why pay rent if you can buy Find Out How much you can qualify! Get Free Pre-Approval

Buying, Selling Renting or Investing

Amndip Singh
847-409-8787

Buy through us get free inspection & attorney fees free+cashback.

Selling Commission just pay only 1%

WEBSITE: jsingh.remax.com; E-Mail: jsingh@remax.net

Twenty-Sixth Year of Publication

ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

Email: punjabtimes1@gmail.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 27, Issue 09; February 28, 2026

20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਮੁੜ ਭਖਿਆ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ

15% ਟੈਰਿਫ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ-ਅਮਰੀਕਾ ਵਪਾਰ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ 'ਗ੍ਰਹਿਣ'

ਦੇਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲਬਾਤ ਟਲੀ

ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਰੋਕ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਪਿਆ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਚਰਚਾ 'ਚ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ-ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸਤਲੁਜ-ਯਮੁਨਾ (ਐਸ. ਵਾਈ. ਐਲ.) ਨਹਿਰ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਵਾਦ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸੁਲਝਿਆ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹੁਣ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਨਵਾਂ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ 'ਪੰਜਾਬ ਬਚਾਓ' ਰੈਲੀ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਲੋਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੂਬੇ 'ਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਪਾਣੀ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਗਲਿਆਰਿਆਂ 'ਚ ਚਰਚਾ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਜ਼ਿਰਾ ਵਿਖੇ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ 'ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਹਮਲੇ ਕਰਦਿਆਂ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਦੌਰ 'ਚ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ

ਸਰਕਾਰ ਬਣਦੇ ਹੀ ਇਸ ਸਪਲਾਈ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਹਰੀਕੇ ਬੈਰਾਜ ਤੋਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨਹਿਰ ਰਾਹੀਂ ਸਪਲਾਈ

ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਰੀਕੇ ਬੈਰਾਜ ਤੋਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਸਤਲੁਜ ਅਤੇ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਆਪਸ 'ਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਕੈਨਾਲ ਰਾਹੀਂ ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੰਗਾ ਨਗਰ, ਬੀਕਾਨੇਰ ਅਤੇ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 4 'ਤੇ)

ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੱਖ?

ਪੰਜਾਬ-ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਚਰਨਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਗਤੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਕ ਗੈਰ-ਦਰਿਆਈ ਸੂਬਿਆਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰ ਆਪਸੀ ਸਮਝੌਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਨੋਟਿਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਕਰਾਈ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਮਸਲਾ ਹਿਮਾਚਲ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਕਾਰ

ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਜਾਣਿਜ ਸੀ ਪਰ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਦਖਲ ਜਾਣਿਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 262 ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਦਰਿਆਈ ਵਿਵਾਦਾਂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਦਰਿਆ ਪਾਣੀ ਵਿਵਾਦ ਕਾਨੂੰਨ, 1956 ਤਹਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 4 'ਤੇ)

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਟੈਰਿਫ ਬਾਰੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹਾਲੀਆ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਾਲੇ ਤਜਵੀਜ਼ਸ਼ੁਦਾ ਵਪਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਫਿਲਹਾਲ ਟਾਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਣਜ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਵਣਜ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਖਰੜੇ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸੀ ਪਰ ਬਦਲੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਤੈਅ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੁਤਾਬਕ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਸਨ। ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਟੈਰਿਫ ਵਿਵਸਥਾ ਸਬੰਧੀ ਜਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬੇਭਰੋਸਗੀ ਕਾਰਨ ਡਿਸਕੌਂਡ 7% ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਵਿਹਾਰਕ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ।

ਅਮਰੀਕੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਪ੍ਰੈਲ ਵਿਚ ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਵਿਆਪਕ ਦਰਾਮਦ ਟੈਰਿਫ ਨੂੰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ 10 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਆਲਮੀ ਟੈਰਿਫ ਐਲਾਨਿਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ

ਵਧਾ ਕੇ 15 ਫੀਸਦੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਜਵੀਜ਼ਸ਼ੁਦਾ ਦੁਵੱਲੀ ਵਿਵਸਥਾ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਟੈਰਿਫ 25 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੇ 18 ਫੀਸਦੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਵੇਂ 15 ਫੀਸਦੀ ਆਲਮੀ ਟੈਰਿਫ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਥਿਤੀ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰੋਕ ਦਾ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਜਿਨਾ 15 ਫੀਸਦੀ

ਟੈਰਿਫ ਲਾਗੂ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਅਪ੍ਰੈਲ 2025 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੂ ਰਵਾਇਤੀ ਦਰਾਂ ਵੀ ਲਾਗੂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ।

ਅਮਰੀਕਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਬਰਾਮਦੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਸਾਲ 2023-24 ਵਿਚ ਲਗਪਗ 86 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੀ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ। ਅਮਰੀਕੀ ਵਪਾਰ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਬੇਭਰੋਸਗੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਭਾਰਤ ਬਰਾਮਦ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ 'ਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਇਸ ਸਾਲ ਕੈਨੇਡਾ,

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 4 'ਤੇ)

India Palace
And Banquet Hall
Restaurant

Best Price Wholesale
Ph: 630-400-0996
Lakhvir S. Johal
Ph: 317-709-7800

Restaurant-Fine Indian Cuisine
(Ph: 317-298-0773)

Banquet Hall Available Up to 550 People
Amber Carmel Ph: 317-580-0828

Amber Indianapolis Ph: 317-578-4400
Royal, Indianapolis, 317-893-2633

Desi Bazar Grocery Store
Restaurant, Ph: 317-888-2040

Desi Bazar Indianapolis,
Ph: 317-709-7800

Singh Auto Group

3983 ST RD 38E
Lafayette, IN 47905
Ph: 765-607-1300
www.singhautosgroup.com

University Motors

3312 Klondike Rd, West Lafayette, IN 47906
Ph: 765-497-1100
www.universitymotors1.com

Serving Indian American community over 30 years in Midwest for their auto needs.
ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਡੀ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:
Jaspal S. Ghotra: 765-337-5151

Bhaura Transport LLC
Noblesville, IN

ਭਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

- *ਵੈਲਿਡ ਸੀ ਡੀ ਐਲ ਏ ਲਾਈਸੈਂਸ
- *ਘੱਟੋ ਘੱਟ 2 ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ
- *ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਲੋਡ ਸਮੇਤ ਮੀਲ .55 ਸੈਂਟ
- *ਸਾਈਨ ਐਨ ਬੋਨਸ
- *ਹਰ ਵੀਕਐਂਡ 'ਤੇ ਪੱਕਾ ਘਰ
- *ਡਾਇਰੈਕਟ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ
- *ਹਫਤਾਵਾਰ ਮੀਲ 3000 ਤੋਂ 4000
- *ਪ੍ਰੀ-ਪਾਸ, ਈ ਜੀ ਪਾਸ ਅਤੇ ਫਿਊਲ ਕਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ
- *ਇੰਡੀਆਨਾ, ਨਿਊ ਜਰਸੀ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਅਤੇ ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ ਦੇ ਪੱਕੇ ਲੋਡ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 317-403-0493

Devon COME VISIT US

Regal Jewels

773-262-4377 www.RegalJewels.com

LITTLE INDIA CHICAGO

2625 W. Devon Ave. Chicago, IL 60659
www.RegalJewels.com
PH: 773-262-4377 WA: 773-517-0574

ਪੰਜਾਬੀ ਸਕੂਲ ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਮਨਾਇਆ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਿਹਾੜਾ

ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ (ਇੰਡਿਆਨਾ): 21 ਫਰਵਰੀ ਦਾ ਦਿਨ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਿਨ ਵਜੋਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ, ਲੇਖਕ ਸਭਾਵਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਅਦਾਰਿਆਂ, ਅਖਬਾਰਾਂ ਆਦਿ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਇਸੇ ਲੜੀ ਤਹਿਤ ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ (ਇੰਡਿਆਨਾ) ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਦਿਨ ਬੜੇ ਚਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਰਵਿੰਦਰ ਸਹਿਰਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ:

ਮੈਂ ਕੁੜੀ ਪੰਜਾਬਣ ਹਾਂ, ਮੇਰੀ ਬੋਲੀ ਹੈ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ
ਤੂੰ ਦਸਤਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੀਰਾ,
ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਗੁਰਗਾਬੀ ਦਾ
ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ,
ਕਰ ਨਾ ਘਾਣ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ।

ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਹ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਇਸ ਉਪਰਾਲੇ ਲਈ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਉਣ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇੱਕੀ ਫ਼ਰਵਰੀ

1952 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਢਾਕਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਉਰਦੂ

ਕੀਤੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪੰਜ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਹ

ਅੱਜ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਪੰਦਰਾਂ ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ

ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਨੋਸਣ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਤੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਬੰਗਾਲੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਅਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਬੁਛਾੜ

ਮੰਗ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਠਾਈ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। ਨਵੰਬਰ 1999 ਵਿਚ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਵਲੋਂ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ 21 ਫਰਵਰੀ ਦਾ ਦਿਨ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਵਜੋਂ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਗੁਰੂ ਘਰ ਟਰੇਸੀ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਗਵਾ ਮਗਰੋਂ ਕਤਲ

ਗੁਰੂ ਘਰ ਟਰੇਸੀ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬੁਲਟ ਜੀ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ ਹਨ। ਉਹ ਸੇਵਾ, ਨਿਮਰਤਾ ਅਤੇ ਸਮਰਪਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਹੌਂਡ ਕੁਆਰਟਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਟਰੇਸੀ ਵਿਖੇ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਟਰੇਸੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਖੇ ਲਗਾਤਾਰ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਬਿਠਾ ਕੇ ਪੁਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਉਣਾ—ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਰਹਿਣੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉੱਤੇ ਸਦਾ ਸ਼ਾਂਤ ਮੁਸਕਾਨ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਜੋ ਦੱਸਦੀ ਸੀ ਕਿ ਸੇਵਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀ ਦੌਲਤ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਨਿਗਰਾਨੀ ਫੁਟੇਜ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇੱਕ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੀ ਡੱਬਾ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ 2:30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੀੜਤ

ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬਿਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੇ ਕਤਲ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਰੋਸ ਦੀ ਲਹਿਰ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ 1 ਮਾਰਚ, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਫਰਾਈ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਚੈਪਲ 550 ਸਾਊਥ ਸੈਟਰਲ ਐਵੇਨਿਊ, ਟਰੇਸੀ ਵਿਚ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਤੋਂ 3:30 ਵਜੇ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਪਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ, ਟਰੇਸੀ ਵਿਖੇ ਪਵੇਗਾ।

‘ਨਿੱਕ’ ਸਹੋਤਾ ਵੱਲੋਂ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ 4 ਲਈ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਸੈਲਮਾ: ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ‘ਨਿੱਕ’ ਸਹੋਤਾ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਥਾਨਕ ਕਿਸਾਨ, ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਅਤੇ ਸੈਲਮਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਕੂਲ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਦੇ ਟਰੱਸਟੀ ਹਨ, ਨੇ ਜੂਨ 2026 ਦੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਕਾਉਂਟੀ ਬੋਰਡ ਆਫ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰਜ਼, ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ 4 ਲਈ ਆਪਣੀ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਚੋਣ ਇਸ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ 4 ਦੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਲਈ ਵਧੀਆ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇ ਸਕਣ।

ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੈਲਮਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ, ਫਿਰ ਰੀਡਲੀ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੇ, ਅਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਸਟੇਟ

ਸੁਧਾਰ ਹੋਏ, ਅਕਾਦਮਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਵਾਲੇ ਲੇਬਰ ਸਮਝੌਤੇ ਵੀ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਵਿੱਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਸਹੋਤਾ ਸੈਲਮਾ ਚੈਂਬਰ ਆਫ ਕਾਮਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ, ਸੈਲਮਾ ਰੋਟਰੀ ਕਲੱਬ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ, ਬਿਜ਼ਨਸ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਦੇ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ, ਸਿੱਖ ਹਿਸਟੋਰੀਕਲ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਅਤੇ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਕਾਉਂਟੀ ਹਾਊਸਿੰਗ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਜੇ ਉਹ ਚੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਤਰਜੀਹਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪੱਕੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਅਤੇ ਸਟੋਰੇਜ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ, ਕਾਉਂਟੀ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਸੁਧਾਰ, ਘਰਾਂ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵਧਾਉਣਾ, ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਵਧ ਰਹੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਬਲਿਕ ਸੇਵਾ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਰੱਖਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਤੋਂ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਿਚ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। 2008 ਤੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕੰਪਨੀ ਸੈਂਟਰਲ ਵੈਲੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਐਂਡ ਸਰਵੇਇੰਗ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ, ਡਿਵੈਲਪਰਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕਈ ਇਨਫਰਾਸਟਰਕਚਰ ਅਤੇ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ‘ਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਉਹ ਸੈਲਮਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਕੂਲ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਦੇ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਉਹ ਬੋਰਡ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਵੀ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੇ

ਸਹੋਤਾ ਨੇ ਜੂਨ 2026 ਦੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਵੋਟਰਾਂ ਤੋਂ ਸਮਰਥਨ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫੰਡਰੇਜ਼ਰ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਮਿਲਣ ਦੇ ਦਿਨ ਜਲਦੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ, ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਬਣਨ ਲਈ ਜਾਂ ਕੈਂਪੇਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ: Nick Sahota for Fresno County Supervisor – District 4, ਫੋਨ: 559-492-6402 ਈਮੇਲ: Vote4sahota@yahoo.com ‘ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

—ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆ/ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ

Tax Preparation & Advisory Services

- Business & Individual Tax Returns
- Business Structuring
- IRS Representation
- Payroll Services
- Bookkeeping
- Sales Tax

SSK TAX ADVISORS PLLC

Call Today!

224-226-1541

jeet.singh@sstaxadvisors.com

www.sstaxadvisors.com

1600 McConnor Pkwy Suite 1100 Schaumburg, IL 60173

Inderjeet Singh, CPA
Trusted Tax Professionals

ਟੈਕਸ, ਪੇਅ ਰੋਲ, ਬੁੱਕ ਕੀਪਿੰਗ, ਆਈ ਆਰ ਐੱਸ ਰੀਪ੍ਰੈਜ਼ੈਂਟੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਬਿਜ਼ਨਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

NOW HIRING!

JOIN OUR TEAM!

POSITIONS AVAILABLE IN NC!

- Full & Part-Time Positions
- Competitive Pay
- Accommodation Available

APPLY IN PERSON OR CALL:
919-396-3863 OR 513-968-2399

ਸਰਹੱਦ ਨੇੜੇ ਚੌਕੀ 'ਚ ਮ੍ਰਿਤ ਮਿਲੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਅਤੇ ਹੋਮਗਾਰਡ ਜਵਾਨ

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਸਰਹੱਦ ਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਡੇਢ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਫ਼ਾਸਲੇ 'ਤੇ ਥਾਣਾ ਦੋਰਾਗਲਾ ਅਧੀਨ ਪੈਂਦੇ ਪਿੰਡ ਆਦੀਆ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਠਾਕੇ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਇਕ ਏਐੱਸਆਈ ਤੇ ਇਕ ਹੋਮਗਾਰਡ ਦਾ ਜਵਾਨ ਐਤਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਮ੍ਰਿਤ ਮਿਲੇ। ਦੋਵਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਖੂਨ 'ਚ ਭਿੰਜੀਆਂ ਸਨ। ਏਐੱਸਆਈ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਜਦਕਿ ਹੋਮਗਾਰਡ ਦੇ ਜਵਾਨ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਪਈ ਸੀ। ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਇਕ ਕਾਰਬਾਈਨ ਤੇ ਚਾਰ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਖੋਲ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਹਨ। ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਪਿੰਡ ਗਾਦੀਆਂ ਵਾਸੀ ਏਐੱਸਆਈ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਿੰਡ ਅਖਲਾਸਪੁਰ ਵਾਸੀ ਹੋਮਗਾਰਡ ਜਵਾਨ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਡੀਆਈਜੀ ਸੰਦੀਪ ਗੋਇਲ, ਡੀਆਈਜੀ ਬੀਐੱਸਐੱਫ ਜੇਕੇ ਵਿਰਦੀ ਤੇ ਐੱਸਐੱਸਪੀ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਆਦਿਤਿਆ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜੇ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਲਈ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਖ਼ਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੀ ਬੀਐੱਸਐੱਫ ਦੀ ਚੌਕੀ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਬੀਐੱਸਐੱਫ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਗੋਦ ਲਿਆ ਹੈ। ਓਧਰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਤਾਲਿਬਾਨ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ (ਟੀਟੀਐੱਚ) ਨੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਪੋਸਟ ਪਾ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਹੈ।

ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਥਾਣੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ। ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਦੇ ਹੀ ਡੀਆਈਜੀ ਸੰਦੀਪ ਗੋਇਲ, ਐੱਸਐੱਸਪੀ ਆਦਿਤਿਆ ਤੇ ਬੀਐੱਸਐੱਫ

ਦੇ ਡੀਆਈਜੀ ਜੇਕੇ ਵਿਰਦੀ ਵੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜੇ। ਐੱਸਐੱਸਪੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਤੇ ਟੈਕਨੀਕਲ ਟੀਮ ਨੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੋਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਚੱਲੀ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਤਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਤਾਲਿਬਾਨ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਵਾਰਦਾਦ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣ ਸੰਬੰਧੀ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਡ੍ਰੋਨ ਰਾਹੀਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬੀ ਐੱਸ ਐਫ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਾਈਬ੍ਰੇਟ ਤਹਿਤ ਪਿੰਡ ਆਦੀਆ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਸਰਹੱਦ ਨੇੜੇ ਡ੍ਰੋਨ ਰਾਹੀਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੇ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਲਈ ਬਦਨਾਮ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੀਐੱਸਐੱਫ ਨੇ ਇੱਥੇ ਕਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਾਂਚ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਪਿੰਡ 'ਚ ਇਕ ਬੀਐੱਸਐੱਫ ਦੀ ਪੋਸਟ ਵੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਬੀਐੱਸਐੱਫ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੂਜੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਘੇਰੇ ਤਹਿਤ ਇੱਥੇ ਪੁਲਿਸ ਪੋਸਟ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਪੋਸਟ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਇਕ ਕਮਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਆਰਾਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਹੀ ਇਹ ਵਾਰਦਾਦ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਨੱਕ ਹੇਠ ਵਾਪਰੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਆਦੀਆ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਦੋਰਾਗਲਾ ਥਾਣੇ ਦੇ ਐੱਸਐੱਚਓ ਬਨਾਰਸੀ ਦਾਸ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਕਿ ਆਦੀਆ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੋਨ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਰਹੇ। ਇਸ 'ਤੇ ਉਹ ਸਵੇਰੇ 8:15 ਵਜੇ ਚੌਕੀ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਏਐੱਸਆਈ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਪਈ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਕੰਨ ਤੇ ਅੱਖ ਦੇ ਨੇੜੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ ਤੇ ਖੂਨ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੇਬਾਂ 'ਚ ਸਨ, ਸਾਹਮਣੇ ਹੀਟਰ ਚਾਲੂ ਸੀ ਤੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਇਕ ਕਾਰਬਾਈਨ ਪਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਮ ਗਾਰਡ ਜਵਾਨ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਕੰਬਲ ਹੇਠ ਪਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਨੰਗਾ ਸੀ। ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਖੋਲ ਪਏ ਸਨ।

ਉਸਦੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਖੂਨ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Jat Sikh family looking for a compatible US citizen match for their daughter, age 27, height 5' 5". She has done Masters in computer and information system and working as a business system analyst at manufacturing company. Please contact us at 262-716-2016 or 262-716-5859 or Email- karan2@sbcglobal.net

Tonk Kshatri family is looking for a Gursikh, vegetarian match based in the US with comparable qualifications for their H1B visa holder Corporate Attorney daughter, age 29, height 5' 3". She is working as a corporate Attorney in Wilmington, Delaware. Parents retired from Education Department, Punjab, brother is an immigration Attorney in New York. Caste no bar. Please contact us at +91 98763 00624

Jat Sikh Grewal family looking for a compatible match for their US born and raised sweet, homely MD working daughter, age 31, height 5' 9", preferably US born and raised doctor or other compatible profession, height 6 plus. Please contact us at 414-737-8624 or E-Mail: ranigrewal72@gmail.com.

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Gursikh Family is looking for a vegetarian amritdhari, family oriented GURSIKH singhnee who wears Keski (or is willing to do so) and is open to relocating to San Francisco Bay Area, USA. SINGH is 5' 11", Amritdhari, 38 years old, well educated and is WELL SETTLED in the USA since 2009. Currently working as SENIOR software product leader in CALIFORNIA, USA. Singh is an innocent issueless divorcee (short marriage) and is looking for a fresh start. PREFERENCE will be given to North American match, but also open to sponsorship for the right match from other countries. For more details, DIAL us at +1 (510) 558-5650 or what's app at +91 98993 79442 or email at: singhmat001@gmail.com

5-8

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ 25 ਸਾਲਾ ਯੂ ਐਸ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਲੜਕੇ ਲਈ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਸੋਹਣੀ, ਸਿਆਣੀ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਬੈਚੁਲਰ ਆਫ ਸਾਇੰਸ ਬਿਜਨਸ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਕਰਕੇ ਇਕ ਵਧੀਆ ਨਾਮੀ ਫਰਮ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੱਚ 5'-8" ਇੰਚ ਹੈ, ਲੜਕੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਯੂ ਐਸ ਵਿਚ ਵੈੱਲ ਸੈਟਲਡ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਅਤੇ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ: 847-845-4866

Ramgarhia Family seeks a suitable match for their USA Born and Raised Non-vegetarian 31 year 5'6.5" Gursikh son. PhD. & working as Chemical Analyst at Pfizer. Girl should be Gursikh and educated. Caste no bar. If you are interested please call us at 224-422-4773.

ਸ਼ੈਫ ਅਤੇ ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮਰਫਰੀਸਬੋਰੋ (ਟੈਨੇਸੀ) ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਸ਼ੈਫ ਅਤੇ ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ।

* ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਖਾਣਾ
* ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲ

Restaurant Help Wanted

Immediately hiring Chef and Tandoori Chef for Indian restaurant in Murfreesboro, TN.

* Good salary, free accommodation & Food. * Priority to Couples

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ

Direct call or What's up call 615-482-5158

WEATHER XPERTS, INC.

ਹੀਟ ਅਤੇ ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨਰ ਲਗਵਾਉਣ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

* ਅਸੀਂ ਹੀਟ ਅਤੇ ਕੂਲਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

* ਵਧੀਆ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ

* ਪਿਛਲੇ ਵੀਹ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੁੱਕ ਅਤੇ ਲੇਕ ਕਾਊਂਟੀ ਵਿਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ।

Call: BRIAN STREET Owner/President

847-255-2665

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@live.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

Etihad, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.

For Emergency
Call anytime at
847-436-9010

EARLY BIRD SALE!!!!

Domestic fares
available

UMA TRAVELS

2541 W. Devon Ave., Chicago, IL 60659

For Delhi Amritsar-Bombay Ahmedabad, Hyderabad-Madras

Call For Special Sale Fares

Call: 773-338-5603

Punjab Times
Established in 2000
26th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com
Founder Editor:
Amolak Singh Jammu
Managing Editor
Jaspreet Kaur
Editor
Lakhvinder S. Johal
Astt. Editor
Amrit Pal Kaur

Corrpondents
Chicago
Sukhpal Gill
Photographer
Kamaljit Singh Viridi
Ph. 847-502-2703
Our Columnists
Gurbakhsh Singh Bhandal
Buta Singh
Tarlochan Singh Dupalpur
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 135 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ
ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ
ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ
ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ
ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਪੇ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ
ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ
ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ
ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ
ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer
The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.
Sameway Punjab Times
does not necessarily endorse
the claim made in the
advertisement published in
Punjab Times.
All disputes subject to
Chicago jurisdiction.

ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਮੈਟਰੋ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣ: ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ
ਕੌਮੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ
ਚੇਅਰਮੈਨ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਮੁੱਖ
ਮੰਤਰੀ ਰੇਖਾ ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ ਅੱਜ ਇਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖ
ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਮੈਟਰੋ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਬਦਲਣ
ਸਮੇਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ
ਨੂੰ ਅਣਗੋਲਿਆ ਕਰਨ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ
ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ
ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੀ ਸੂਚੀ ਅਨੁਸਾਰ
ਕਈ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ
ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਆ ਰਹੀ ਮੰਗ ਦੇ
ਬਾਵਜੂਦ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀਸ ਗੰਜ ਸਾਹਿਬ ਚਾਂਦਨੀ

ਚੌਂਕ ਅਤੇ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ
ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ
ਬਾਬਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ
ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ
ਅਣਗੋਲਿਆ ਕਰ
ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ
ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ
ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਮੁੱਖ

ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ
ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ
ਕਿ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ
ਵਿਚ ਮੈਟਰੋ
ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਨਾਂਅ
ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀਸ
ਗੰਜ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ
ਰੱਖਿਆ ਜਾ
ਸਕਦਾ ਸੀ।
ਬਾਬਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ
ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਮੈਟਰੋ ਸਟੇਸ਼ਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੰਗਲਾ

ਗਾਇਕ ਕੇ.ਐੱਸ. ਮੱਖਣ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ

ਜਲੰਧਰ: ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਕੇ.ਐੱਸ. ਮੱਖਣ
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।
ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਨਕੋਦਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸ਼ੰਕਰ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ
ਦੌਰਾਨ ਸਿਰੋਪਾਓ ਪਾ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ
ਕੀਤਾ। ਕੇ.ਐੱਸ. ਮੱਖਣ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ
2014 ਵਿੱਚ ਬਸਪਾ
ਦੀ ਟਿਕਟ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ
ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ
ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜੀ ਸੀ।
ਉਥੇ ਸੁਖਬੀਰ
ਬਾਦਲ ਨੇ ਪਾਰਟੀ 'ਚ
ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ
ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿੱਚ
ਬਣਦਾ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ
ਦਿਵਾਇਆ। ਕੇ.ਐੱਸ. ਮੱਖਣ ਨੇ ਸੰਗਠਨ ਦੀ
ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਜਨ-ਜਨ ਤੱਕ ਪ੍ਰਚਾਰ
ਕਰਨ ਵਿਚ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦਾ
ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਇਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ
ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸਹਿਰੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਵ-
ਨਿਯੁਕਤ ਸਰਕਲ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੀਵਾਨ ਅਸਥਾਨ ਸੈਂਟਰਲ
ਟਾਊਨ ਵਿਖੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਹਿਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਲ
ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੀਟਿੰਗ
ਦੌਰਾਨ ਇਕਬਾਲ
ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਬੁਝ ਪੱਧਰ
'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ
ਲਈ ਵਿਆਪਕ
ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ
ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖੇਤਰੀ
ਪਾਰਟੀ ਹੋਣ ਦੇ
ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲੋਕ-
ਪੱਖੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਵੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ
ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤ ਲਈ
ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ
ਦੀ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਗੁੱਸਾ
ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਜਨਤਾ ਮਿਸ਼ਨ 2027 ਵਿੱਚ
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਜ਼ਰੂਰ
ਦੇਵੇਗੀ।

ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਈਰਾਨ ਛੱਡਣ ਦੀ ਸਲਾਹ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਈਰਾਨ 'ਚ ਵਧਦੇ ਤਣਾਅ
ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਖਦਸ਼ੇ
ਦਰਮਿਆਨ ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ
ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਈਰਾਨ ਛੱਡਣ ਦੀ
ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਤਹਿਰਾਨ ਸਥਿਤ
ਭਾਰਤੀ ਦੂਤਘਰ ਨੇ 23 ਫਰਵਰੀ
ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਐਡਵਾਇਜ਼ਰੀ 'ਚ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਈਰਾਨ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀ
ਉਪਲਬਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ
ਸਾਧਨ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਛੱਡ ਦੇਣ, ਜਿਸ
'ਚ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਫਲਾਈਟਾਂ ਵੀ
ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਸਲਾਹ
ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਤੀਰਥ
ਯਾਤਰੀਆਂ, ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸੈਰ
ਸਪਾਟਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੈ।
ਦੂਤਘਰ ਨੇ 14 ਜਨਵਰੀ, 2026 ਨੂੰ ਜਾਰੀ
ਐਡਵਾਇਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਦੁਹਰਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ
ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਵਾਧੂ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਣ। ਦੂਤਘਰ
ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧ ਵਾਲੇ

ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ, ਸਥਾਨਕ ਮੀਡੀਆ
'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਦੂਤਘਰ ਦੇ ਸੰਪਰਕ 'ਚ
ਰਹਿਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ। ਦੂਤਘਰ ਨੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ

ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਸਪੋਰਟ, ਵੀਜ਼ਾ ਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ
ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ,
ਤਾਂ ਜੋ ਹੰਗਾਮੀ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਫੌਰਨ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ
ਜਾ ਸਕੇ। ਦੂਤਘਰ ਨੇ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਤਘਰ
ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾਉਣ ਨੂੰ
ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਹੈਲਪਲਾਈਨ ਨੰਬਰ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ।

15% ਟੈਰਿਫ ਤੋਂ ਬਾਅਦ...

(ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)
ਇਜ਼ਰਾਈਲ, ਪੇਰੂ ਤੇ ਚਿਲੀ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ
ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਦੇ ਸਕਦਾ
ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਨਾਲ ਛੇਤੀ ਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ
ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾਲ ਏਜੰਡਾ
ਤੈਅ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪੇਰੂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਲਗਪਗ
ਪੂਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਵਪਾਰ
ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਸੰਭਵ ਹਨ। ਵਣਜ ਤੇ
ਉਦਯੋਗ ਮੰਤਰੀ ਪੀਯੂਸ਼ ਗੋਇਲ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ
ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਈ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਨਾਲ
ਵਿਆਪਕ ਆਰਥਿਕ ਭਾਈਵਾਲੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ 27 ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ
ਗੱਲਬਾਤ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਲੇ
ਸਾਲ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ
ਠੋਸ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਤੇ ਓਮਾਨ
ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਇਸ ਸਾਲ ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ ਅਮਲ
ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ
ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦਾ
ਹੈ। ਆਸੀਆਨ ਤੇ ਜਾਪਾਨ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ
ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ
ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਬਰਾਮਦਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ
ਫਾਇਦਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ
ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮੁਢਲੇ ਜਾਂ ਤਰਜੀਹ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਵਪਾਰ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਭਾਰਤ
ਦੀ ਅਮਰੀਕੀ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਹੌਲੀ-

ਹੌਲੀ ਘਟੇਗੀ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਆਧਾਰ
ਮਿਲੇਗਾ।

ਨਹੀਂ ਟਿਕੇਗਾ ਟਰੰਪ ਦਾ ਨਵਾਂ ਟੈਰਿਫ: ਕਤਿਆਲ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਭਾਰਤੀ- ਅਮਰੀਕੀ
ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੀਲ ਕਤਿਆਲ ਨੇ ਟਰੰਪ ਦੇ
ਨਵੇਂ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੇ
ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ

ਵਿਆਪਕ ਟੈਰਿਫ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤਹਿਤ ਕਾਂਗਰਸ
ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ
ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰਵਾਦੀ
ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਾਤਿਆਲ ਨੇ
ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਐਕਸ 'ਤੇ
ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 122 ਤਹਿਤ 15 ਫੀਸਦੀ ਦੇ
ਗਲੋਬਲ ਇੰਪੋਰਟ ਸਰਚਾਰਜ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼
ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ...

(ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)
ਜੈਸਲਮੇਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਹਿਰ
ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਸਿੰਚਾਈ ਅਤੇ ਪੀਣ ਯੋਗ ਪਾਣੀ ਦੀ
ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਮੰਨੀ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ
ਸਾਲਾਨਾ ਲਗਭਗ 8.6
ਤੋਂ 9.7 ਐਮ.ਏ.ਐਫ
(ਮਿਲੀਅਨ ਏਕੜ ਫੁੱਟ)
ਪਾਣੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।
ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ
ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ
ਸੂਬੇ ਕੋਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁੱਲ
ਪਾਣੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦਾ ਕੇਵਲ
1.16 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਭੂਮੀਗਤ ਪਾਣੀ ਦਾ ਕਰੀਬ
1.7 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਆਬਾਦੀ ਅਤੇ
ਖੇਤਰਫਲ ਕਾਫ਼ੀ ਵੱਧ ਹਨ। ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਮੀ
ਕਾਰਨ ਉਥੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਲ ਸੰਭਾਲ ਯੋਜਨਾਵਾਂ

ਵੀ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ
ਇਸ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲ ਹੋਰ ਭੱਖ
ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਕ ਪਾਸੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ
ਭਾਜਪਾ ਵਿਚਕਾਰ ਨਜ਼ਦੀਕੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚਰਚਾਵਾਂ
ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਦੂਜੇ
ਪਾਸੇ ਰਾਜਸਥਾਨ 'ਚ
ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ
ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ
ਸਵਾਲ ਵੀ ਉਠ ਰਹੇ
ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੀ
ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਪਾਣੀ
ਰੱਕਣ ਦਾ ਐਲਾਨ
ਕਿਵੇਂ ਅਮਲ 'ਚ
ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੁੱਲ

ਮਿਲਾ ਕੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ
ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ
ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਇਸ 'ਤੇ ਹੋਰ
ਤਿੱਖੀ ਸਿਆਸੀ ਚਰਚਾ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ...

(ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)
ਮੰਨਣਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਾਵੀ-ਬਿਆਸ ਪਾਣੀ
ਵੰਡ ਸੰਬੰਧੀ ਕੇਂਦਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਲਾਗੂ ਹਨ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚੁਣੌਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰ
ਸਕਦੀ ਹੈ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਚਰਨਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਗਤੀ
ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਾਵੀ-ਬਿਆਸ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ ਬਾਂਦੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਰੀ	ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ	ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੇਟ)	ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਹਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ (ਹੈਪੀ ਹੀਰ) ਆਗਿਆਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਪਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਮਨਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੀਰ ਅਮੇਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਘਰ ਤੇ ਚਲਿਆ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ; ਨਾਜਾਇਜ਼ ਉਸਾਰੀ ਤੁੜਵਾਈ

ਕਪੂਰਥਲਾ: ਭਾਰੀ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਅਤੇ ਜੇਸੀਬੀ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਘਰ 'ਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ। ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਇਕ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕਥਿਤ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਹੰਗਾਮਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਜਿੱਥੇ ਸਰਕਾਰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੀ ਜ਼ੀਰੋ-ਟੋਲਰੈਂਸ ਨੀਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਵਿਧਾਇਕ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਨਾਪਾਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ, ਭਲੱਬ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਘਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ।

ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਟੀਮ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚੀ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸਥਿਤ ਥੰਮ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੇਸੀਬੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ, ਵਿਧਾਇਕ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਛਾਉਣੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ 'ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਬਦਲਾਖੋਰੀ' ਕਿਹਾ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹ ਗੇਟ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ ਸੀ। ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦੇਣਗੇ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਮਾਨਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਕਸ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਵਿਧਾਇਕ ਖਹਿਰਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਅਤੇ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਡਰਨ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ

ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ, ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਖਹਿਰਾ ਸਮਰਥਕ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਕਤਲ ਕਿਹਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀ "ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਸਾਰੀਆਂ ਹਟਾਓ" ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਪਾਈ ਜਾਵੇਗੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ। ਵਿਧਾਇਕ ਦੇ ਘਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ।

Sistar Mortgage

A Nationwide Lender

Over 2 Decades of experience providing high level servicing for new and experienced borrowers!

Residential and Commercial Loans

Available in Most States!

Special loan programs for:

- Jumbo Loans
- Self Employed and with a work permit
- Business loans with or without property

(734) 330-8859

balbir.grewal@sistarmortgage.com
balbirgrewal.sistarmortgage.com

http://www.nmlsconsumeraccess.org

Independent Real Estate Broker

31 ਮਾਰਚ 2026 ਤੱਕ .75% ਕਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੇਸ਼ਕਸ਼

Special offer to list your property at .75% commission until March 31, 2026

ਘਰ ਖਰੀਦਣ/ਵੇਚਣ ਲਈ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

ਫੋਨ: 847-401-6552

ਭੂਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਝੱਜ

Singh Tax & Accounting Services LLC.

SINGH AUTO & HOME INSURANCE

Individual & Business Tax related Services

ਸੇਵਾਵਾਂ: *ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰੇਕ ਸੇਵਾ ਜਿਵੇਂ, ਟੈਕਸ ਫਾਈਲਿੰਗ, ਟੈਕਸ ਪਲਾਨਿੰਗ ਅਤੇ ਆਈਆਰਐਸ ਐਂਡਿਟ (ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਬਿਜ਼ਨਸ) ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

* ਅਸੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਭਰ ਵਿੱਚ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

Ph: 248-982-2036

Office Locations

Michigan:
36167 Ford Rd. Westland, MI 48185

Minnesota:
6043 Hudson Rd, Suite#399A
Woodbury, Minnesota 55125

Email: STS2021@SinghTaxServices.com;
www.SinghTaxServices.com

Mohan Singh MST
IRS Enrolled agent,
Insurance Agent-
Casualty & Property
Notary Public

GoldenKey LENDING

Grow your business with our Strategic

COMERCIAL LOAN SOLUTIONS

Partner with us for expert guidance and support

Contact Us at

317-620-4100

www.goldenkeylending.com

We speak your Language
English • ਪੰਜਾਬੀ • ਹਿੰਦੀ • اردو

325 S. College Avenue, Indianapolis, Indiana 46202

NMLS 147421

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

847-359-0746

To Advertise In Punjab Times

Call: 847-359-0746

Guru Nanak Universal Mission (Non profit organinsation)

123 Old Dundee Rd, Barrington IL 60010

ਵਿਆਹ, ਸ਼ਾਦੀਆਂ, ਬਰਥਡੇਅ ਪਾਰਟੀਜ਼ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਮਿਸ਼ਨ (ਨਾਨ-ਪ੍ਰਾਫਿਟ ਸੰਸਥਾ) ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

* ਵਾਜਬ ਰੇਟ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ * ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਪਾਰਕਿੰਗ

We offers all kinds of religion ceremonies including weddings, birthdays or any other events.

ਚਾਹਵਾਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ: 224-478-4783

ਅਮਰੀਕੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟਰੰਪ ਦੇ ਟੈਰਿਫ ਬੰਦ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਮਰੀਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਆਯਾਤ ਟੈਰਿਫਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਯੂ.ਐਸ. ਕਸਟਮਜ਼ ਅਤੇ ਬਾਰਡਰ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 1977 ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਇਕਨਾਮਿਕ ਪਾਵਰ ਐਕਟ (ਆਈ. ਈ. ਈ. ਪੀ. ਏ.) ਦੇ ਤਹਿਤ ਟੈਰਿਫ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਅਮਰੀਕੀ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ 12.01 ਵਜੇ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਸਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਯਾਤਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਗੋ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਟੈਰਿਫ ਕੋਡ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਇਹ ਸਸਪੈਂਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਆਈ. ਈ. ਈ. ਪੀ. ਏ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਗਾਏ ਗਏ ਟੈਰਿਫਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਧਾਰਾ 232 ਰਾਸ਼ਟਰੀ-ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 301 ਅਨੁਚਿਤ ਵਪਾਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਟਰੰਪ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਲਗਾਏ ਟੈਕਸਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ

ਹੈ। ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ। ਸੀ. ਬੀ. ਪੀ. ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀ. ਐਸ. ਐਮ. ਐਸ. ਮੈਸਿਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਵਪਾਰਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਕਦਮ ਟਰੰਪ ਵਲੋਂ ਕੱਟੀਆਂ ਗਈਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਤਹਿਤ 15 ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਗਲੋਬਲ ਟੈਰਿਫ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਯੂ.ਐਸ. ਟਰੇਡ ਪਾਲਿਸੀ 'ਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲਾਅ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਨਤੀਜੇ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ

ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਟੈਰਿਫ ਮਾਲੀਏ ਵਿਚ 175 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਰਿਫੰਡ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਆਈ. ਈ. ਈ. ਪੀ. ਏ. ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 500 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਆਈ. ਈ. ਈ. ਪੀ. ਏ. ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਵੱਡੇ ਆਯਾਤ ਟੈਰਿਫ ਲਗਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਉਹ ਸਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ 'ਚ ਟਰੰਪ ਨੇ ਮੰਗਲਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ

ਅਮਰੀਕੀ ਆਯਾਤ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਟੈਰਿਫ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ 10 ਫੀਸਦੀ ਸੈਂਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਚਾਨਕ 15 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਤਬਦੀਲੀ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਨਵੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਅਮਰੀਕੀ ਵਪਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 122 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਨਿਯਮ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਕਦੇ ਪਰਖਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਇਹ ਨਿਯਮ 15 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਟੈਰਿਫ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ 150 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਧਾਰਾ 122 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਚੀਨ, ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ, ਜਾਪਾਨ ਅਤੇ ਤਾਈਵਾਨ ਸਮੇਤ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਏਸ਼ੀਆਈ ਨਿਰਯਾਤ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਟਰੰਪ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਲਗਾਏ ਟੈਰਿਫਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸਰਹੱਦ ਪਾਰੋਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕਾਬੂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸੂਬਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਾਰੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਵੱਡੀ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਦਿਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪੰਜ ਆਧੁਨਿਕ ਪਿਸਤੌਲਾਂ ਸਮੇਤ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰੋਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਰਾਕਟ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ

ਰਾਹੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ-ਅਧਾਰਿਤ ਤਸਕਰਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਹਾਸਿਲ ਕਰਕੇ ਇਸਨੂੰ ਅੱਗੇ ਅਪਰਾਧਕ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਗੁਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਪੁਲਿਸ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਬਾਈਪਾਸ ਰੋਡ 'ਤੇ ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ ਨੇੜੇ ਸੁਚੱਜੇ ਤਾਲਮੇਲ ਨਾਲ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਚਲਾਇਆ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਜੂਪਾ ਨੂੰ ਇਕ ਗਲੋਬ ਪਿਸਤੌਲ ਅਤੇ ਇਕ 30 ਬੋਰ ਪੀਐਕਸ5 ਸਟੋਰਮ ਪਿਸਤੌਲ ਸਮੇਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ

ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸ਼ੇਰਾ ਸਿੰਘ (26) ਭਿੰਡੀ ਸੈਂਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਜੂਪਾ (21) ਪਿੰਡ ਤੂਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਇਕ .30 ਬੋਰ ਪੀਐਕਸ 5 ਸਟੋਰਮ ਪਿਸਤੌਲ, ਇਕ 9 ਐਮ. ਐਮ. ਆਸਟੀਆ-ਮੇਡ ਗਲੋਬ, ਦੋ .30 ਬੋਰ ਚੀਨੀ ਨੌਰਿਕੋ ਪਿਸਤੌਲ, ਇਕ .32 ਬੋਰ ਪਿਸਤੌਲ ਅਤੇ 10 ਜ਼ਿੰਦਾ ਕਾਰਤੂਸ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਅਨੁਸਾਰ ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ

ਕਿ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਖੁਲਾਸਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਪਿਸਤੌਲ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ੇਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਅਪਰਾਧਕ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਪਰਾਧ ਦਰਜ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਡੀ. ਸੀ. ਪੀ. ਲਾਅ ਐਂਡ ਆਰਡਰ ਵਿਜੈ ਆਲਮ ਸਿੰਘ, ਏ. ਡੀ. ਸੀ. ਪੀ. ਸਰੀਵਨੇਲਾ, ਏ. ਸੀ. ਪੀ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਇੰਸ. ਅਮਨ ਰੰਧਾਵਾ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਲਾਰੈਂਸ ਦਾ ਗੁਰਗਾ ਬਣ ਕੇ ਵਪਾਰੀ ਤੋਂ 10 ਕਰੋੜ ਮੰਗੇ

ਠਾਣੇ: ਕੁਝ ਅਣਪਛਾਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਗਿਰੋਹ ਦਾ ਗੁਰਗਾ ਦੱਸ ਕੇ ਠਾਣੇ ਦੇ ਇੱਕ ਵਪਾਰੀ ਕੋਲੋਂ 10 ਕਰੋੜ ਦੀ ਫਿਰੋਤੀ ਮੰਗੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਨੌਪਾਤਾ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਚ 60 ਸਾਲਾ ਵਪਾਰੀ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 11 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਲੈਣ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਥੇ

ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਵਟਸਐਪ ਕਾਲ ਆਈ ਸੀ। ਕਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਸ ਕੋਲੋਂ 10 ਕਰੋੜ ਦੀ ਫਿਰੋਤੀ ਮੰਗੀ ਤੇ ਬਦਮਾਸ਼ ਖੁਦ ਨੂੰ ਖਤਨਾਰਕ ਗੈਂਗਸਟਰ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਗਿਰੋਹ ਦਾ ਗੁਰਗਾ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ 20 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਵਟਸਐਪ ਕਾਲਾਂ ਆਈਆਂ ਜੋ ਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਨੰਬਰਾਂ ਤੋਂ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਹਾਲੇ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਜਲਦੀ ਨਵੇਂ ਖੁਲਾਸੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਬਰਮਿੰਘਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ 'ਤੇ ਲਾਈ ਪਾਬੰਦੀ

ਲੰਡਨ: ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਬਰਮਿੰਘਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ (ਕੁਝ ਕੋਰਸਾਂ ਲਈ) ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਤੇ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਖ਼ਤ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਬਰਤਾਨੀਆ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਲਜ ਬਰਮਿੰਘਮ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਪੱਤਰ 'ਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ (ਆਫਰ ਲੈਟਰ) ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਵੀ ਵਾਪਸ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਯੂ.ਕੇ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ, ਸਖ਼ਤ ਰੁਖ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਯੂ.ਕੇ. ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਕੋਰਸ ਅੱਧ ਵਿਚਾਲੇ ਛੱਡ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੀ 'ਵੀਜ਼ਾ ਕੰਪਲਾਇੰਸ' ਰੇਟਿੰਗ ਖਰਾਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਏਜੰਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਫਰਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਗਲਤ ਬੈਂਕ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਦੀ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਾਰਨ ਵੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨੇ ਸਖ਼ਤੀ ਵਰਤਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜੋ 'ਹਾਈ ਰਿਸਕ' ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਹਨ।

ਤੋਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨਾ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਯੂ.ਕੇ. ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਹ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਕੀਲ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਉੱਪਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਸਲੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ-ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕੋਰਸ ਦੀ 'ਐਂਡਰਾਇਡ ਐਪ' ਜਾਰੀ

ਪਟਿਆਲਾ: ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦਿਵਸ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬੀ- ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕੋਰਸ ਦੀ 'ਐਂਡਰਾਇਡ ਮੋਬਾਈਲ ਐਪ' ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਐਪ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਖੋਜ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਡਾ. ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਐਪ ਨੂੰ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਐਪ ਉਸੇ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਉਪਗ੍ਰਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਐਪ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ, ਖੋਜਕਾਰਾਂ, ਲੇਖਕਾਂ, ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ-ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਲਾਭਕਾਰੀ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਐਪ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕੋਸ਼ਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੰਜਾਬੀ- ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕੋਸ਼ ਦੇ 2002 ਵਾਲੇ ਸੰਸਕਰਣ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਐਪ ਵਿਚ 35,679 ਮੂਲ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ 1,29,834 ਸ਼ਬਦ-ਰੂਪ ਉੱਪਲਬਧ ਹਨ।

ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਐਪ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅਤੇ ਸਾਹਮੁਖੀ ਦੋਵਾਂ ਲਿਪੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖੋਜਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਹ ਹਰੇਕ ਸ਼ਬਦ ਲਈ ਸਹੀ ਉਚਾਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲਚਕਦਾਰ ਖੋਜ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਪਭੋਗਤਾ ਲਗਾਂ-ਮਾਤਰਾਂ ਲਗਾਏ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਲੱਭ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਐਪ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਰਥਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੀ ਸੰਕਲਪਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਦਾ 'ਖੋਜ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਲਹਿਲ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕੋਸ਼ ਨੂੰ ਡਿਜ਼ਿਟਲ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ। ਸੀ। ਇਸ ਐਪ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਡਾ. - ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਲਹਿਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਰਤਮਾਨ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਡਾ. ਧਰਮਵੀਰ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਟੀਮ ਜਿਸ ਵਿਚ ਡਾ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਕੌਰ (ਮੁਖੀ, ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕੋਸ਼ਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ), ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਡਾ. ਅੰਕੁਰ ਰਾਣਾ, ਰਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਚਹਿਲ, ਰਾਕੇਸ਼ ਦਾਵਤਾ, ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਤਨਵੀਰ ਅਖ਼ਤਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ 'ਚ 590 ਕਰੋੜ ਦੀ ਧੋਖਾਧੜੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਆਈਡੀਐੱਫਸੀ ਫਸਟ ਬੈਂਕ ਨੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ 590

ਸ਼ਾਖਾ ਦੇ ਕੁਝ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਖਾਸ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਵਾਲੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਲੋਕ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੀ

ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਕ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਫਾਈਲਿੰਗ ਵਿਚ ਬੈਂਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬੈਂਕਿੰਗ ਰੈਗੂਲੇਟਰ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਨਾਲ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵੀ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਨੇ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਫਾਈਲਿੰਗ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਇਕ

ਖਾਤਾ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਖਾਤੇ ਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਕਾਇਆ ਰਾਸ਼ੀ ਦੂਜੀ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਰਜ਼ੀ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਬਕਾਏ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੱਸੀ ਗਈ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਫਰਕ ਦਿਸਿਆ। ਨਾਲ ਹੀ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ।

ਫਿਰ ਅਗਲਾ ਨੰਬਰ ਪੱਕਾ ਤੁਹਾਡਾ ਹੈ

ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਉਸ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ

ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਕੁਮਾਰ, ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਕਾਰਕੁਨ ਪੇਸ਼ਕਸ਼: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੰਗਲ, ਜ਼ਮੀਨ, ਖਣਿਜ, ਦਰਿਆ ਅਤੇ ਪਹਾੜਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਬਚਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ।

ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਆਦਿਵਾਸੀ ਹੀ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹਨ। ਦਲਿਤ ਅਤੇ ਓਬੀਸੀ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਹਨ, ਮਜ਼ਦੂਰ, ਕਿਸਾਨ, ਔਰਤਾਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸਭ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਹਨ।

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਦੂਜੇ ਦੀ ਤਕਲੀਫ ਸਮਝਣ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਤਕਲੀਫ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਲੋਕ ਕਿਉਂ ਸਮਝਣਗੇ?

ਸਾਰੇ ਪੀੜਤ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਲੜਣਗੇ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਜਿੱਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਧ ਜਾਵੇਗੀ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਦਿਵਾਸੀ 10 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਪਚਾਪ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਕਤਲ

ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੰਗਲ, ਜ਼ਮੀਨ, ਖਣਿਜ, ਦਰਿਆ ਅਤੇ ਪਹਾੜਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ

ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੋਵੇਗੀ,

ਲਈ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਲਾਸ਼ਕਰ ਉਥੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਯੁੱਧ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਤਾਂ ਯਾਦ ਰੱਖੋ 10 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਹੂ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਦੰਦ ਅਤੇ ਪੰਜੇ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਸਰਕਾਰ,

ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ੇਗੀ।

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਇਕ ਵੀ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਘਾਣ ਉੱਤੇ ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਘਾਣ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਫਿਰ ਅਗਲਾ ਨੰਬਰ ਪੱਕਾ ਤੁਹਾਡਾ ਹੈ।

ਪੌਣੇ ਪੰਜ ਕਿੱਲੋ ਹੈਰੋਇਨ, ਪਿਸਟਲ ਤੇ 'ਡਰੱਗੀ ਮਨੀ' ਸਮੇਤ 6 ਕਾਬੂ

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਤਸਕਰਾਂ 'ਚ ਇਕ ਫੌਜੀ, ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਬਰਖ਼ਾਸਤ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤੇ ਦੋ ਔਰਤਾਂ

ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ: ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 2 ਔਰਤਾਂ ਸਮੇਤ 6 ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਨੂੰ ਹੈਰੋਇਨ ਅਤੇ ਅਸਲੂ ਨਾਲ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਧਾਰਿਤ ਤਸਕਰਾਂ ਵਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗ੍ਰੋਹ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਡਾ. ਪ੍ਰਗਿਆ ਜੈਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਤਸਕਰਾਂ ਵਿਚ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਬੋਕਸਰ ਅਤੇ ਡਿੱਪਲ ਰਾਣੀ ਵਾਸੀ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਰਮਨਦੀਪ ਕੌਰ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਸੱਬਾ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਅਭੀਜੋਤ ਵਾਸੀ ਮੋਗਾ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਗੋਲਡੀ ਵਾਸੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਪਾਸੋਂ 4 ਕਿੱਲੋ 804 ਗ੍ਰਾਮ ਹੈਰੋਇਨ, 1 ਪਿਸਟਲ .30 ਬੋਰ ਸਮੇਤ 3 ਜਿੰਦਾ ਕਾਰਤੂਸ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਲੋਂ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਾਰ ਵੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 20-21 ਫ਼ਰਵਰੀ ਦੀ ਦਰਮਿਆਨੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਸਟਾਫ਼ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਗਰੀਨ ਐਵੀਨਿਊ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਖੜੀ ਇਕ ਥਾਰ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੋਕਿਆ। ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਗੋਲਡੀ, ਰਮਨਦੀਪ ਕੌਰ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਸੱਬਾ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਅਭੀਜੋਤ ਦੀ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. (ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ) ਤਰਲਚਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ।

ਰੱਖਿਆ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਭਾਰਤ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ 'ਚ ਸਮਝੌਤਾ

ਤੇਲ ਅਵੀਵ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਰੱਖਿਆ ਸੰਬੰਧ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲਾ ਨੇ ਤਹਿਤ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਰੱਖਿਆ ਸਹਿਯੋਗ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਨੇ ਭਾਰਤ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਰੱਖਿਆ ਉਦਯੋਗਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਮਝੌਤਾ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੇ।

ਸੀ.ਆਈ.ਏ. 6 ਸਟਾਫ਼ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਸਮੇਤ 1. ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਿੰਡ ਗੋਲੇਵਾਲਾ ਸੇਮਨਾਲਾ ਨੇੜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰ ਅਤੇ ਡਿੱਪਲ ਰਾਣੀ ਸਮੇਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਕਰ ਲਿਆ। ਗਿਆ। ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ 3 ਕਿੱਲੋ 796 ਗ੍ਰਾਮ ਹੈਰੋਇਨ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ 30 ਬੋਰ ਦਾ ਇਕ ਪਿਸਟਲ ਅਤੇ 3 ਜਿੰਦਾ ਕਾਰਤੂਸ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਐੱਸਆਈਬੀਏਟੀ ਨੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਅਨ ਡਿਫੈਂਸ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ (ਐੱਸਆਈਡੀਐੱਮ) ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ ਮੋਹਰੀ ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਰੱਖਿਆ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਗੋਸ਼ਟੀ ਤੇ 2ਬੀ2 ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਦੁਵੱਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਐੱਸਆਈਬੀਏਟੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਜਨਰਲ (ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ) ਯਾਸ਼ਰ ਕੁਲਾਸ ਨੇ ਕੀਤੀ।

ਆਈਐੱਮਓਡੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ 30 ਭਾਰਤੀ ਤੇ 26 ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਰੱਖਿਆ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ - ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਭਾਰਤੀ - ਵਫ਼ਦ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਐੱਸਆਈਡੀਐੱਮ - ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਰਮੇਸ਼ ਕੇ. ਨੇ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜਦੂਤ ਜੇਪੀ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰੱਖਿਆ - ਅਤਾਸ਼ੇ ਗਰੁੱਪ ਕੈਪਟਨ ਵਿਜੇ ਪਾਟਿਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਨਸ਼ਾ ਅਤੇ ਗੈਂਗਸਟਰਵਾਦ ਵਧਿਆ: ਨਾਇਬ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਪੂਰਵਾਂਚਲ

ਸਮਾਜ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਕੌਂਸਲਰ ਰਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਵਲੋਂ ਸਥਾਨਕ ਮਨਦੀਪ ਕਾਲੋਨੀ ਲੁਹਾਰਾ ਵਿਖੇ 'ਇਕ ਭਾਰਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਭਾਰਤ' ਤਹਿਤ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੈਲੀ ਦੌਰਾਨ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਇਬ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਨੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਦਿਨ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਬੀਤਦਾ, ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਲੁੱਟ- ਖੋਹ, ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਜਾਂ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨਾ ਵਾਪਰੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੇਲ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੇਲੇ ਵੀ ਸੂਬਾ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਨਸ਼ਾਖੋਰੀ, ਬੰਦੂਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਗੈਂਗਸਟਰਵਾਦ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਸੈਣੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 2027 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਜੇਤੂ ਬਣਾ ਕੇ ਉਕਤ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਾਰਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਗੇ। ਸੈਣੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ

ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ 2 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਫਸਲ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. 'ਤੇ ਖਰੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ 'ਤੇ ਗੈਂਗਸਟਰ ਅਤੇ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਸੋਦਾਗਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਘੁੰਮਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਸ਼ਵਨੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਜਨੀਸ਼ ਧੀਮਾਨ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਐਸ.ਐਸ. ਨੇ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

ਰੈਲੀ ਮੌਕੇ ਦਿਨੇਸ਼ ਸਰਪਾਲ, ਜੀਵਨ ਗੁਪਤਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਕੌਂਸਲਰ ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕਾਤੀ ਸਮੇਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰ ਅਤੇ ਆਗੂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਬੇਚੈਨ ਨੌਜਵਾਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਨੇ ਬਗ਼ਾਵਤ: ਕਾਰਕੀ

ਕਾਠਮਾਂਡੂ: ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਕਾਰਕੀ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਚੈਨੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣੀ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਲਕ ਨੌਜਵਾਨ ਅਬਾਦੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਕੇ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਕਾਠਮਾਂਡੂ ਵਿਚ ਨੇਪਾਲੀ ਫੌਜ ਦੇ ਪਵੇਲੀਅਨ ਵਿਚ 76ਵੇਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਕਾਰਕੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਨਤੀਜਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਤੈਅ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਲੰਘੇ ਵਰ੍ਹੇ ਸੰਤੋਖ ਮਹੀਨੇ ਦੌਰਾਨ ਜੈਨ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਿੱਖੇ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਦਾ ਖਾਸ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿਦਰੋਹ ਨੇ ਕੋਪੀ ਸ਼ਰਮਾ ਓਲੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਪਲਟ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਹੁਣ ਵੀ ਬੇਚੈਨ ਹਨ।

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਬਗ਼ਾਵਤ ਭੜਕ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 12 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇਗੀ 'ਮੇਰੀ ਰਸੋਈ' ਯੋਜਨਾ

ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਕੈਬਨਿਟ ਦੀ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਕੈਬਨਿਟ ਨੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੇ ਮੋਹਰ ਲਗਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ "ਮੇਰੀ ਰਸੋਈ" ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨਾਲ ਸੂਬੇ ਦੇ 40 ਲੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ, ਸਰਕਾਰ ਇੱਕ ਭੋਜਨ ਕਿੱਟ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗੀ, ਜੋ ਕਿ ਨੀਲੇ ਕਾਰਡ ਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਕਿੱਟ ਵਿੱਚ ਕਣਕ, 2 ਕਿਲੋ, ਉਤਦ ਦਾਲ, 2 ਕਿਲੋ ਖੰਡ, 1 ਕਿਲੋ ਆਇਰੋਡੀਨ ਵਾਲਾ ਨਮਕ, 200 ਗ੍ਰਾਮ ਹਲਦੀ ਪਾਊਡਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਲੀਟਰ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦਾ ਤੇਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕੈਬਨਿਟ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਬ੍ਰੀਫਿੰਗ ਵਿੱਚ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨਾਜ ਭੰਡਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਨਾਜ ਸੰਕਟ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਭ

ਉਹ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਾ ਹੋਣ।" **ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ**

ਪੰਜਾਬ ਕੈਬਨਿਟ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ

ਹਰ 3 ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਕਿੱਟਾਂ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਸਾਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ 'ਮੇਰੀ ਰਸੋਈ' ਯੋਜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕਿੱਟਾਂ ਹਰ 3 ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ, ਅਪ੍ਰੈਲ, ਮਈ ਅਤੇ ਜੂਨ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਕਿੱਟਾਂ ਵੰਡੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।" ਸੀਐਮ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਨਾਜਾਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹੀ ਤੇਲ ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਰਸੋਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ, ਕਿੱਟਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਐਥਲੀਟਾਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।"

ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ, ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਲਿਆਂਦੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਿਜਲੀ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਰਗੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ

ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਗਰੰਟੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਲਿਖੀ ਨਹੀਂ ਗਈ, ਪਰ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ। ਇਹ ਯੋਜਨਾ 40 ਲੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ "ਮੇਰੀ ਰਸੋਈ"। "ਭੋਜਨ ਨੂੰ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਬਣਾਏਗੀ" ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਰਾਹੀਂ ਕਣਕ ਮਿਲਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਹੁਣ, ਅਸੀਂ ਭੋਜਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਭੋਜਨ ਮਿਲ ਸਕੇ ਅਤੇ

ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਗਸਤ-ਸਤੰਬਰ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੌਰਾਨ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਅਤੇ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਹਰੇਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਪਟਵਾਰੀ, ਨੰਬਰਦਾਰ ਅਤੇ ਸਰਪੰਚ (ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ, ਜੋ ਅਸਲ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ

ਕੁਕਵਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ 2,800 ਏਕੜ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿੱਚ 5,200 ਏਕੜ ਅਤੇ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਵਿੱਚ 3,000 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

"1976 ਤੋਂ, ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਇਸ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। 2015 ਵਿੱਚ, ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਮਾਲਕੀ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਭਲਾਈ ਰਾਜ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਇਹ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੈਂਕੜੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ," ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ। ਕੈਬਨਿਟ ਮੀਟਿੰਗ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਮਾਲ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਐਂਡ ਐਕਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵਨ ਟਾਈਮ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਸਕੀਮ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਇਹ ਸਕੀਮ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟਮੈਂਟਾਂ 'ਤੇ ਬਕਾਇਆ ਬਕਾਏ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ, 1 ਜਨਵਰੀ, 2020 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਰੱਦ ਕੀਤੀਆਂ ਅਲਾਟਮੈਂਟਾਂ ਨੂੰ ਓ ਟੀ ਐਸ ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਕੀਮ ਦੀ ਆਖਰੀ ਮਿਤੀ 31 ਮਾਰਚ ਤੋਂ 30 ਜੂਨ, 2026 ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਵਲੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਮੇਲਾ

ਡਾ. ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਨੂੰ 'ਸਰਵਉੱਚ ਸਨਮਾਨ ਫੈਲੋਸ਼ਿਪ' ਪ੍ਰਦਾਨ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਲੋਂ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਮੇਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੇਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਮੇਅਰ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਉਘੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਟਿੱਕਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਦਿਵਸ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਉਘੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਡਾ. ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਨੂੰ ਅਕਾਦਮੀ ਦਾ "ਸਰਵਉੱਚ ਸਨਮਾਨ ਫੈਲੋਸ਼ਿਪ" ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਨਮਾਨ ਵਿੱਚ 21 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਫੁਲਕਾਰੀ, ਸ਼ੋਭਾ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਚਿੱਠੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਅਕਾਦਮੀ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਪਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀ ਹਰ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁੱਢਲੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ।

ਲੁਧਿਆਣਾ, ਅਖਾਣ ਅਤੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਭਰਪੂਰ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਜਜ਼ਬਦੀਪ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੁਸਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਫਾਰ ਵੁਮੇਨ ਕਾਲਜ ਫਾਰ ਵੁਮੇਨ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਅੰਕੁਸ਼ ਅਤੇ

ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਪੰਧੇਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਸਿਰਜਣ, ਕਾਵਿ-ਸਿਰਜਣ, ਪੰਜਾਬੀ ਲਕਰੀਤ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪੁਸ਼ਟੋਤਰੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਪੋਸਟਰ ਮੁਕਾਬਲਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ- ਉਚਾਰਣ, ਅਖਾਣ ਅਤੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਭਰਪੂਰ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਅਤੇ ਕੈਲੀਗ੍ਰਾਫੀ (ਅੱਖਰਕਾਰੀ) ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਲਈ ਜਤਿੰਦਰ ਹਾਂਸ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੋਲੇ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਪਾਲ ਕੌਰ, ਜਗਵਿੰਦਰ ਜੋਧਾ, ਡਾ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਗਲੈਕਸੀ, ਡਾ. ਗੁਰਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕਿਰਨ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਧਨਾਨਸੂ, ਡਾ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜਾਚਕ, ਰਣਧੀਰ ਕੰਵਲ, ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਭੰਮਰਾ, ਜਸਵੀਰ ਝੱਜ, ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ, ਪਾਲੀ ਖਾਦਿਮ, ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਸੋਹੀ, ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਰਾਮਪੁਰੀ,

ਰਾਜਦੀਪ ਤੁਰ, ਕੇ.ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ, ਅਮਰਜੀਤ ਸ਼ੇਰਪੁਰੀ ਨੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਵਜੋਂ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਸਮੁੱਚੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਸਹੁੰ ਡਾ. ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਪੱਧਰ ਨੇ ਚੁਕਾਈ। ਮੇਲੇ ਦੇ ਸੰਯੋਜਕ ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਕੌਰ ਕੋਚਰ ਅਤੇ ਤ੍ਰੈਲੋਚਨ ਲੋਚੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਸਿਰਜਣ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਸੁਖਨਜੋਤ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਏ.ਪੀ.ਜੇ. ਫਾਈਨ ਆਰਟਸ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ, ਕਾਵਿ-ਸਿਰਜਣ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਨਾਰੰਗਵਾਲ, ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਹਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਕਾਲਜ ਸ੍ਰੀ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੀਜਾ ਸਥਾਨ ਰਾਜਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਐਸ.ਸੀ.ਡੀ. ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਗੀਤ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਅਰਮਾਨ ਏ ਪੀ ਜੇ ਫਾਈਨ ਆਰਟਸ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ, ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਸੁਖਦੀਪ ਕੌਰ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਗਰਲਜ਼ ਕਾਲਜ ਮਿਲਰਗੰਜ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪੁਸ਼ਟੋਤਰੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਜੀ.ਐਚ ਜੀ. ਹਰਿਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਾਲਜ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਵਾਰ ਵੁਮੇਨ ਸਿੱਧਵਾਂ ਖੁਰਦ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਪੋਸਟਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਮੁਗਾਕਸੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਲੜਕੀਆਂ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਹਿਮਾਬੀ ਸ਼ਰਮਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਕਾਵਿ-ਉਚਾਰਣ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਸੁਖਨਜੋਤ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਏ.ਪੀ.ਜੇ. ਫਾਈਨ ਆਰਟਸ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ, ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਹਰਮਨਜੋਤ ਸਿੰਘ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ

ਹਿਮਾਂਸੂ ਕਲਿਆਣ ਏ.ਪੀ.ਜੇ. ਕਾਲਜ ਫਾਈਨ ਆਰਟਸ ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਕੌਲੀਗ੍ਰਾਫੀ (ਅੱਖਰਕਾਰੀ) ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਖੁਸ਼ਬੂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਲੜਕੀਆਂ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਜਸਕੀਰਤ ਕੌਰ ਏ.ਪੀ.ਜੇ ਕਾਲਜ ਵਾਈਨ ਆਰਟਸ ਜਲੰਧਰ ਨੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਲਜ ਜੰਡਿਆਲਾ ਦੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਨੇ ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਿਆ

ਜਲੰਧਰ: ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ

ਕਾਲਜ ਜੰਡਿਆਲਾ ਦੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਵੱਲੋਂ ਹੈਸਲਿੰਗ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਕੱਪ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕੁਸ਼ਤੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਕਾਲਜ ਇੰਚਾਰਜ ਜਸਨਜੋਤ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੈਸਲਿੰਗ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਕੱਪ ਗਾਂਜੀਆਬਾਦ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿੱਚ ਹੋਏ, ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਰਨਵੀਰ ਨੇ 92 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਭਾਰ ਵਰਗ ਫਰੀ ਸਟਾਈਲ ਕੁਸ਼ਤੀ ਵਿੱਚ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਫਰਾਂਸ ਹੁਸੈਨ, ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਸਸ਼ਾਕ ਰਾਏ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਸੁਰਜੀਤ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮਾਣਮੱਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕਾਲਜ ਦੇ

ਇੰਚਾਰਜ ਜੌਹਲ ਨੇ ਸਮੂਹ ਸਟਾਫ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਵਾਨ ਕਰਨਵੀਰ ਦਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਸਵਾਗਤ ਤੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਖੇਡ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਖਿਡਾਰੀ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਜਿੱਤ ਮਿਹਨਤ, ਲਗਨ ਤੇ ਸੱਚੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਖੇਡ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਕਰਨ ਹਿੱਤ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਹੋਏ ਨਾਰਾਜ਼?

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੁਨਰ ਸੁਰਜੀਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ, ਜਿਸਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਅਤੇ ਵਿਜਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਲਈ ਕਾਫੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲ ਗਰਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਅਣਉਮੀਦ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ।

ਮੀਟਿੰਗ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਝੁੰਦਾਂ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ, ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਉਮੇਦਪੁਰੀ, ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ, ਆਦੇਸ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੋਰੋ, ਬੀਬੀ ਜਾਗੀਰ ਕੌਰ, ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਹ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਸਿਰਫ ਰੁਟੀਨੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਰਣਨੀਤਿਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਸਭ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਉਸ ਵੇਲੇ ਟਿਕ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਮੀਟਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਪਰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹ

ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਿਕਲੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਚਰਚਾਵਾਂ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਜਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖੀ ਰਣਨੀਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਕਾਰਨ ਲੀਡਰਾਂ

ਨੇ ਲਗਭਗ ਦੋ ਘੰਟੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕੀਤਾ। ਆਖਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇਯਾਲੀ ਵੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸਵਾਲ ਉੱਠ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਬੈਠਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਇਕਜੁਟਤਾ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਰਣਨੀਤੀ ਲਈ ਅਹਿਮ ਮੌਕਾ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਚਾਨਕ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਅਹਿਮ ਚਰਚਾ ਜਾਂ ਅਸਹਿਮਤੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਭ ਦੀਆਂ ਨਿਗਾਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਹਨ ਕਿ ਅਖੀਰਕਾਰ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਰੁਖ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਬੈਠਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲਈ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ ਜਾਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਨਮੁਟਾਅ ਹੋਰ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣਗੇ? ਇਸਦਾ ਜਵਾਬ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮਿਲੇਗਾ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਚ 89 ਭਾਰਤੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ਼ਨੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਆਫ਼ ਹੋਮਲੈਂਡ ਸਕਿਊਰਿਟੀ (ਡੀ.ਐਚ.ਐਸ.) ਨੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਬੁਰੇ ਤੋਂ ਬੁਰੇ ਕਰੀਬ 25,000 ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਨਤਕ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਚ ਅਮਰੀਕੀ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਕਸਟਮਜ਼ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ (ਆਈਸ) ਅਤੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਂਡ ਬਾਰਡਰ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਅਧੀਨ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ 89 ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 2 ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਕੌਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਮੌਨੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਕਾਫੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀਆਂ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਭੇਜਿਆ (ਡਿਪੋਰਟ) ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੀਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਡੀ.ਐਚ.ਐਸ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਕੜਾ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ, ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਸੂਚੀ ਨੇ ਚ ਭਾਰਤੀ-

ਅਮਰੀਕੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਹੱਲਚਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤੇ ਭਾਰਤੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਇਸ ਨੂੰ ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰੇ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਡੀ.ਐਚ.ਐਸ. ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਐਲਾਨਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤੀਆਂ ਨੂੰ 'ਫਿਕਰ' ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀਆਂ 'ਚ ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਕੌਰ ਨਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਰਗੇ ਦੋਸ਼ ਹਨ। ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਵੇਰਵੇ ਆਮ ਜਨਤਕ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਸੂਚੀ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ ਤੋਂ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੋਰੀ ਅਤੇ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿਚ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਧੋਖੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਵਿਚੋਂ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਵਿਚ ਟੈਕਸਾਸ ਤੋਂ, ਅੰਤਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਮਨੀ. ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਅਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਵਿਚ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਿਨਸੀ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ, ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਡਾਕੇ ਅਤੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਇਲੀਨੋਇਸ ਤੋਂ, ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਸ਼ੇ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਤਸਕਰੀ

ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਫਲੋਰੀਡਾ ਤੋਂ, ਦਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਧੋਖੇ ਅਤੇ ਨਕਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਤੋਂ, ਰਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਘਰੇਲੂ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚੋਂ, ਗੁਰਪ੍ਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਵਿਚ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਤੋਂ, ਪਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਟੈਕਸਾਸ ਤੋਂ, ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਧੋਖੇ ਤੇ ਚੋਰੀ ਵਿਚ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ, ਹਰਪ੍ਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਿਨਸੀ ਅਪਰਾਧ ਵਿਚ ਇਲੀਨੋਇਸ ਵਿਚ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਡਾਕੇ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਫਲੋਰੀਡਾ ਵਿਚ, ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ, ਦਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਵਿਚ ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਤੋਂ, ਰੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਘਰੇਲੂ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ, ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਧੋਖੇ ਅਤੇ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਲਈ ਟੈਕਸਾਸ ਤੋਂ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਡਾਕੇ ਲਈ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਕਾਰਨ ਇਲੀਨੋਇਸ ਤੋਂ, ਵਿਜੈਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਠੱਗੀ ਲਈ ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਤੋਂ, ਵਿਕਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਿਨਸੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਫਲੋਰੀਡਾ ਤੋਂ, ਸੁਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਨੂੰ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਲਈ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਤੋਂ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਘਰੇਲੂ ਹਿੰਸਾ ਕਾਰਨ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ, ਗੁਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਧੋਖੇ ਅਤੇ ਚੋਰੀ ਕਾਰਨ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ, ਮਨਜੋਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਕਾਰਨ ਟੈਕਸਾਸ ਤੋਂ, ਗੁਰਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਡਾਕੇ ਅਤੇ ਹਮਲੇ ਲਈ ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਤੋਂ, ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਲਈ ਇਲੀਨੋਇਸ ਤੋਂ ਅਤੇ ਗਗਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਲਈ ਫਲੋਰੀਡਾ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਟੇਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁਜਰਾਤੀ ਨਾਂ ਵਾਲੇ ਕਰੀਬ ਡੇਢ ਦਰਜਨ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤੀ ਉਪ ਜਾਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਰੀਬ ਡੇਢ ਦਰਜਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਨ। ਲਗਭਗ 40 ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰੀਬ 40 ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਆਦਿ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿੱਤੀ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਤਸਕਰੀ ਆਦਿ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹਨ। ਇਹ ਸੂਚੀ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਵਧਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮੁਫ਼ਤ ਮਿਲੇ ਰੋਟੀ ਤਾਂ ਲੋਕ ਕਿਉਂ ਕਰਨਗੇ ਕੰਮ?: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਰੋਟੀ ਤੋਂ ਠੀਕ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਬਾਈ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨੇ ਮੁਫ਼ਤ ਤੋਹ ਫਿਊ ਡੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਕਦ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ? ਇਸ

ਲਿਮਟਿਡ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਇਕ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ। ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਬਿਜਲੀ (ਸੋਧ) ਨਿਯਮ, 2024 ਦੇ ਉਪ ਨਿਯਮ 23 ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਉਪ ਨਿਯਮ ਮੁਤਾਬਕ, ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਦੀ - ਮਨਜ਼ੂਰ ਲਾਗਤ ਤੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਗਈ ਫੀਸ ਵਿਚਾਲੇ ਦਾ ਫਰਕ ਤਿੰਨ ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਦੁਮਕ ਸ਼ਾਸਿਤ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ 'ਚ ਇਸੇ ਸਾਲ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ। ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਸੂਰਿਆਕਾਂਤ, ਜਸਟਿਸ ਜੋਇਮਾਲਿਆ ਬਾਗਚੀ ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਵਿਪੁਲ ਐੱਮ ਪੰਚੋਲੀ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ-ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਰੂਪ ਨਾਲ ਕਮਜ਼ੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਹਨ ਜੋ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਸਕਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਹਨ, ਜੋ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਹਨ, ਪਰ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ 'ਚ ਪੜ੍ਹਣ ਦਾ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਸਕਦੇ।

ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ 'ਚ ਅੜਿੱਕਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਜੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਮੁਫ਼ਤ ਖਾਣਾ, ਮੁਫ਼ਤ ਸਾਈਕਲ, ਮੁਫ਼ਤ ਬਿਜਲੀ ਦੇਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਓਗੇ ਤਾਂ ਕੰਮ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ? ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਦਯੁਤ ਵਿਤਰਣ ਨਿਗਮ

ਗਿਆਨੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ 'ਅਲਟੀਮੇਟਮ'

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਸੰਬੰਧੀ ਲਗਾਏ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 72 ਘੰਟਿਆਂ ਅੰਦਰ ਲਗਾਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਅੱਜ ਸਮਾਂ ਹੱਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁਣ ਗਿਆਨੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ 72 ਘੰਟਿਆਂ ਅੰਦਰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਜਵਾਬੀ ਅਲਟੀਮੇਟਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵੀਡੀਓ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਗਿਆਨੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ 18 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਲੱਬ ਵਿਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋ ਰਹੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ

ਨੂੰ ਹੀ 72 ਘੰਟਿਆਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਜਵਾਬ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਧਾਮੀ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਲਟਾ ਮੈਨੂੰ ਹੀ 72 ਘੰਟੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ 'ਅਲਟੀਮੇਟਮ' ਉਤੇ ਮੌਜੂਦਾ 'ਅਲਟੀਮੇਟਮ' ਦਿੰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਧਾਮੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਨੇ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ 72 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਦਿਓ, ਨਹੀਂ ਤੇ 72 ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਇਕੱਲਾ-ਇਕੱਲਾ ਜੇ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਅਸੀਂ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਾਂਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਬਾਰੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਉਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਨੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਕੱਲਾ-ਇਕੱਲਾ ਜਿਹੜਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਉਹ ਸੰਗਤ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਾਂਗੇ।

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਏ.ਆਈ. 'ਚ ਭੈਅ ਨਹੀਂ ਭਵਿੱਖ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ: ਮੋਦੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਇਆਆਰਟੀਰੀ ਸੀਅਲ ਨਹੀਂ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ (ਏਆਈ) 'ਚ ਡਰ ਨਹੀਂ, ਕਿਸਮਤ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਭਵਿੱਖ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਹੈ, ਉਰਜਾ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ ਤੇ ਨੀਤੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਏ.ਆਈ. ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਇੰਡੀਆ ਏ.ਆਈ. ਇੰਪੈਕਟ ਸਮਿਟ 'ਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਟੈਕ ਦਿੱਗਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ 'ਚ ਭਿੰਨਤਾ ਹੈ, ਆਬਾਦੀ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ 'ਚ ਜੋ ਏਆਈ ਮਾਡਲ ਸਫਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਟੈਕ ਦਿੱਗਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ 'ਚ ਏਆਈ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੇ ਫਿਰ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਏਆਈ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਚੰਗਿਆਈ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਲੈਣ ਦੀ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

ਤੇ ਵੀਡੀਓ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਤ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਨੇ ਏਆਈ ਦੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਏਆਈ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਵੇ 'ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ 'ਚ ਹੋਵੇ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਏਆਈ ਮਾਡਲ ਦੇ ਵਿਕਾਸ 'ਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਏਆਈ ਨੂੰ ਰਣਨੀਤਕ ਸੰਪਤੀ ਮੰਨਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਤਰੀਕੇਨਾਲ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ 'ਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਹੋਵੇ। ਏਆਈ ਵਰਗੀ ਤਕਨੀਕ ਦੁਨੀਆ ਲਈ ਤਦ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੇਅਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਦ ਕੋਡ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸ਼ੇਅਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਤਦ ਸਾਡੇ ਲੱਖਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਦਿਮਾਗ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬਣਾ ਸਕਣਗੇ।

ਐਪਸਟੀਨ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕਿੰਗ ਚਾਰਲਸ ਦਾ ਭਰਾ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ

ਲੰਡਨ: ਖੁੰਘਾਰ ਜਿਣਸੀ ਅਪਰਾਧੀ ਜੈਫਰੀ ਐਪਸਟੀਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੇ ਸਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰਿੰਸ ਐਂਡਰਿਊ ਨੂੰ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਬੋਮਸ ਵੈਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਐਕਸ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਐਂਡਰਿਊ ਨੂੰ ਪੂਰਬੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਸਥਿਤ ਸੌਡਿੰਘਮ ਅਸਟੇਟ ਦੇ ਵੁੱਡ ਫਾਰਮ ਵਾਲੇ ਘਰ ਤੋਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਹੈ। ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਬਿਨਾਂ ਵਰਦੀ ਤੋਂ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹ ਵਾਹਨ ਵਰਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਨਿਯਮ ਮੁਤਾਬਕ ਨਾਂ ਉਜਾਗਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਸਾਬਕਾ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਬਰਕਸ਼ਾਇਰ ਸਥਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਘਰ 'ਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ

ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਅਜਿਹੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਐਂਡਰਿਊ ਆਪਣਾ 66ਵਾਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਐਪਸਟੀਨ ਫਾਈਲਜ਼ ਉਜਾਗਰ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਵੱਡੀ

ਕਾਰਵਾਈ ਮੰਨੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਐਂਡਰਿਊ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 2010 ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੇ ਵਪਾਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਖਾਸ ਦੂਤ ਵਜੋਂ ਖੁਫੀਆ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਐਪਸਟੀਨ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੇ ਰਾਜ ਚਾਰਲਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਕਾਨੂੰਨ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ'।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

28 ਫਰਵਰੀ, ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ

ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦਾ ਖੌਫ਼

ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਸਖ਼ਤੀ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੂਬੇ 'ਚ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪਰਾਧਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਘਟਣ ਦੀ ਥਾਂ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਡੇਢ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਅੰਦਰ ਹੀ 5-6 ਹਾਈ ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਕਤਲ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਵਾਂਗੇ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਵਿਖੇ ਚਲਦੇ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੀ ਸਰਪੰਚ ਦੀ ਹੱਤਿਆ, ਜਲੰਧਰ ਵਿੱਚ 'ਆਪ' ਆਗੂ ਲੱਕੀ ਉਬਰਾਏ, ਵਲਟੋਹਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਦਾ ਕਤਲ, ਹੱਲਦਾਰ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਆਦਿ ਉਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦਾ ਖੌਫ਼ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 'ਗੈਂਗਸਟਰ' ਇਕ ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਵਾਂਗੇ ਦਾ ਨਾਂਅ ਹੈ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਅਪਰਾਧਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਾਲੇ 'ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ' ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਨਸਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਫੌਨ ਕਰਕੇ ਡਰਾਇਆ-ਧਮਕਾਇਆ ਜਾਂ ਫਿਰੋਤੀ ਆਦਿ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਲੋਕ ਇਕਲੌਤੀ ਔਲਾਦ ਵਾਲੇ ਅਮੀਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਹਨ, ਜੋ ਆਪਣਾ ਵੰਸ਼ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਦੇ ਡਰੋਂ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਮੰਗੀ ਗਈ ਫਿਰੋਤੀ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣਾ ਖਹਿੜਾ ਫੁਡਾਉਣ 'ਚ ਹੀ ਭਲਾਈ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਸਾਲ 2025-26 'ਚ ਇਸ ਵਾਂਗੇ ਵਿੱਚ ਇਕ ਬਦਲਾਅ ਆਇਆ, ਇਹ ਰਵਾਇਤੀ ਅਪਰਾਧਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਤਿਵਾਦ, ਨਸ਼ਾ ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਰਲੇ-ਮਿਲੇ ਰੂਪ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਗੈਂਗਸਟਰ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਲੋਕ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਅੱਜ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬੈਠ ਕੇ ਫੌਨ ਕਰਨਾ ਤਸਦੀਕਸ਼ੁਦਾ ਗੈਂਗਸਟਰ ਬਣਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਗੁਲਾਬ ਚੰਦ ਕਟਾਰੀਆ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਜਾਂ ਨਾ ਕਹਿਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ, ਇੰਝ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ (ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ) ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਡਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।'

ਪੁਲਿਸ ਨੇ 'ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਹਾਰ' ਨਾਂਅ ਹੇਠ 72 ਘੰਟੇ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਤੋਂ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਖਾਤੇ ਹਟਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣਾ ਜੋ ਰਾਜਪੁਰਾ ਵਿਖੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਰਵਾਇਤੀ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਗੈਂਗਸਟਰ ਵਿਰੋਧੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨਾਮਕ ਇਸ ਥਾਣੇ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੂਰਾ ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਥਾਣੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ, ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਛਾਪਾ ਮਾਰਨ, ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ, ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੇ ਪਰਚਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਬੁੱਝੀ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਰਵਾਇਤੀ ਥਾਣਿਆਂ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਕੰਮ 'ਚ ਆੜਿਕਾ ਬਣਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਪੈਸ਼ਲ ਗੈਂਗਸਟਰ ਵਿਰੋਧੀ ਥਾਣੇ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਜਾਂ ਭਰੋਸੇ 'ਚ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਡੇਢ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਡਿਪਟੀ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ ਰੈਂਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਨਵੇਂ ਥਾਣੇ 'ਚ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 61 ਵੱਡੇ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪਰਾਧਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 61 ਭਗੋੜਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਗਾਇਕ ਸਿੱਧੂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥੀ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਰਿੰਦਾ ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਿਖ਼ਰਲੇ ਨਾਂਅ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਗੌਰਵ ਯਾਦਵ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦਾ ਸਫ਼ਾਇਆ ਕਰਕੇ ਹੀ ਦਮ ਲਵਾਂਗੇ, ਵੱਡੇ ਅਰਥ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਮਾਮਲਾ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਨਾਂਅ ਤੇ ਪਛਾਣ ਗੁਪਤ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਨਾਂਅ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਰਤੀ (ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ, ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਆਦਿ) ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਤੇ ਲੰਮੇਰੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਦੇਸ਼ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਅਤਿ ਵਿਕਸਤ ਤਕਨੀਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਧੁਨਿਕ ਐਪਸ ਰਾਹੀਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਲਈ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਲਈ ਵੱਡੀ ਸਿਰਦਰਦੀ ਹੈ।

ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਹੋਈ ਸਰਪੰਚ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਵਿਚ ਏ.ਕੇ.-47 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਵਸਥਾ ਲਈ ਵੱਡੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਤੇ ਹੁਕਮ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਇਹ ਦੋ ਉਹ ਪੁਸ਼ਿਤੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਅੱਲੜੂ ਵਰੇਸ ਉਮਰ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਸੁੱਤੇ ਸਿੱਧੇ ਹੀ ਖਿੱਚੀ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਨਫ਼ਰੀ ਉਪਲਬਧ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਚ ਡਰ-ਭੈਅ ਕਾਰਨ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਪਲਟਣਾ ਆਮ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਬਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੀ ਜਾਂ ਤੀਜੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਵਧਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਗੈਂਗਸਟਰ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਵੀ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਪੁਸ਼ਤ-ਪਨਾਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਥੋਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਵਿਵਸਥਾ ਅਜਿਹੇ ਗੱਠਜੋੜ ਅੱਗੇ ਬੇਵਸ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਲੋਂ ਚੁੱਕੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਦਮ, ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗਿਆ ਸਹਿਯੋਗ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਨਤੀਜੇ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਅਜੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬੁੱਝਲ 'ਚ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਲੋੜੀਂਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਰ ਕੇ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਸਭ ਧਿਰਾਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਪਹੁੰਚ ਮੁਤਾਬਿਕ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣਗੀਆਂ।

ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਉੱਪਰ ਕਰੂਰ ਤਸੱਦਦ: 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜਾਬਰ ਖ਼ਸਲਤ ਬੇਨਕਾਬ

ਲੰਘੀ 18 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿੰਡ ਜਿਉਂਦ ਵਿਖੇ ਐਸਐਸਪੀ ਬਠਿੰਡਾ ਜੋਤੀ ਯਾਦਵ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉੱਪਰ ਚਾਰੇ ਜਬਰ ਦੌਰਾਨ ਮਾੜੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕੇ ਇੰਨਾ ਕੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਲੱਤ ਚਕਨਚੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਸਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਵੀ ਗਿਣ-ਮਿੱਥ ਕੇ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਹੈਲਮੈਟ ਲੈ ਕੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਕੈਟ ਪਹਿਨੇ ਜਿਉਂਦ ਪਹੁੰਚੀ ਐਸਐਸਪੀ ਬਠਿੰਡਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਦੇ ਗੋਲਿਆਂ ਅਤੇ ਇੰਟਾ-ਰੋੜਿਆਂ ਦੀ ਵਾਛੜ ਕਰਦਿਆਂ

ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਪੱਤੀ
ਫੋਨ: 98885-44001

ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਸਰਹੱਦ ਉੱਪਰ ਕਿਸੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸਾਨ ਕਿਸੇ ਬਹੁਤੀ ਵੱਡੀ ਮੰਗ ਲਈ ਇਕੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਸਨ ਬਲਕਿ ਪਿਛਲੇ ਲਗਭਗ 10 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਆਪਣੇ ਦੋ ਸਾਥੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਸ਼ਗਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜਿਉਂਦ ਅਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚਾਉਕੇ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਏਕਤਾ) ਉਗਰਾਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਡੀਸੀ ਦਫ਼ਤਰ ਬਠਿੰਡਾ ਅੱਗੇ ਧਰਨਾ ਦੇਣ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਜਿਉਂਦ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ, ਬਾਹਾਂ ਤੋੜੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਪੁਲਿਸ ਤਸੱਦਦ ਕਾਰਨ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਪਿੰਡ ਮਾੜੀ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੁੱਝ ਦਿਨ ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਚੱਲਿਆ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਤਸੱਦਦ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਡੀਐਮਸੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਠਿੰਡਾ ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਕਦਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉੱਪਰ ਜਬਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਹਲੀ ਪਈ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹਬੰਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਵੀ ਘੰਟਾ ਭਰ ਉਡੀਕ ਕਰਨੀ ਮੁਨਾਸਿਬ ਨਾ ਸਮਝੀ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਪੁਲਿਸ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉੱਪਰ ਤਸੱਦਦ ਚਾਰ ਰਹੀ ਸੀ ਜਦਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੁੱਝ ਪਲਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਸ਼ਗਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜਿਉਂਦ ਅਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚਾਉਕੇ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉੱਪਰ ਚਿਹਾਈ ਹੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਤਸੱਦਦ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਕਈ ਪਹਿਲੂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐਸਐਸਪੀ ਬਠਿੰਡਾ ਜੋਤੀ ਯਾਦਵ ਦਾ ਮੰਤਰੀ ਪਤੀ ਹਰਜੋਤ ਬੈਂਸ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਟੀਮ ਦਾ ਚਹੇਤਾ ਹੈ ਤੇ ਮੰਤਰੀ

ਪਤੀ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਖੁਦ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰੀ ਜੋ ਵੀਡੀਓ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਵਿਚ 'ਫਤ ਲਿਆਓ ਓਸ ਪੀਲੇ ਪਰਨੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ' ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੀ ਸਾਫ਼ ਸੁਣੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਕੀਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਾਨ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਾਬੋਤਾਜ ਕਰਨ ਉੱਪਰ ਤੁਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਖਨੌਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ੰਭੂ ਬਾਰਡਰ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਧਰਨੇ ਪੁਲਿਸ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਜਬਰੀ ਚੁਕਵਾਏ ਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਉਠ ਰਹੀ ਹਰ ਜਮਹੂਰੀ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਉੱਪਰ ਤੁਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਜਿਉਂਦ ਵਿਚ ਹੋਏ ਤਸੱਦਦ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੀ ਜਮਹੂਰੀ ਲਹਿਰ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਉਸ ਜਾਬਰ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਕੜੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਉੱਪਰ ਪਰਚੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਚੈਨਲ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਭਤਕਾਹਟ ਦੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਜਬਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਬਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਹਥੋਆ ਨੂੰ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੁਕੇਸ਼ ਮਲੋਦ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਉਚੇਚੀ ਪੁਲਿਸ ਟੀਮ ਭੇਜ ਕੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਜਬਰ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪੀਆਰਟੀਸੀ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ-ਕੰਡਕਟਰ ਅਜੇ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹੀ ਡੱਕੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਭਾਵ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਤੇ ਉਸਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਜੁੱਝਨੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਉਸ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਵਾਉਣ 'ਤੇ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਆਵਾਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਉਠ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੋ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਕਿਸਾਨ-ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜਾਬਰ ਪੱਖੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਮੋੜਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਉਗਰਾਹਾਂ) ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਇਹ ਮੰਗ ਬਿਲਕੁਲ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਲਾਜ ਮਾਹਿਰ ਡਾਕਟਰਾਂ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਜਿਉਂਦ ਘਟਨਾ ਦੀ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਬਣਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਪੁਲਿਸ ਹਮਲੇ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀਆਂ ਨੂੰ ਢੁੱਕਵਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸ਼ਗਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜਿਉਂਦ ਅਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚਾਉਕੇ ਨੂੰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬੰਧੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਉਸੇ ਨੀਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜੋ ਨੀਤੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਪਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕਿਸਾਨ ਲੰਘੇ ਵਰ੍ਹੇ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲ ਚਾਉਕੇ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਡੱਕੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਕਿਸਾਨ-ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤਾਕਤਾਂ ਵੀ ਇਸ ਤਸੱਦਦ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਯੂਨਾਈਟਡ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਪਿੰਡ ਜਿਉਂਦ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉੱਪਰ ਹੋਏ ਤਸੱਦਦ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ 9 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਕਚਹਿਰੀ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਦਾ ਧਰਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ

ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਬਠਿੰਡਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਤੀਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਵੈਸੇ ਜੋ ਵਤੀਰਾ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਲਗਭਗ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਵਤੀਰਾ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖਨੌਰੀ ਤੇ ਸ਼ੰਭੂ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਪਣਾਇਆ ਸੀ।

ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਚੱਲੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਕਾਰਨ ਜਿੱਥੇ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਖੁੰਦਕ ਖਾਂਦੀ ਹੈ ਉਥੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਖਾਰ ਖਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਕਸਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਨਹੀਂ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਹੱਕਾਂ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਕਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅੰਦੋਲਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਵੱਲੋਂ ਹਲਵਾਰਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਹੱਕ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਲੜੇ ਗਏ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਧੁਰਾ ਕਿਸਾਨ ਹੀ ਸਨ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰਜਾ ਮੰਡਲ ਲਹਿਰ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਾਚਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਚੱਲੀ 'ਪੱਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾ' ਲਹਿਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਖਿਲਾਫ਼ ਲਾਮਬੰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਸਰ ਫੋਟੂ ਰਾਮ ਨੇ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਾਲੀ ਪੈਪਸੂ ਮੁਜ਼ਾਰਾ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਨਕਸਲਬਾੜੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ-ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਲਗਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਸੋ ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਅੰਦਰ ਵੀ 'ਬਦਲਾਅ' ਦਾ ਹੋਕਾ ਦੇ ਕੇ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਆਖਿਰਕਾਰ ਮੂੰਹ ਦੀ ਖਾਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਜਾਇਆਂ ਨੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜਾਬਰਾਂ ਦੇ ਨੱਕ ਮੋੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਉਗਰਾਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਣਾਈ ਸਾਂਝੇ ਘੋਲ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਉਂਦ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉੱਪਰ ਕੀਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਜਬਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ 26 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ, ਜਮਹੂਰੀ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿੱਢੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ, ਜਾਬਰ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਾਂਝੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੋ ਹਕੂਮਤੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹਾ ਪਾ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਏਗਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਤਬਕਿਆਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਵਧਾਏਗਾ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ -ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਹਾਜ਼

ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ?

ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਹਨ ਬੈਠੇ 'ਦਹਾਕਿਆਂ' ਤੋਂ, ਪੰਥਕ ਫਲਸਫੇ ਨਾਲ ਪਰ ਹੇਟ ਮੀਆਂ। ਮੁਕਤ 'ਟੱਬਰ' ਤੋਂ ਹੋਊ ਕਦ 'ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ' ਜੀ, ਕਦੋਂ ਆਉ ਵਡਭਾਗੀ ਉਹ 'ਡੇਟ' ਮੀਆਂ। 'ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ' ਬਣਦਿਆਂ ਸੋਚਦੇ ਨਾ, ਕੌਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਅਹੁਦਾ ਏਹ ਡੇਟ ਮੀਆਂ। ਜਿਹੜਾ ਤੁਰੇ ਨਾ ਵਾਂਗ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੇ, ਝੱਟ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਐ ਬਾਹਰਲਾ ਗੇਟ ਮੀਆਂ। ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਦਾ 'ਵੇਲਾ' ਜਦ ਗੁਜ਼ਰ ਜਾਵੇ, ਫੇਰ ਬੋਲਣ ਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਨਾ 'ਵੇਟ' ਮੀਆਂ। ਗੱਲ ਨਵੀਂ ਨਹੀਂ ਕਰੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਐਪਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਬਹੁਤ ਹੀ 'ਲੇਟ' ਮੀਆਂ!

ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੌਸ਼ਥਾਜ਼ੀ; ਟਰੰਪ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ

ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ 2017 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣੇ, ਟਿੱਪਣੀਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਪਹੁੰਚ ਲਈ ਢੁੱਕਵਾਂ ਸ਼ਬਦ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਲਿਖਦਿਆਂ, ਸਿਆਸੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਬੈਰੀ ਪੋਸੇਨ ਨੇ 2018 ਵਿਚ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਟਰੰਪ ਦੀ ਧੜਵੈਲ ਯੁੱਧਨੀਤੀ 'ਗੈਰਉਦਾਰਵਾਦੀ ਪੌਸ਼' (illiberal hegemony) ਹੈ, ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਓਰੇਨ ਕੈਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਪਤਝੜ ਵਿਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸਦਾ ਮੂਲ ਤੱਤ 'ਪ੍ਰਸਪਰਿਕਤਾ' (reciprocity) ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ, ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ, ਰਵਾਇਤੀ ਵਪਾਰਵਾਦੀ, ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ ਅਤੇ

ਸਟੀਫਨ ਐਮ. ਵਾਲਟ
ਅਨੁਵਾਦ: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗਵਾਦੀ ਤੱਕ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਕੁਝ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਦੂਜੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਧੜਵੈਲ ਯੁੱਧਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿਚ 'ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੌਸ਼' (predatory hegemony) ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਉਮੁਲਕ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਕੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੋਵਾਂ ਤੋਂ ਰਿਆਇਤਾਂ, ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਜੀ-ਹਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਹੈ—ਅਜਿਹੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚ ਜੋ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਕੁਲ ਜੋੜ ਸਿਫਰ' (zero-sum) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੋਝੇ ਚਿਰ ਦੇ ਲਾਭ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੈ।

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਅਜੇ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸੰਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ, ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੌਸ਼ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਸਦਾ ਅਸਫਲ ਹੋਣਾ ਤੈਅ ਹੈ। ਇਹ ਕਈ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ 'ਚ ਜੁੱਟੀਆਂ ਮਹਾਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਾਲੀ ਦੁਨੀਆ—ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਚੀਨ ਆਰਥਕ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਪੱਖੋਂ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਸ਼ਰੀਕ ਹੈ—ਲਈ ਢੁੱਕਵੀਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਪਰਵੀਅਤਾ (multipolarity) ਦੂਜੇ ਸਟੇਟਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਬਦਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਅਮਰੀਕੀ ਯੁੱਧਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਰਹੇ, ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੌਸ਼ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰੇਗੀ, ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਅਸੰਤੋਸ਼ ਵਧਾਏਗੀ, ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਲਈ ਆਰਥਕ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗੀ, ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਸੁਰੱਖਿਅਤ, ਘੱਟ ਸੰਪੰਨ ਅਤੇ ਘੱਟ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ।

ਅਤਿ ਸ਼ਿਕਾਰੀ
ਪਿਛਲੇ 80 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਬਣਤਰ ਦੋ-ਧਰੁਵੀ (bipolarity) ਤੋਂ ਇਕਧਰੁਵੀ (unipolarity) ਅਤੇ ਹੁਣ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਬਹੁਧਰੁਵੀ (unbalanced multipolarity) ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਧੜਵੈਲ ਯੁੱਧਨੀਤੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਦਲੀ ਹੈ। ਸ਼ੀਤ ਯੁੱਧ ਦੀ ਦੋ-ਧਰੁਵੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਯੂਰਪ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਕਰੀਬੀ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਦਾਰ ਪੌਸ਼ਥਾਜ਼ (liberal hegemon) ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਾਓ ਕੀਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਸੇਵੀਅਤ ਸੰਘ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਰਥਕ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਕਰਤੋਂ ਕਦਮ ਵੀ ਚੁੱਕੇ—ਜਿਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡਵਾਈਟ ਆਈਜ਼ਨਹਾਵਰ ਨੇ 1956 ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਟੇਨ, ਫਰਾਂਸ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ

ਉੱਘੇ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਟੀਫਨ ਐਮ. ਵਾਲਟ ਹਾਰਵਰਡ ਕੈਨੇਡੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਰੋਬਰਟ ਅਤੇ ਰੇਨੀ ਬੇਲਫਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟਰੰਪ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖੇ ਲੰਮੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਸਟੇਟ ਦੀ ਬਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੂਪ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਲੜੀਵਾਰ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ ਨੇ ਉਚੇਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।—ਸੰਪਾਦਕ ॥

ਵੱਲੋਂ ਮਿਸਰ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤਾ, ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਿਚਰਡ ਨਿਕਸਨ ਨੇ 1971 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ (gold standard) ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੀਤਾ।

ਪਰ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਰਥਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੁੜ-ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਮਦਦ ਵੀ ਕੀਤੀ; ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜੋ ਦੁਵੱਲੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਸਨ; ਮੁਦਰਾ ਸੰਕਟਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਰਥਕ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਮੈਨੇਜ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਕੀਤਾ; ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ। ਅਮਰੀਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਸੁਣਦੇ ਵੀ ਸਨ, ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਇਕਧਰੁਵੀ ਦੌਰ ਦੌਰਾਨ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਹੋਰ ਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪੌਸ਼ਥਾਜ਼ ਬਣ ਗਿਆ। ਕਿਸੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸ਼ਰੀਕ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਟੇਟ ਅਮਰੀਕੀ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਉਦਾਰ ਮੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਹਨ, ਅਮਰੀਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੂਜੇ ਸਟੇਟਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਵੱਲ ਘੱਟ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ; ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਇਰਾਕ ਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਅਤੇ ਭਟਕਾਊ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ; ਅਜਿਹੀਆਂ ਟਕਰਾਉ ਨੀਤੀਆਂ ਅਪਣਾਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਚੀਨ ਤੇ ਰੂਸ ਕਰੀਬ ਆਏ; ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਚੀਨ ਦਾ ਉਭਾਰ ਤੇਜ਼ ਹੋਇਆ, ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਵਿੱਤੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਵਧੀ, ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਘਰੇਲੂ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਜਿਸ ਨੇ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ।

ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਇਸ ਅਰਸੇ ਵਿਚ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਨੇ ਕਈ ਈਨ ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਕਰਨ, ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਸਟੇਟਾਂ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫ਼ਿਕਰਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਅਤੇ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਦੋਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਉਦਾਰ ਵਿਵਸਥਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਰੋਧ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਛੋਟੇ 'ਦੁਸ਼ਟ' ਰਾਜਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਰਹੇਗਾ। ਉਹ ਦੂਜੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ, ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਡੇਗਣ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਠੋਰਤਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ।

ਜਦਕਿ ਟਰੰਪ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੌਸ਼ਥਾਜ਼ (predatory hegemon) ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਯੁੱਧਨੀਤੀ ਬਹੁਪਰਵੀਅਤਾ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਕੋਈ ਚੱਜ ਨਾਲ ਸੋਚੀ-ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ, ਇਹ ਕਈ ਮਹਾਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਾਲੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਬਲਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਟਰੰਪ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ-ਅਧਾਰਤ ਨਜ਼ਰੀਏ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਹੈ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਲਗਭਗ ਹਰ ਮੁਲਕ 'ਤੇ ਭਾਰੀ

ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਅਪ੍ਰੈਲ 2025 ਵਿਚ ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ 'ਇੱਕ ਵੱਡੇ, ਸੋਹਣੇ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਸਟੋਰ' ਵਾਂਗ ਹੈ, ਅਤੇ 'ਹਰ ਕੋਈ ਉਸ ਸਟੋਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ' ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਪ੍ਰੈਸ

ਸਕੱਤਰ ਕੈਰੋਲਿਨ ਲੀਵਿਟ ਵੱਲੋਂ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, ਅਮਰੀਕੀ ਖਪਤਕਾਰ 'ਉਹ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਮੁਲਕ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹੋਵੇ,' ਅਤੇ ਜੋਤਿਆ, 'ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਹੀਏ ਤਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।'

ਟਰੰਪ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਜੇਮਜ਼ ਮੈਟਿਸ, ਟ੍ਰੇਜ਼ਰੀ ਸਕੱਤਰ ਸਟੀਵਨ ਮਨੁਚਿਨ, ਚੀਫ ਆਫ ਸਟਾਫ ਜੌਨ ਕੈਲੀ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਐੱਚ. ਆਰ. ਮੈਕਮਾਸਟਰ ਵਰਗੇ ਵਧੇਰੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਾਬੂ ਕਰਕੇ ਰੱਖਿਆ। ਪਰ ਦੂਜੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿਚ, ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਫ਼ਾਇਦਾ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ—ਅਜਿਹੇ ਨਿਯੁਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾਲ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਉੱਪਰ ਟਰੰਪ ਦੇ ਵਧਦੇ (ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਲਝਣ ਵਾਲੇ) ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਕਾਰਨ।

ਦਬਦਬਾ ਅਤੇ ਅਧੀਨਤਾ
ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੌਸ਼ਥਾਜ਼ ਉਹ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮਹਾਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਫਰ-ਜੋੜ (zero-sum) ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ—ਤਾਂ ਜੋ ਲਾਭ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਜਾਵੇ। ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੌਸ਼ਥਾਜ਼ ਦਾ ਮੁੱਖ ਟੀਚਾ ਅਜਿਹੇ ਸਥਿਰ ਅਤੇ ਪਰਸਪਰ ਲਾਭਕਾਰੀ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਹੋਵੇ; ਬਲਕਿ ਉਸਦਾ ਟੀਚਾ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਵਾਰਤਾਲਾਪ/ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਉਸਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਲਾਭ ਮਿਲੇ। ਅਜਿਹਾ ਸਮਝੌਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੌਸ਼ਥਾਜ਼ ਨੂੰ ਲਾਭ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਾਈਵਾਲ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ—ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਉਸ ਸਮਝੌਤੇ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਮਿਲੇ ਪਰ ਭਾਈਵਾਲ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਾਭ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਬਦਲ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਕੁੱਲ (absolute) ਲਾਭ ਵੱਡਾ ਹੋਵੇ।

ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੌਸ਼ਥਾਜ਼ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬੇਸ਼ੱਕ, ਸਾਰੀਆਂ ਮਹਾਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਪੇਖਕ ਵਾਧੇ ਲਈ ਖਹਿਭੇਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਰੇ ਸਟੇਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੌਦੇ ਵਿਚ ਬਿਹਤਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਜੇ ਚੀਜ਼ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਦਬਦਬੇ ਨੂੰ ਆਮ ਮਹਾਨ-ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤਾਓ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਰਾਜ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ—ਦੋਵਾਂ—ਤੋਂ ਰਿਆਇਤਾਂ ਅਤੇ ਅਸਾਵੇਂ ਲਾਭ ਹਥਿਆਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਰ/ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਪੌਸ਼ਥਾਜ਼ ਆਪਣੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ 'ਤੇ ਅਣਉਚਿਤ ਬੋਝ ਸਿਰਫ ਤਾਂ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਭਾਈਵਾਲ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵੀ ਵਧੇਗੀ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਰਸਪਰ ਲਾਭਕਾਰੀ ਸਹਿਯੋਗ ਨੂੰ ਸੰਭਵ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਇੰਨੀਆਂ ਟਿਕਾਊ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਹੋਰ ਸਟੇਟ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਸਕਣ ਕਿ ਨਿਯਮ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਚੇਤਾਵਨੀ ਬਦਲੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੇ। ਅਜਿਹਾ ਪੌਸ਼ਥਾਜ਼ ਸਮਾਨ ਹਿੱਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜਾਂ

ਨਾਲ ਸਕਾਰਾਤਮਕ-ਜੋੜ (positive-sum) ਵਾਲੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਾ ਹੈ—ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਸਾਂਝੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ—ਅਤੇ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਲਾਭ ਲੈਣ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਿਹਤਰ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਉਦਾਰ ਪੌਸ਼ਥਾਜ਼ ਕੇਵਲ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ-ਸਥਿਤੀ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਉਸ 'ਅਨੁਕੂਲ ਮਾਹੌਲੇ ਦੇ ਟੀਚੇ' ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਰਨੋਲਡ ਵੋਲਫਰਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ: ਯਾਨੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਾਹੌਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢਾਲਣਾ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਨੰਗੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਦੀ ਘੱਟ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਵੇ।

ਇਸਦੇ ਉਲਟ, ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੌਸ਼ਥਾਜ਼ ਆਪਣੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਾਬੰਦੀਆਂ, ਵਿੱਤੀ ਦੰਡ, ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ-ਨੂੰ-ਕੰਗਾਲ ਬਣਾਓ ਦੀਆਂ ਵਪਾਰ ਨੀਤੀਆਂ, ਮੁਦਰਾ ਹੇਰਾ-ਫੇਰੀ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਰਥਕ ਦਬਾਅ ਦੇ ਸੰਦਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕ ਵਪਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਉਸਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਆਰਥਕ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਵਰਤਾਓ ਬਦਲਣ। ਉਹ ਫੌਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਆਰਥਕ ਮੰਗਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਗੱਠਜੋੜ ਭਾਈਵਾਲ ਉਸਦੀ ਵਿਆਪਕ ਬਦੇਸ਼-ਨੀਤੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ। ਕਮਜ਼ੋਰ ਰਾਜ ਅਜਿਹੇ ਦਬਾਅ ਸਹਿਣਗੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਵੱਡੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਲਈ ਅਤਿ-ਨਿਰਭਰ ਹੋਣ, ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਖਤਰੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੌਸ਼ਥਾਜ਼ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇ—ਭਾਵੇਂ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਣ।

ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੌਸ਼ਥਾਜ਼ ਦੀ ਜਬਰਨ ਤਾਕਤ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਅਧੀਨਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਟਿਕਦੀ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਆਗੂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵ-ਖੇਤਰ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ, ਅਕਸਰ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ, ਅਧੀਨਤਾ

ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਰਸਮੀ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੌਸ਼ਥਾਜ਼ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਰਸਮੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਨਿਰੁਤਸਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ—ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਕੇ ਕਿ ਪੌਸ਼ਥਾਜ਼ ਬਹੁਤ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਾਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ—ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਤਹਿਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਿਆਣਾ ਦਿਖਾ ਕੇ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਦਬਦਬਾ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਵਰਤਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਏਥਨਜ਼ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਗਰ-ਰਾਜਾਂ ਨਾਲ ਇਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖੇ ਸਨ—ਦਬਦਬਾ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸ ਦੌਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਏਥੋਨੀਅਨ ਆਗੂ ਪੈਰੀਕਲੀਜ਼ ਨੇ ਆਪ 'ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ' ਕਿਹਾ ਸੀ। ਪੂਰਵ-ਆਧੁਨਿਕ ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀ ਸਿਨੋ-ਕੋਰਿਯਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਸੰਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਰਸਮੀ ਅਧੀਨਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ—ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਅਸਹਿਮਤ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਗਾਤਾਰ ਲੋਟੂ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸਾਮਰਾਜਾਂ—ਬੈਲਜੀਅਨ, ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼, ਫਰਾਂਸੀਸੀ, ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਅਤੇ ਸਪੇਨੀ—ਵਿਚ ਬਸਤੀਆਂ ਤੋਂ ਧਨ ਹਥਿਆਉਣ ਦੀ ਖਵਾਇਸ਼ ਕੇਂਦਰੀ ਤੱਤ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਜ਼ੀ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਮੱਧ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਯੂਰਪ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਇਕਪਾਸਤ ਆਰਥਕ ਸੰਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਦੇ ਵਾਰਸਾ ਸੰਧੀ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਦਿਸੇ। ਇਹ ਮਿਸਾਲਾਂ ਕਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇੱਕ ਦਬਦਬਾਸ਼ਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਸਾਵੇਂ ਲਾਭ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ—ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਯਤਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਫਲ ਨਾ ਰਹੇ ਹੋਣ, ਅਤੇ ਕੁਝ 'ਗਾਹਕ' (clients) ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਚਾਈ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਜਿੰਨਾ ਖਰਚ ਹੋਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਾਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ।

ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ, ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੌਸ਼ਥਾਜ਼ ਸਾਰੇ ਦੁਵੱਲੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸੁਭਾਵਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਲ-ਜੋੜ ਸਿਫਰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਭ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਸੂਤਰ ਕੁਝ ਇੰਝ ਹੈ: 'ਜੇ ਮੇਰਾ ਹੈ ਉਹ ਮੇਰਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਜੇ ਤੁਹਾਡਾ ਹੈ, ਉਹ ਗੱਲਬਾਤ ਯੋਗ ਹੈ।' ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਜਾਂ ਵਾਜਬੀਅਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ; ਜੇਕਰ ਉਹ ਕਾਫ਼ੀ ਅਸਾਵੇਂ ਲਾਭ ਨਾ ਦੇਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਕੁਝ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਯਤਨ ਅਸਫਲ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਰਾਜ ਵੀ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਸਭ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕਦੇ। ਪਰ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੌਸ਼ਥਾਜ਼ ਲਈ ਭਾਰੂ ਟੀਚਾ ਇਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਓਨਾ ਹੀ ਅੱਗੇ ਧੱਕੇ।

ਦਾਅ ਵਧਾਉਣਾ
ਟਰੰਪ ਦੀ ਬਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਸੁਭਾਅ ਸਭ ਤੋਂ ਉਘੜਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਵਪਾਰ ਘਾਟਿਆਂ (trade deficits) ਪ੍ਰਤੀ ਜਨੂੰਨ ਅਤੇ ਟੈਰਿਫ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਰਥਕ ਲਾਭ ਨੂੰ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਮੁੜ-ਵੰਡਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਵਪਾਰ ਘਾਟੇ 'ਲੁੱਟ' ਹਨ ਅਤੇ ਲੁੱਟ-ਮਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਰੂਪ ਹਨ; ਉਸ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿਚ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਕੋਲ ਵਪਾਰ ਵਾਫਰ (surplus) ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ 'ਜਿੱਤ' ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਓਨਾ ਉਹ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਟਰੰਪ ਨੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ 'ਤੇ ਟੈਰਿਫ਼ ਲਗਾਏ—ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਬਦੇਸ਼ੀ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗਾ ਬਣਾ ਕੇ (ਹਾਲਾਂਕਿ ਟੈਰਿਫ਼ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਅਮਰੀਕੀ ਖਪਤਕਾਰ ਹੀ ਚੁਕਾਉਂਦੇ ਹਨ)—ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਜਿਹੇ ਟੈਰਿਫ਼ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਕੇ ਬਦੇਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਰਾਹਤ ਦੇ ਬਦਲੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੂੰਜੀ-ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ। (ਚਲਦਾ)

ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਤੇਲ ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਭੇਜੋ

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਕਿਊਬਾ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ ਵਿਗੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਊਬਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਅਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ 11 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਪੋਸਟਲ ਵਰਕਰਜ਼ (ਕੱਪ ਡਬਲਿਊ-ਉਪੀ-ਐਚ) ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਕਿਊਬਾ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਊਬਾ ਨਾਲ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 13 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਪਬਲਿਕ ਇੰਪਲਾਈਜ਼ (ਕਿਊਪੀ-ਐਚ) ਨੇ ਕਿਊਬਾ ਨਾਲ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ

ਲੇਖਕ: ਜੋਨ ਮਿਲਟਨ
ਅਨੁਵਾਦ: ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ

ਐਕਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੇ ਅਤੇ ਕਿਊਬਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਪਾਰਕ ਸੰਬੰਧ ਕਾਇਮ ਰੱਖੇ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਤੇਲ ਭੇਜੇ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਪੌਲਿਸੀ ਆਲਟਰਨੇਟਿਵ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ ਜੋਨ ਮਿਲਟਨ ਵਲੋਂ 12 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਇਕ ਆਰਟੀਕਲ 'ਸੈਂਡ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਓਇਲ ਟੂ ਕਿਊਬਾ' ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

29 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਜਿਨਸੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਲਈ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੈਵਕ ਐਪਸਟੀਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬ੍ਰੇਕ ਲੈ ਕੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਊਬਾ ਵਲੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ 'ਅਸਧਾਰਨ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਖ਼ਤਰੇ' ਬਾਰੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿਚ ਕਈ ਹਾਸੇ-ਹੀਣੇ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਝੂਠੇ ਦਾਅਵੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਊਬਾ ਹਿਜ਼ਬੁੱਲਾਹ ਅਤੇ ਹਮਾਸ ਲਈ ਸਟੇਜਿੰਗ ਗ੍ਰਾਊਂਡ (ਮੁਢਲੇ ਖੇਤਰ) ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਉੱਤੇ ਸਖ਼ਤ ਟੈਰਿਫ ਲਾਏਗੀ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਤੇਲ ਵੇਚੇਗਾ।

ਇਹ ਕਦਮ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਵੈਨੇਜ਼ੁਏਲਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਊਬਾ ਦੇ 32 ਫੌਜੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ, ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੈਨੇਜ਼ੁਏਲਾ ਦੀ ਅੰਤਰਿਮ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੈਲਸੀ ਰੋਡਰੀਗੇਜ਼ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨਾ ਮੰਨਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਤੇਲ ਸਪਲਾਈ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਵੈਨੇਜ਼ੁਏਲਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੈਨੇਜ਼ੁਏਲਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਤੇਲ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੈਕਸੀਕੋ ਨੇ ਵੀ ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਪਮੈਂਟਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕਲੋਡੀਆ ਸੀਨਬਾਉਮ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 'ਖੁਦ ਮੁਖਤਾਰ (ਸੌਵਰਨ) ਫੈਸਲਾ' ਹੈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦਬਾਅ ਅਤੇ ਧਮਕੀਆਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਮੈਕਸੀਕੋ ਵਿਰੁੱਧ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੈਕਸੀਕੋ ਨੇ ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਸਹਾਇਤਾ ਭੇਜੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਤੇਲ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੂਟਨੀਤਕ (ਡਿਪਲੋਮੈਟਿਕ) ਹੱਲ ਲੱਭ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੈਨੇਜ਼ੁਏਲਾ ਅਤੇ ਮੈਕਸੀਕੋ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ, ਕਿਊਬਾ ਦੇ ਤੇਲ ਆਯਾਤ ਦਾ 75 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿੱਸਾ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਿਊਬਾ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਟਰੰਪ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿਚ

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਬਲੌਕੇਡ ਵਧਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ (ਜੋ ਬਾਈਡਨ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ) ਬ੍ਰੇਕਿੰਗ ਪ੍ਰਭਾਵ (ਟੁੱਟਣ ਦੀ ਹੱਦ) ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੁਣ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 16 ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਕੱਟ ਲਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਿਊਲ (ਤੇਲ ਅਤੇ ਊਰਜਾ ਦੇ ਹੋਰ ਸ੍ਰੋਤਾਂ) ਦੀ ਕਮੀ ਵਿਆਪਕ ਹੈ—ਅਤੇ ਖਾਣੇ ਦੀ ਕਮੀ ਵੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਫਿਊਲ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਟਾਪੂ (ਕਿਊਬਾ) ਨੂੰ ਕਾਲ ਵੱਲ ਧੱਕ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਸਪਤਾਲ ਜਨਰੇਟਰਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਊਲ ਖਤਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੋਕ ਕਿਊਬਾ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਕਿਸੇ ਭੜਕਾਹਟ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਲੌਕੇਡ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਇਸ ਵਾਧੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ, ਸਿਰਫ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਕਰਕੇ, ਤਬਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸੈਕਟਰੀ ਆਫ ਸਟੇਟ ਮਾਰਕੋ ਰੁਬੀਓ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਕਰਕੇ, ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਇਸ ਫਾਈਲ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਕਿਊਬਾ ਵਿਚਕਾਰ ਕੂਟਨੀਤਕ ਸੰਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਲੰਮਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ; ਕੈਨੇਡਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਊਬਾ ਨਾਲ ਕੂਟਨੀਤਕ ਸੰਬੰਧ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਲੋਕ ਕੈਰੇਬੀਅਨ ਜਾਂ ਸੈਂਟਰਲ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਕਿਊਬਾ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਦੂਜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਰੋਤ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਿਊਬਾ ਨੇ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਮੈਨੀਟੋਬਾ ਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਟੁਕੜੀ ਭੇਜਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸਥਾਨਕ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਕੈਨੇਡਾ, ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ, ਕਿਊਬਾ ਵਿਰੁੱਧ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਬਲੌਕੇਡ ਦਾ ਰਸਮੀ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਸ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ।

ਬਲੌਕੇਡ
ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਕਿਊਬਾ ਵਿਚ 1959 ਦੇ ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਬੋਝੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਕਿਊਬਾ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਨਾਕਾਬੰਦੀ (ਇੰਬਾਰਗੋ) ਕਈ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੈ ਜੋ ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਆਰਥਕਤਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਊਬਾ ਵਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀਕਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ 40 ਫੀਸਦੀ ਸੂਗਰ ਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨਾਂ, 80 ਫੀਸਦੀ ਯੂਟਿਲਿਟੀਆਂ ਅਤੇ 90 ਫੀਸਦੀ ਖਾਣਾਂ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਗਭਗ ਪੂਰੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਸੈਕਟਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮਾਫੀਆ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸੀ, ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਾਲੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਫੁਲਜ਼ੈਸੀਓ ਬਤਿਸਤਾ ਦੇ ਰਾਜ ਪਿੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਅਸਲ ਸੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵੇਸਵਾਵਾਂ ਦੇ ਕੋਠੇ (ਬਰੋਥਲ) ਵਜੋਂ ਚਲਾਉਂਦਾ ਸੀ।

ਬਲੌਕੇਡ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 1962 ਵਿਚ ਜੌਹਨ ਐਫ. ਕੈਨੇਡੀ ਅਧੀਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਲਿਨਡਨ ਜੌਹਨਸਨ ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਵਧ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੱਸੇ—ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀਆਂ—ਨੂੰ ਕਿਊਬਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਤੋੜਨ ਲਈ ਮਨਾਇਆ। 1980ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਰੋਨਾਲਡ ਰੇਗਨ ਨੇ ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਨੂੰ ਸਪਾਂਸਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ (ਸਟੇਟ ਸਪਾਂਸਰਜ਼ ਆਫ ਟੈਰਰ -ਐੱਸ ਐੱਸ ਓ ਟੀ) ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਿਊਬਾ ਲਾਤੀਨੀ

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਵਿਦਰੋਹੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ (ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਖੁਦ ਨਿਕਾਰਾਗੁਆ ਵਿਚ ਕੋਂਟਰਾਜ਼ ਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਬਦਨਾਮ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਗਰੁੱਪ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁਆਟੇਮਾਲਾ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਮੂਲਵਾਸੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ)। ਐੱਸ ਐੱਸ ਓ ਟੀ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਸਰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ

'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣਾ, ਜਿਹੜੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਕਿਊਬਾ ਗਏ ਹੋਣ।

ਕਿਊਬਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਪਾਰਕ ਭਾਈਵਾਲ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਸਪੈਸ਼ਲ ਪੀਰੀਅਡ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਕਿਊਬਾ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਦੇ ਦੌਰ ਦੌਰਾਨ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਲੌਕੇਡ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨੇ ਹੈਲਮਜ਼-ਬਰਟਨ ਐਕਟ ਅਤੇ ਅਖੋਤੀ ਕਿਊਬਨ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਐਕਟ ਪਾਸ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਲੌਕੇਡ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਫਰਮਾਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਹਾਇਕ ਕੰਪਨੀਆਂ 'ਤੇ ਕਿਊਬਾ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ (ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਛੋਟ ਸੀ)। ਇਸ ਨੇ ਕਿਊਬਾ ਵਿਚ ਡੋਕ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰਕ ਜਹਾਜ਼ (ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਮਰਚੈਂਟ ਸ਼ਿਪ) 'ਤੇ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ 'ਤੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਵੱਡੀ ਮੰਡੀ ਅਤੇ ਕਿਊਬਾ ਦੀ ਛੋਟੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚਕਾਰ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਪਈ।

ਬਲੌਕੇਡ ਸਿਰਫ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਵਪਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ — ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਹੋਰ, ਗੈਰ-ਅਮਰੀਕੀ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਰੋਕਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਡਾਲਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਜ਼ਰਵ ਮੁਦਰਾ (ਕਰੰਸੀ) ਦਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਲਗਭਗ 90 ਫੀਸਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਐਕਸਚੇਂਜ ਰਿਜ਼ਰਵ ਦਾ 58 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਅਮਰੀਕਨ ਡਾਲਰਾਂ (ਯੂ ਐੱਸ ਡੀ) ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ 50 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰਾਂ (ਸਵਿਫਟ ਰਾਹੀਂ) ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲਗਭਗ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਡਾਲਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਬੈਂਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੰਘਦੇ ਹਨ।

ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਜ਼ਰਵ ਮੁਦਰਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਦੀ ਲੱਗੀ ਇਸ ਪਾਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਕਿਊਬਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਯਾਤ ਲਈ ਨਕਦ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਵਿੱਤੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਗਲੋਬਲ ਵਿੱਤੀ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਡਾਲਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਗੈਰ-ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਦਬਾਅ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਇਹ ਕੋਈ ਫਰਜ਼ੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ— ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰੈਗੂਲੇਟਰਾਂ ਨੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਟਰੰਪ

ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ, ਕਿਊਬਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ 'ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ' ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਗੈਰ-ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਡੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਗਾਏ ਸਨ। ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਬੈਂਕ ਸੋਸਾਇਟੀ ਜਨਰਲ ਨੇ 2018 ਵਿਚ ਕਿਊਬਾ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦੇ 'ਅਪਰਾਧ' ਲਈ 1.34 ਬਿਲੀਅਨ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਿਆ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਯੂ.ਕੇ. ਅਧਾਰਤ ਸਟੈਂਡਰਡ ਚਾਰਟਰਡ (ਬੈਂਕ) ਨੇ 2019 ਵਿਚ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ, ਕਿਊਬਾ ਸਮੇਤ, ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਕਰਨ

ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ, ਕਿਊਬਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ 'ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ' ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਗੈਰ-ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਡੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਗਾਏ ਸਨ। ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਬੈਂਕ ਸੋਸਾਇਟੀ ਜਨਰਲ ਨੇ 2018 ਵਿਚ ਕਿਊਬਾ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦੇ 'ਅਪਰਾਧ' ਲਈ 1.34 ਬਿਲੀਅਨ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਿਆ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਯੂ.ਕੇ. ਅਧਾਰਤ ਸਟੈਂਡਰਡ ਚਾਰਟਰਡ (ਬੈਂਕ) ਨੇ 2019 ਵਿਚ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ, ਕਿਊਬਾ ਸਮੇਤ, ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਕਰਨ

ਬਦਲੇ 1.1 ਬਿਲੀਅਨ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਿਆ। ਇਹ ਸਭ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹੈ ਕਿ ਫਰਾਂਸ ਅਤੇ ਯੂ.ਕੇ. ਦੋਵੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਬਲੌਕੇਡ ਦਾ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਅਮਰੀਕਾ, ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਦਇਆ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰ ਰਹੇ ਕੁੱਝ ਬਦਨਾਮ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ (ਯੂਨਾਈਟਡ ਨੇਸ਼ਨਜ਼) ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੋਟ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਗਲੋਬਲ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਕਿਊਬਾ ਦਾ ਸਾਥ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ (ਯੂਨਾਈਟਡ ਨੇਸ਼ਨਜ਼) ਅਨੁਸਾਰ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਕਿਊਬਾ ਦੇ ਕੀਤੇ ਆਰਥਕ ਬਲੌਕੇਡ ਕਾਰਨ ਸੰਨ 2018 ਵਿਚ ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 130 ਅਰਬ (ਬਿਲੀਅਨ) ਡਾਲਰ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ— ਹੁਣ ਇਹ ਅੰਕੜਾ ਬਲੌਕੇਡ ਦੇ ਹੋਰ ਬਦਤਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਤੋੜੋ
ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਹੁਣ ਕਿਊਬਾ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੇ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਬਲੌਕੇਡ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ ਫੌਜੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਤੱਕ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਡਰੋਨ ਮੈਕਸੀਕਨ ਸ਼ਿਪਿੰਗ ਰੂਟਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਤੇਲ ਟੈਂਕਰਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈਜੈਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਵਪਾਰਕ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਲੀਡਰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁੱਪ ਹਨ। ਕਿਊਬਾ ਵਿਚ ਵਿਗੜਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਨਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗਲੋਬਲ ਅਫੇਅਰਜ਼ ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਇਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭੜਕਾਹਟ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਅਪਣਾਈ ਤਾਜ਼ਾ ਹਮਲਾਵਰਤਾ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਵੀ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜੋ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬਲੌਕੇਡ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸੂਰੱਖਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਨ 1984 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਕਿਊਬਾ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੌਰਨ ਐਕਸਟਰਾ-ਟੈਰੀਟੋਰੀਅਲ ਮੈਜਰਜ਼ ਐਕਟ (ਫੀਮਾ - FEMA) ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰੈਗੂਲੇਟਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਊਬਾ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਕਾਰਨ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਹੈਲਮਜ਼-ਬਰਟਨ ਐਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੇ 1997 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਅਤੇ ਅਪਡੇਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਅੱਜ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

ਡੈਵੋਜ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਪੀਚ ਵਿਚ ਮਾਰਕ ਕਾਰਨੀ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ 'ਸਰਦਾਰ - ਹੈਜਮਨ' ਦੀ ਸੱਤਾ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ 'ਮਿਡਲ ਪਾਵਰਜ਼' ਵਲੋਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਰੇ ਗੱਲ

ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਮੈਕਸੀਕੋ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇਹ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਤੋੜਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇਲ—ਜਿਸ ਦੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ (ਇਨਵੈਸਟਰਾਂ) ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਹੈ, ਜੋ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ (ਸੌਵਰਨਿਟੀ) ਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਸਮੱਸਿਆ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਮੁੱਦੇ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਇਸ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਤੇਲ ਸਪਲਾਈ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਵਧਾ ਸਕੇ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰੀ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਜਿਵੇਂ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੀ ਪੈਟਰੋਬਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ, ਇਸ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਰਾਹਤ ਵਜੋਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਤੇਲ ਖਰੀਦ ਕੇ ਭੇਜਣ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਕਸੀਕੋ ਨੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਤੇਲ (ਜੈਟ ਫਿਊਲ) ਵਰਗੇ ਰਿਫਾਈੰਡ ਉਤਪਾਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿਊਬਾ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਅਤੇ ਪੈਟਰੋਲ ਵੀ, ਜੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

ਇਸ ਵਿਚ ਕੱਚੇ ਤੇਲ (ਕਰੂਡ) ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਦਾਨ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਊਬਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਆਇਲ ਕੰਪਨੀ ਕਿਊਪਟ (CUPET) ਦੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਚਾਰ ਰਿਫਾਈਨਰੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੀਏਨਫਿਊਗੋਸ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਫਾਈਨਰੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਉੱਤਰੀ ਤੇਲ ਬੈਲਟ (ਨੌਰਦਰਨ ਆਇਲ ਬੈਲਟ) ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਾਰੀ ਕੱਚੇ ਤੇਲ (ਹੈਵੀ ਕਰੂਡ ਓਇਲ) ਅਤੇ ਵੈਨੇਜ਼ੁਏਲਾ ਅਤੇ ਮੈਕਸੀਕੋ ਤੋਂ ਆਯਾਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਭਾਰੀ ਕੱਚੇ ਤੇਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਕੱਚਾ ਤੇਲ (ਕਰੂਡ ਆਇਲ) ਵੀ ਭਾਰੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਕਿਊਬਾ ਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿਫਾਈਨਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵਰਤੋਂ ਯੋਗ ਤੇਲ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਘੱਟ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ।

ਇੱਕ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਕਿਊਬਾ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀਕਰਨ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਦੀ ਪਾਵਰ ਗਰਿੱਡ ਨੂੰ ਸੁਝ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧੌਕੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਕਦਮ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਖਤਰੇ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਣੀਆਂ (ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਵਾਟਰਜ਼) ਵਿਚ ਤੇਲ ਸਪਲਾਈ ਨੂੰ ਹਾਈਜੈਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਧਮਕਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਾਲੀ ਸਪਲਾਈ ਰੂਸ ਦੇ 'ਤਿਆਗੋ ਜਹਾਜ਼ਾਂ' (ਗੋਸਟ ਸ਼ਿਪਾਂ) ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਨੇਟੋ ਦੇ ਸਾਥੀ ਮੈਂਬਰ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾਅਮ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗ੍ਰੀਨਲੈਂਡ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨੇਟੋ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਅਖੋਤੀ 'ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ' ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਮੈਂਬਰ ਹੁੰਦਿਆਂ, ਇੱਥੇ ਕੈਨੇਡਾ ਕੋਲ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਮੈਕਸੀਕੋ ਜਾਂ ਵੈਨੇਜ਼ੁਏਲਾ ਵਿਚ ਡਰੱਗਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਟੈਲਾਂ ਬਾਰੇ ਬਣਾਈਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਡੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੈਨੇਡਾ ਲਈ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕੈਨੇਡਾ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਘੱਟ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਭੇਜੀ ਸ਼ਿਪਮੈਂਟ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾਅਮ ਹਾਈਜੈਕ ਕਰ ਲਏਗਾ, ਪਰ ਉਹ ਕਿਊਬਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ 'ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਜੁਰਮਾਨੇ (ਪੈਨਲਟੀਜ਼) ਜ਼ਰੂਰ ਲਾਏਗਾ। ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਇਹ ਧਮਕੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਕਸੀਕੋ, ਆਪਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ, ਕੋਈ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣ ਤੋਂ ਸਾਇਦ ਇਸ ਲਈ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰੀ ਮੁਲਕ ਉਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸੂਬੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਚ ਸਿਆਸੀ ਪਿਰ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਚੁਣੀ ਗਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚੋਣ ਮੋਰਚੇ 'ਤੇ ਅਭਿਗਾਨ ਖੜੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਸੂਬੇ ਤਮਿਲਨਾਡੂ 'ਚ ਡੀ.ਐੱਮ.ਕੇ. ਅਤੇ ਅੰਨਾ.ਡੀ.ਐੱਮ.ਕੇ. ਵਿਚਕਾਰ ਸਖ਼ਤ ਟੱਕਰ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਬੰਗਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾ, ਮੁਸਲਿਮ, ਮਸਜਿਦ, ਮੰਦਰ, ਮਟਨ, ਮਛਲੀ, ਮਨੀ ਪਾਵਰ, ਮਸਲ ਪਾਵਰ, ਮਮਤਾ ਅਤੇ ਮੋਦੀ ਹਾਵੀ ਹਨ। ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਦੀਦੀ ਬਨਾਮ ਮੋਦੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਮੁੱਖ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਖੜੀ ਭਾਜਪਾ ਚੋਣਾਂ- ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਘੁਸਪੈਠ ਅਤੇ

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪਲਾਹੀ
ਫੋਨ: 9815802070

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਲੜਨ ਦੀ ਚਾਹਵਾਨ ਹੈ। ਦੱਖਣ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੂਬੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ 'ਚ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਰਟੀ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨਾ ਬਣਾ ਸਕੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੱਤਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕੀ ਹੈ। ਡੀ.ਐੱਮ.ਕੇ. ਅਤੇ ਅੰਨਾ ਡੀ.ਐੱਮ.ਕੇ. 'ਚ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸੱਤਾ ਲਈ ਲੜਾਈ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮਈ 2026 ਵਿੱਚ ਦੱਖਣੀ ਸੂਬਿਆਂ ਕੇਰਲਾ ਅਤੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ 'ਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਹੈ। ਕੇਰਲ ਵਿੱਚ ਖੱਬੀ ਲੋਕਤੰਤਰਿਕ ਪਿਰ ਅਤੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ 'ਚ ਡੀ.ਐੱਮ.ਕੇ. ਦਾ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਹੈ। ਪੂਰਬੀ ਸੂਬੇ ਬੰਗਾਲ, ਉੱਤਰੀ ਪੂਰਬੀ ਸੂਬੇ ਅਸਾਮ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਮਈ 2026 'ਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹਨ। ਅਸਾਮ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਆਈਡੀਆ ਐਨ.ਆਰ. ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਭਾਈਵਾਲੀ ਨਾਲ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਐੱਸ.ਆਈ.ਆਰ. ਕਾਰਨ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਾ ਵਧਦਾ ਰਿਹਾ। ਸੂਬੇ ਦਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰਾ ਤਾਣ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਟੱਕਰ ਵੀ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ। ਕਦੇ ਇਹ ਟੱਕਰ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਖੱਬੀਆਂ ਪਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਖੱਬੀਆਂ ਪਿਰਾਂ ਨੇ ਬੰਗਾਲ 'ਚ 34 ਸਾਲ ਰਾਜ ਕੀਤਾ। ਖੱਬੀ ਪਿਰ ਦਾ ਰਾਜ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਮਮਤਾ

ਦੱਖਣ, ਪੂਰਬੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਘਮਸਾਣ

ਬੈਨਰਜੀ ਡੇਢ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਸੱਤਾ 'ਚ ਹੈ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ 294 ਸੀਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 213 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੈ। ਸਾਲ 2021 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਸਮੇਂ ਡੀ.ਐੱਮ.ਸੀ. ਨੇ 48.5 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟ ਲਈ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇ 38.5 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ 77 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ, ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਖੱਬੀ ਪਿਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਸੀਟ ਨਾ ਮਿਲੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਖੱਬੀ ਪਿਰ ਨੂੰ 2.7 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਵੱਡੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਸਦੇ ਕਈ ਮੰਤਰੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਭਾਰਤੀ ਘੁਟਾਲੇ ਕਾਰਨ ਵੱਡੀ ਚਰਚਾ 'ਚ ਹਨ। ਪਰ ਐੱਸ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਰਕਰ ਪਿੱਛੇ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਉੱਪਰ ਭਾਜਪਾ ਵਰਕਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਵੋਟਰਾਂ ਕੋਲ ਘਰ-ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਆਰੰਭ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਸਿੱਧੀ ਟੱਕਰ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਪਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਐੱਮ.ਪੀ. ਦੀ ਇੱਕ ਸੀਟ ਮਿਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਵੋਟ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਠ 15.7 ਹੋ ਗਈ। ਜਦ ਕਿ ਡੀ.ਐੱਮ.ਸੀ. 46.2 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ 39.1 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੀ। ਡੀ.ਐੱਮ.ਸੀ. ਨੇ 29 ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ, ਭਾਜਪਾ ਨੇ 12 ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇੱਕ ਸੀਟ ਜਿੱਤੀ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਕੁੱਲ 42 ਸੀਟਾਂ ਹਨ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੱਖਣੀ ਰਾਜ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ 'ਚ ਡੀ.ਐੱਮ.ਕੇ. ਅਤੇ ਅੰਨਾ ਡੀ.ਐੱਮ.ਕੇ. ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਜਦੋਂ 2021 'ਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਡੀ.ਐੱਮ.ਕੇ. 133, ਅੰਨਾ ਡੀ.ਐੱਮ.ਕੇ. 66 ਸੀਟਾਂ ਲਿਜਾ ਸਕੀ। ਡੀ.ਐੱਮ.ਕੇ. ਨੇ 37.70 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਅੰਨਾ ਡੀ.ਐੱਮ.ਕੇ. ਨੇ 33.23 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਦ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ 18 ਸੀਟਾਂ ਲੈ ਕੇ 4.27 ਫੀਸਦੀ, ਭਾਜਪਾ 04 ਸੀਟਾਂ ਲੈ ਕੇ 2.62 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟ ਲਿਜਾ ਸਕੀ ਸੀ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ 39 ਸੀਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 22 ਡੀ.ਐੱਮ.ਕੇ., ਕਾਂਗਰਸ 09, ਸੀ.ਪੀ.ਐੱਮ. 02, ਅਤੇ ਹੋਰ 06 ਸੀਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੇ ਪਰ ਅੰਨਾ ਡੀ.ਐੱਮ.ਕੇ. 20.7 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸੀਟ ਨਾ ਜਿੱਤ ਸਕੀ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਏ.ਆਈ. ਡੀ.ਐੱਮ.ਕੇ. ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਇਕੱਠੀਆਂ ਚੋਣ ਲੜੇਗੀ। ਜਦ ਕਿ ਡੀ.ਐੱਮ.ਕੇ. ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਗੱਠਜੋੜ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਵੰਡ ਨਾਲ ਚੋਣ ਲੜੇਗਾ। ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਅੰਨਾ ਡੀ.ਐੱਮ.ਕੇ. 'ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਪਰਿਵਾਰਵਾਦ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਸੱਤਾ ਪਿਰ ਡੀ.ਐੱਮ.ਕੇ. ਆਪਣੀ ਲੋਕ-ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਸਕੀਮ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰੀ ਬੋਧਣ, ਐੱਸ.ਆਈ. ਆਰ. ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ, ਜਿੱਥੇ ਫਿਲਮੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਨੈ ਲਲਿਤਾ ਨੇ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਰਾਜ ਕੀਤਾ, ਵਿਖੇ ਇਸ ਵਾਰ ਤੀਜੀ ਪਿਰ ਦੇ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਟੀ.ਵੀ.ਕੇ. ਅਦਾਕਾਰ ਬਲਾਪਤੀ ਵਿਜੈ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਚੋਣ ਚੁਣੌਤੀ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਤਿਕੋਣੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਰਜਨੀਕਾਂਤ ਅਤੇ ਕਮਲ ਹਸਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ, ਪਰ ਅਦਾਕਾਰ

ਬਲਾਪਤੀ ਵਿਜੈ ਦੀ ਵੱਡੀ ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰਤਾ ਹੈ।

ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ 'ਚ ਬਲਾਪਤੀ ਵਿਜੈ ਦੀ ਵੱਡੀ ਰੈਲੀ ਦੌਰਾਨ ਭਗਦਤ ਕਾਰਨ 41 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਪਰ ਲੋਕ ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਲਈ ਵੀ ਡੀ.ਐੱਮ.ਕੇ. ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮੰਨ ਰਹੇ ਹਨ। ਉੱਥੇ ਦੱਖਣੀ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ 'ਚ ਟੀ.ਵੀ.ਕੇ. ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ 15 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਦੱਖਣੀ ਰਾਜ ਕੇਰਲਾ 'ਚ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਸੀ.ਪੀ.ਐੱਮ. ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਫਰੰਟ ਦੇ ਕੋਲ ਹੈ। 2021 'ਚ 140 ਵਿੱਚੋਂ 99 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ। 2024 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਇੰਡੀਆ ਫਰੰਟ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਖੱਬੀਆਂ ਪਿਰਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਕੁੱਲ 20 ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 19 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਨੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 14, ਸੀ.ਪੀ.ਐੱਮ. ਇੱਕ ਤੇ ਹੋਰ ਭਾਈਵਾਲ ਚਾਰ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੇ, ਜਦ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਇੱਕ ਸੀਟ ਹੀ ਲੈ ਜਾ ਸਕੀ।

ਕੇਰਲ 'ਚ ਮੁਕਾਬਲਾ ਖੱਬੀਆਂ ਪਿਰਾਂ ਫਰੰਟ,

ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੀ.ਪੀ.ਐੱਮ., ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ., ਕੇਰਲਾ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਫਰੰਟ ਦਰਮਿਆਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ, ਆਰ.ਐੱਸ.ਪੀ., ਇੰਡੀਅਨ ਯੂਨੀਅਨ ਮੁਸਲਿਮ ਦਰਮਿਆਨ ਹੈ। ਜਦ ਕਿ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਵੀ ਇੱਕ ਪਿਰ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੂਬੇ 'ਚ

ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਖ਼ਾਸ ਆਧਾਰ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਅਸਾਮ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਏ.ਐੱਸ.ਓ.ਐੱਮ. ਵਿਚਕਾਰ ਟੱਕਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਰਾਜ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਏ.ਆਈ.ਐਨ.ਆਰ.ਸੀ. ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਐੱਸ.ਪੀ.ਏ., ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡੀ.ਐੱਮ.ਕੇ. ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਵਿੱਚ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਟੀ.ਵੀ.ਕੇ. ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਐਕਟਰ ਵਿਜੈ ਦੇਗਾਂ ਫਰੰਟਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਰਲਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਆਪਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ 'ਚ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਵਰਤ ਕੇ ਹਰ ਹਿੱਲੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਖਾੜਕੂ ਨੇਤਾ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਬੰਗਾਲ ਦੌਰਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਚੋਣ ਮਾਹੌਲ ਭਖਵਾਂ ਦਿਖਦਾ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਸੱਤਾ ਧਾਰੀ ਪਿਰ, ਹਰ

ਹਰਬਾ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸਦਾ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਲਗਾਤਾਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਸੱਤਾ ਪਿਰ ਨੇ ਵੋਟਰਾਂ ਲਈ ਕੈਸ਼ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਇਸ 'ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ' ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਰਹੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਕਿਸ਼ੋਰ ਦੀ ਜਨ ਪਾਰਟੀ (ਜੇ.ਐੱਸ.ਪੀ.) ਵੱਲੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਚ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਅਣਦੇਖਿਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੇ.ਐੱਸ.ਪੀ. ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ 'ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਮਹਿਲਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਯੋਜਨਾ' ਤਹਿਤ ਮਹਿਲਾ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ 10,000 ਰੁਪਏ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਕੇ ਆਦਰਸ਼ ਚੈੱਟ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੁਆਰਾ ਵਰਚੁਅਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕੀ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ 'ਮਨੀ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ' ਪੱਛਮੀ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਅਸਾਮ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿੱਥੇ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਹੈ?

ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੋਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਫਤ ਰਿਉਟੀਆਂ ਵੰਡਣ ਉੱਤੇ ਨਾ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਚਲਨ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਐੱਸ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਵੋਟਰਾਂ ਲਈ ਖ਼ਦਸ਼ੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਕਾਬਜ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਪਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੇਵਜ਼ਹ ਵੋਟਾਂ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਟੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਵੋਟ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੁਖਾਵੀਂ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁੱਖ ਹਾਕਮ ਪਿਰ ਵੱਲੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਉਲੰਘਣਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਅਮਲ ਜਾਰੀ ਹਨ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਮੂਲ ਢਾਂਚੇ ਲਈ ਸਿੱਧਾ ਖੋਰਾ ਹਨ। ਦੱਖਣ, ਪੂਰਬੀ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਸੁਝਵਾਨ ਵੋਟਰ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਗਲਤ ਅਮਲਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਾੜ ਦੇਣਗੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਹਮਲਾ ਉਹ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਝੱਲਣਗੇ? ਸਾਮ, ਦਾਮ, ਦੰਡ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਆਧਾਰ ਫਿਰਕੂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਦ੍ਰਿੜ ਰੱਖ ਸਕੇਗਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਮੁੱਠੀ ਭਰ 'ਸਿੱਧੀ ਨਕਦੀ ਰਕਮ' ਦੇ ਵਹਾਅ ਵਿੱਚ ਵਹਿ ਕੇ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਖੇਰੂ-ਖੇਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਖੜੇ ਜਾਣਗੇ?

ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਾਲਦੇ ਲੋਕ

ਅੱਜ ਦਾ ਦੌਰ ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਦੌਰ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਕਾਢਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਆਰਾਮਦਾਇਕ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤ ਭਰਿਆ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਘੰਟਿਆਂ ਅਤੇ ਮਿੰਟਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਸਕਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀ ਹਰ ਖ਼ਬਰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਮੋਬਾਈਲ ਸਕਰੀਨ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਝੱਟਪਟ ਅੱਪੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਕੋਲ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸਾਧਨ ਤੇਜ਼

ਡਾ. ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ
ਫੋਨ: 90414-98009

ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਲੋਕ ਚਿੰਠੀ-ਪੱਤਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸੁਨੇਹੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਬਲਕਿ ਸੋਸ਼ਲ-ਮੀਡੀਏ ਰਾਹੀਂ ਖ਼ਬਰ ਦੀ ਤਹਿ ਤਕ ਝੱਟ ਅੱਪੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੋਰ, ਅੱਜ ਸੂਚਨਾ (ਖ਼ਬਰ) ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਸਾਧਨ ਵੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਕਿਹੜੀ ਖ਼ਬਰ ਸੱਚੀ ਹੈ? ਤੇ ਕਿਹੜੀ ਅਫ਼ਵਾਹ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਕੋਲ ਸੂਚਨਾ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਬਹੁ-ਵਿਕਲਪ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਖ਼ੈਰ!

ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਮਨੁੱਖ ਕੋਲ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਾਧਨ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਹੀ ਆਮ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਵੀ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੋਬਾਈਲ ਦੀ ਸਕਰੀਨ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ

ਗੱਲ ਕੇਵਲ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਬਲਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵੀ ਦਿਨ ਭਰ ਮੋਬਾਈਲ ਦੀ ਸਕਰੀਨ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਵਕਤ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਆਮ ਹੀ ਦੇਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਆਦਤ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਬਾਹਰੀ ਮਾਹੌਲ ਨਾਲੋਂ ਉੱਕਾ ਹੀ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦਾ ਜਿੱਥੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਦੁੱਖ-ਦਰਦਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਵਕਤ ਲਈ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਦੇ ਲੋਕ ਕੁਝ ਵਕਤ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇੱਥੇ ਹੀ ਸੋਸ਼ਲ-ਮੀਡੀਆ ਉੱਪਰ ਬਿਜ਼ੀ ਲੋਕ ਵੀ ਬਾਹਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪਰ, ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਤਾਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ, ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਦੁੱਖ ਜਾਂ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਬਣੀਆਂ ਦੋਸਤੀਆਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਇਕੱਲਾ ਰਹਿ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗਾਂ ਦੀ ਚਪੇਟ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਬਦਕਿਸਮਤੀ, ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਜਾਂ ਸੋਸ਼ਲ-ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਾਲਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਹਾਲਾਤ ਅਜਿਹੇ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਲਈ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੋਬਾਈਲ ਚਲਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖਾਣਾ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਬੱਸ, ਰੇਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਮੌਕੇ ਬਹੁਤੇ ਯਾਤਰੀ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਝਾਕਦੇ ਤਕ ਨਹੀਂ, ਗੱਲਬਾਤ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮੁਸਾਫਰ ਆਪਣੇ ਮੋਬਾਈਲ 'ਤੇ ਮਸਰੂਫ਼ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੈਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਦੌੜਦਿਆਂ, ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਿਆਂ, ਸਫ਼ਰ

ਕਰਦਿਆਂ, ਮੰਦਰ-ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਮੋਬਾਈਲਾਂ 'ਤੇ ਬਿਜ਼ੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਅਸਲ ਦੋਸਤ (ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਕੂਲ-ਕਾਲਜ) ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹੋਣ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਾ-ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਬਲਕਿ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਚੰਦ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਵਧੇਰੇ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫੇਸਬੁੱਕ ਜਾਂ ਇੰਸਟਾਗ੍ਰਾਮ 'ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਕਿਸੇ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲੇ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਗੱਲ ਸਿਰਫ਼ ਮੁਸੀਬਤ ਦੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਹੋਈ ਦੋਸਤੀ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਤਕ ਅੱਪੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ, ਜਦੋਂ ਫੈਸਲਾ ਗਲਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ ਪਛਤਾਵਾ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਉਲਝੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾ ਰਹੇ। ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਅਸਲ ਹਕੀਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਹੋਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦੋਸਤੀਆਂ ਹੀ ਗਲਤ ਜਾਂ ਗ਼ੈਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਪਰ, ਅਸਲ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦੋਸਤ-ਮਿੱਤਰ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਖੁਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਤੋਂ, ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਨੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ। ਜਿਸ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ, ਜਾਣਿਆ ਅਤੇ ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਸਾਰਥਕ ਅਤੇ ਮੰਦਦਗਾਰ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਦਿਨ ਭਰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਾਲਦੇ ਲੋਕ ਇਹ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸਮਝਣਗੇ, ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿਉਂਦੇ-ਵੱਸਦੇ ਰਹੋ ਸਾਰੇ।

ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਤੇਲ

(ਪਿਛਲੇ ਸਭੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਕਰਨਗੇ। ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਤੋੜਨ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਖੇਤਰੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਕੋਲ ਇਹ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਣਕਿਹਾ ਖ਼ਤਰਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਾ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇਈਏ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਆਉਣ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਪਿੱਛੇ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ

2014 ਵਿੱਚ, ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕੀ ਅਤੇ ਕੈਰੇਬੀਅਨ ਸਟੇਟਸ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ (ਸੀ ਈ ਐੱਲ ਏ ਸੀ - CELAC) ਦੇ ਮੈਂਬਰ-ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੈਕਸੀਕੋ, ਸੈਂਟਰਲ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਰੇਬੀਅਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ 'ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਖੇਤਰ' ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਨ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਰਧ ਗੋਲੇ (ਹੈਮੀਸਫੀਅਰ) ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਖੇਤਰੀ ਏਕੀਕਰਨ ਨੂੰ ਡੂੰਘਾ ਕਰਨ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ (ਸੋਵਰਨਿਟੀ) ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਝਗੜਿਆਂ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਲਈ ਫੌਜੀ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਕੂਟਨੀਤਕ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਲਿਆ

ਸੀ। ਘੋਸ਼ਣਾ ਵਾਲੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਸੀ ਈ ਐੱਲ ਏ ਸੀ - CELAC ਦੀ ਬਦਲਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ (ਰੋਟੇਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ) ਕਿਊਬਾ ਕੋਲ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੋਟ ਹਵਾਨਾ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ।

ਅੱਜ, ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਖੇਤਰ ਵਜੋਂ ਰੱਖਣ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਨਵੀਂ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ - ਕਿਊਬਾ, ਵੈਨੇਜ਼ੂਏਲਾ, ਕੋਲੰਬੀਆ, ਮੈਕਸੀਕੋ, ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ-ਨਾਲ ਤਬਾਹ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧਾ ਦਖਲ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ (ਸੋਵਰਨ) ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਫੌਜੀ ਦਖਲ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਉਦਾਹਰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਬਾਕੀ ਖੇਤਰ (ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ) ਨੂੰ ਡਰਾ ਕੇ ਅਧੀਨਤਾ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਉਦਾਹਰਣ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ— ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਕਤਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਜੋ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸਕੇ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਲੈਟ ਕਿਊਬਾ ਲਿਵ! -ਕਿਊਬਾ ਨੂੰ ਜੀਉਣ ਦਿਉ!' 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਲਿੰਕ 'ਤੇ ਜਾਓ: <https://www.ourcommons.ca/petitions/en/Petition/Details?Petition=e-7082>

‘ਰੇਨ ਰੇਨ ਗੋ ਅਵੇ’ ਬਨਾਮ ‘ਰੱਬਾ ਰੱਬਾ ਮੀਂਹ ਬਰਸਾ’

ਭਾਸ਼ਾ ਮਹਿਜ਼ ਅੱਖਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਜੋੜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਵਾਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ... ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਮਹਿਜ਼ ਵਿਆਕਰਨਿਕ ਇਕਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਤੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸਮੇਈ ਵਿਰਾਸਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਪਾਣੀਆਂ ਵਾਂਗ ਵਹਿੰਦੀ ਹੋਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਛੱਡਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਨਾਲ ਰਲਾਉਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਇਕ ਭਾਵਨਾਤਮਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਦਰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੇ ਲੰਮੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਲਖੰਡ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ (ਡਾ.)
ਫੋਨ: 98768-20600

ਸਮੂਹਕ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਨੁਭਵ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੱਭਿਅਤਾ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਹ ‘ਲੈਂਗ ਤੇ ਪੈਰੋਲ’ ਹੈ ਅਤੇ ਨੋਆਮ ਚੌਮਸਕੀ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਹ ‘ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਨਿਭਾਓ’ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ :

ਰਾਈ ਰਾਈ ਰਾਈ
ਇਹ ਵੀ ਤੇਰਾ ਸੁਕਰ ਰੱਬਾ, ਸਿੱਧੀ ਦਿਲ ਨੂੰ ਜੀਭ ਨਾ ਲਾਈ।

ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਦਿਲ ਨੂੰ ਜੀਭ ਲਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਜਜ਼ਬਿਆਂ, ਖਿਆਲਾਂ, ਸਿਰਜਣਾਵਾਂ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਉਪਭੋਗੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਰਾਹੀਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਚਿਹਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪੂਰਾ ਸੰਸਾਰ ਸਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਬਾਲ ਗੀਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਾਲੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ‘ਤੇ ਇਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ

ਰੁਇਮ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ :

Rain, rain, go away
Come again some other day
We want to go outside and play

Come again some other day
ਇਹ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਗੀਤ ਹੈ, ਪਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਰਤੀਆਂ ਦਾ ਗੀਤ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਠੰਢ ਅਤੇ ਬਾਰਿਸ਼ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧੁੱਪ ਨਾਮਾਤਰ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਬੋੜ੍ਹੇ-ਬੋੜ੍ਹੇ ਵਕਫੇ ਬਾਅਦ ਮੀਂਹ ਪੈਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਠੰਢਾ ਮੌਸਮ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬੱਚੇ ਮੀਂਹ ਦੌਰਾਨ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਖੇਡ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਵਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ:

ਵਰਖਾ ਵਰਖਾ ਜਾ/ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਆ
ਅਸੀਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਖੇਡਣਾ/ਸਾਨੂੰ ਨਾ ਸਤਾ
ਵਰਖਾ ਵਰਖਾ ਜਾ/ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਆ
ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ

ਵਾਤਾਵਰਨ ਇਸ ਬਾਲ ਗੀਤ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਆਧਾਰਿਤ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਬਾਰਿਸ਼ ਮੰਗਦੀ ਹੈ, ਫਸਲਾਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਧਾਰਾ (Life-line) ਚਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਕਦੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ‘ਵਰਖਾ ਵਰਖਾ ਜਾ’... ਬਲਕਿ ਇਹ ਕਹਿਣਗੇ:

ਕਾਲੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਕਾਲੇ ਰੋੜ੍ਹ/ਮੀਂਹ ਬਰਸਾ ਦੇ ਜ਼ੋਰੇ ਜ਼ੋਰੇ
ਰੱਬਾ ਰੱਬਾ ਮੀਂਹ ਬਰਸਾ/ਸਾਡੀ ਕੋਠੀ ਦਾਣੇ ਪਾ...

ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਬਾਲ ਮੀਂਹ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦੇ ਹਨ, ਮੀਂਹ ਵਿਚ ਨਹਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੁੱਗੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਜਲ-ਬਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦਰਿਆ, ਖੂਹ, ਛੱਪੜ, ਖੇਤ ਸਭ ਭਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਹਾਈ ਬਨਸਪਤੀ ਮੌਲ ਉਠਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚੀਚ-ਵਹੁਟੀਆਂ ਲਾਲ ਵਸਤਰ ਪਾ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਰਖਾ ਸਾਡੀ ਜੀਵਨ ਰੇਖਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਬਾਲ ਗੀਤਾਂ

‘ਰੱਬਾ-ਰੱਬਾ ਮੀਂਹ ਬਰਸਾ’ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਉਂ ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਦਰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ‘ਰੇਨ-ਰੇਨ ਗੋ ਅਵੇ ਕਿਉ?’

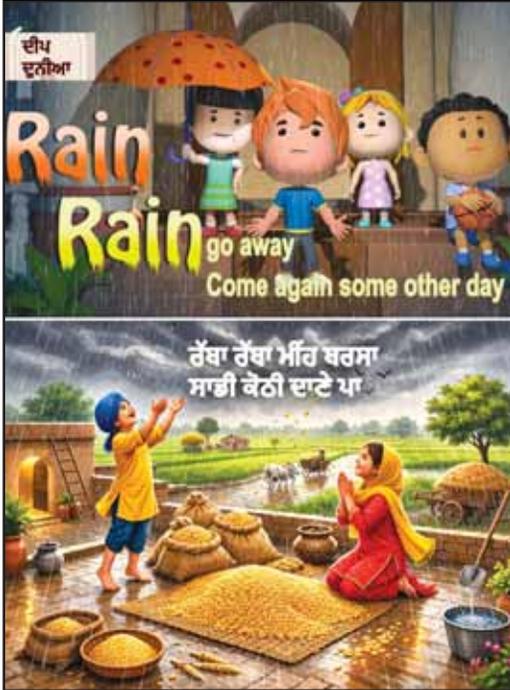
ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਅਤੇ ਮੌਲਿਕਤਾ ਦਾ ਵੀ ਆਪਣਾ ਅਹਿਮ ਪਾਸਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਨੇ ਸਿਰਫ ਦਿਖਦੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ, ਉਪਭੋਗ ਦੀਆਂ

ਸੁਹਜ ਸਿਰਜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਮੌਲਿਕ ਚਿਹਨਾਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਸੰਸਾਰ ਉਸਾਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੀਕ ਸਹਿਜ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਚਾਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਵੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

• ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਮੈਟਾਫਰਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਡੀ ਤਾਕਤ ਬਣਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ/ ਰੋਹ/ ਵਿਦਰੋਹ/ਬਗਾਵਤ ਅਤੇ ਕਰਾਂਤੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਧਾਰੇ ਮੈਟਾਫਰਾਂ ਨਾਲ ਰੋਹ ਦੇ ਸਾਗਰ ਨਹੀਂ ਖੌਲਦੇ, ਬਲਕਿ ਆਪਣੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਮੈਟਾਫਰ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਲੂੰ-ਕੰਡੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਰਾਂਤੀਆਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

• ਖੁਸ਼ੀ, ਗਮੀ, ਹੈਰਾਨੀ, ਗੁੱਸੇ ਆਦਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਜੋ ਭਾਸ਼ਾਈ ਚਿਹਨ ਘੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਦਰਭਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗਾਲੂ (Slang) ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਸਲਨ ‘ਮਾਮਾ’ ਸ਼ਬਦ ਸਤਿਕਾਰਤ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ‘ਸਾਲਾ’ ਸ਼ਬਦ ਗਾਲੂ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਰਹਿਤਲ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

• ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦਾ ਆਪਮੁਹਾਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਵੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੁਹਾਗ, ਘੱਤੀਆਂ, ਵੈਣ, ਕੀਰਨੇ, ਅਲਾਹੁਣੀਆਂ,

ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਨਾਵਾਂ-ਬਾਵਾਂ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਸੁਹਜ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਤੇ ਸਿਰਜਣ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਧਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰ, ਵਿਲੱਖਣ ਅਤੇ ਮੌਲਿਕ ਸੰਦਰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਮੌਲਿਕ ਸੰਕਲਪ ਘੜਦੀ ਹੈ, ਅਭਿਧਾ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਲਕਸ਼ਣ ਰਾਹੀਂ ਵਿਅੰਜਨਾ ਤੀਕ ਆਪਣਾ

ਅਤੇ ‘ਸਾਲਾ’ ਸ਼ਬਦ ਗਾਲੂ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਰਹਿਤਲ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

• ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦਾ ਆਪਮੁਹਾਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਵੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੁਹਾਗ, ਘੱਤੀਆਂ, ਵੈਣ, ਕੀਰਨੇ, ਅਲਾਹੁਣੀਆਂ,

ਆਪਾਂ ਭਲੀਭਾਂਤ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਕੁੜੀਆਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵੀ ਨਿਕਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਨ 2001 ਵਿਚ ਫ਼ਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਿਫ਼ ਤੋਂ ਛੇ ਸਾਲ ਦੇ 1000 ਮੁੰਡਿਆਂ ਪਿੱਛੇ 766 ਕੁੜੀਆਂ ਸਨ। ਦਸ-ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ਼ਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਫ਼ਰਕ ਪੱਖੋਂ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ‘ਚੋਂ ਫਾਡੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਧੱਬਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਤੋਂ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ

ਅਮਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ
ਫੋਨ: 98889-40211

ਅਣਖੱਕ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਫ਼ਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਲੱਗੇ ਇਸ ਧੱਬੇ ਨੂੰ ਧੋ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਭ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। 2011 ਵਿਚ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਕੇ 842 ਹੋ ਗਈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਚਲਾਈ ‘ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ’ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ 2014 ਵਿਚ 1000 ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਜਨਮ ਦਰ ਵਧ ਕੇ 884 ਤੋਂ 2016 ਵਿਚ 945 ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਕਲੰਕ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਕਰੀਬ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗਿਆ। ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ, ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਐਨ.ਜੀ.ਓਜ਼ ਅਤੇ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਜੁੜਿਆ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਵਧਾਈ ਦਾ ਪਾਤਰ ਹੈ। ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ

ਧੀਆਂ ਧਿਆਣੀਆਂ

ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਆਉਣ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ।

ਬੇਸ਼ੱਕ ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਖ਼ਤ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਮਾਰੂ ਅਸਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਐਨ.ਜੀ.ਓਜ਼ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵਧੀਆ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਵਰਗੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਘਟ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਚੋਰੀ-ਛਿੱਪੇ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਾਂ ਅਕਸਰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਈ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਮਾਦਾ-ਭਰੂਣਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਚੌਕਸੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਕਲੰਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਟ ਜਾਵੇ।

ਇੱਥੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹੁਕ ਜੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਔਲਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ‘ਚ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਹੀ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਕੁੜੀਆਂ ਵੀ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੇ ਮੀਲ-ਪੱਥਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕੁੜੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਾ ਜਿਹਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਘਾਟ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਦੋਸਤ-ਮਿੱਤਰ ਤੇ ਮੋਹ-ਮੁਲਾਹਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸਮਾਜ

ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵੱਸ ਕਈ ਵਾਰੀ ਅਖੌਤੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ ‘ਚ ਪੈ ਕੇ ਆਰਥਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ। ਹੁਣ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਬਾਬਿਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਬਾਬੇ ਕੋਲ ਜਾਓ, ਉੱਥੋਂ ਗਰੰਟੀ ਨਾਲ ਮੁੰਡਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਹੁਣ ਸਭ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਪਸ਼ਟ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਾਫ਼ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਹਰ ਬਾਬਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦਾ ਏਜੰਟ ਦੱਸ ਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ‘ਤੇ ਆਰੀਆਂ ਫੇਰਦਾ ਫਿਰਦਾ

ਹੈ, ਖੈਰ, ਬਾਬਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਦੇ ਫੇਰ ਸਹੀ। ‘ਧੀਆਂ ਮਾਰੋਗੇ ਤਾਂ ਨੂੰਹਾਂ ਕਿੱਥੋਂ ਲਿਆਉਗੇ’ ਸੌ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੱਚੀ ਕਹਾਵਤ ਹੈ। ਲੋਕ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵੀ ਲੱਗੇ ਹਨ, ਪਰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕ ਇਹੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁੜੀ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜੰਮ ਪਵੇ, ਸਾਡੇ ਘਰ ਤਾਂ ਮੁੰਡਾ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਵੀ ਆਮ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਓ-ਲਿਖਾਓ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੇ ਦਾਜ-ਦੇਹੇਜ ‘ਤੇ ਖ਼ਰਚ ਕਰੋ। ਇਹ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਠੀਕ ਵੀ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਕਈ ਲੋਕ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੇ ਬੁਢਾਪੇ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਪੁੱਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਬੁਢਾਪੇ ਵਕਤ ਰੋਟੀ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਖਾਂਦੀਆਂ ਮੈਂ ਆਪ ਦੇਖੀਆਂ ਹਨ।

ਮੰਨ ਲਓ ਇੱਕ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇੱਕ ਔਸਤ ਵਿਆਹ ‘ਤੇ ਦਸ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਦਾਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੁੜੀ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਤੇ ਨੌਕਰੀ-ਪੇਸ਼ਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਔਸਤਨ ਤਨਖਾਹ ਪੱਚੀ-ਤੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਦਾਜ ਜਿੰਨੀ ਰਕਮ ਤਿੰਨ ਸਵਾ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕਮਾ ਲਵੇਗੀ। ਬਾਕੀ ਜੋ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਰਕਮ ਕਰੋੜ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਮੀਰ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਮਾਪੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਦਾਜ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁੰਡਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾ-ਲਿਖਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਕਰਨ। ਮੇਰੇ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੋਈ ਦਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾਜ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਰਹੇਗੀ। ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਬਦਲ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨੀ ਹੀ ਪਵੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਦਾਜ ਵਰਗੀ ਸਮੱਸਿਆ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਤਾਂ ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਔਸਤ ਫ਼ਰਕ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਬੇਸ਼ੱਕ ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਫ਼ਰਕ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਘਟ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਔਲਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਚਾਹਤ ਹੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਸਖ਼ਤੀ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਨਾ ਕਰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਤਾਂ ਹੋਂਦ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ।

ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੇ ਨਾਂ...

ਲੋਕਗੀਤ, ਟੱਪੇ, ਢੋਲੇ, ਬਾਤਾਂ/ਬੁਝਾਰਤਾਂ/ਗਾਲੂ/ਅਖਾਣਾਂ/ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ/ਸਿਆਣਪਾਂ/ਲੋਕਤੱਥਾਂ ਦਾ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਾ ਬਦਲ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਤਰਜਮਾ ਹੈ।

• ਕਲਾਵਾਂ/ਕਿੱਤਿਆਂ/ਹੁਨਰਾਂ/ਸ਼ਿਲਪਾਂ/ਕਾਵਾਂ/ਫਲਸਫ਼ਿਆਂ ਆਦਿ ਦਾ ਵੀ ਆਪਣਾ ਭਾਸ਼ਾਈ ਸੰਦਰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਉਸ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਗਲਬੇ ਹੇਠ ਵਿਚਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਚਿੰਤਨ, ਸਿਰਜਣਾਤਮਕਤਾ ਅਤੇ ਮੌਲਿਕਤਾ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਜਨਰਲ ਕੋਡ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਜਿਸ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਕਿਸੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੀ ਨਿਰਮਾਣਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਪੱਧਰ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੌਮ ਸਦੀਆਂ ਲੰਮੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਜਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਗਹਿਨ ਕੋਡ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸਿੱਖਣਾ ਜਾਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਵਰਗਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਡਿਕਸ਼ਨਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਉਪਰਲੀ ਸਤਹਿ ‘ਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਕੋਡ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਮੌਲਿਕ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਤਾਂ ਉਸ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਦੇ ਗਿਆਨ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਧਰਾਤਲਾਂ ‘ਤੇ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਦੇ ਵੀ ਕਸਟਮਰ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਬਲਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਿਰਜਕ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਵੀ, ਜਦ ਕਿ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਸਿਰਜਕ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ-ਟਾਵਾਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੀਏ ਕਿ ਜੇ ਜੱਗ-ਜਨਨੀ ਔਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਵਿਚ ਮੁੰਡੇ ਵੀ ਕਿੱਥੋਂ ਹੋਣਗੇ?

ਇੱਥੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਔਰਤ ਵੀ ਔਰਤ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸੱਸਾਂ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਨੂੰਹ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਪੁੱਤ ਦਾ ਹੀ ਜਨਮ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਔਰਤ (ਸੱਸ) ਇਹ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤ ਵੀ ਕਿੱਥੋਂ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਰਸਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਬਦਲਣੀ ਪਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਦਖ਼ਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਔਲਾਦ ਤਾਂ ਰੱਬੀ ਦਾਤ ਹੈ, ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਰੱਬ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਦੇ ਉਲਟ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਹੋਣਾ ਇਹ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਦੋਸਤ ਆਪ ਬਣੇ। ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਤਕੜੀ ਕਰੋ। ਗਲਤ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰੋ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਜ਼ੁਲਮ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਖੜ੍ਹੋ। ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਤਾਂ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਜਨਮ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿੰਨਾ ਪਿਆਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਨਾਲੇ ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜੰਮਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਝਾਂਸੀ ਦੀ ਰਾਣੀ ਤੇ ਕਲਪਨਾ ਚਾਵਲਾ ਵਾਂਗ ਆਪਣਾ, ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਚਮਕਾਉਣ? ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ‘ਤੇ ਆਉਣ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਸੋ ਆਓ, ਅੱਜ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਦਾ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੁਝਵਾਨ ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਕਿ ਰੱਬ ਦੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਇਸ ਸੁੰਦਰ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਿਆ ਰਹੇ।

ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਅਤੇ ਅਣਖ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਜੈਤੋ ਦਾ ਮੋਰਚਾ

ਜੈਤੋ ਮੋਰਚਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਉਹ ਮਹਾਨ ਘਟਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਰਧਾ, ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਇਕਮੁੱਠਤਾ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਹੁਲਾਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਪੌਣੇ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਚੱਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਹ ਰਹੀ ਕਿ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਆਖਿਰਕਾਰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢਾਂਚਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਸਿਰਫ ਧਾਰਮਿਕ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਭਾਰਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪਿਠਭੂਮੀ ਵਿਚ ਵੀ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਕੜੀ ਵਜੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ।

ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਆਰੰਭ 8 ਜੂਨ 1923 ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੋਇਆ, ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਨਾਭਾ ਰਿਆਸਤ

ਹਰਦਮ ਮਾਨ

ਫੋਨ: +1-604-308-6663

ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਿਪੁਦਮਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਤੋਂ ਜਬਰੀ ਲਾਹ ਕੇ ਰਿਆਸਤ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਿਪੁਦਮਨ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਆਦਰਯੋਗ ਅਤੇ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਸਨ। ਉਹ ਸਿੱਖ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਅੰਦੋਲਨ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਸਿਰਫ ਰਾਜਸੀ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਕੌਮੀ ਅਪਮਾਨ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚ ਰੋਸ ਦੀ ਲਹਿਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ 5 ਅਗਸਤ 1923 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਬੈਠਕ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਿਪੁਦਮਨ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 9 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ 'ਨਾਭਾ ਦਿਵਸ' ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਿਪੁਦਮਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ 9 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਜੈਤੋ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੰਗਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਸ ਰੋਸ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਬੇਹੱਦ ਖੜਾ ਹੋਈ। ਜੈਤੋ ਵਿਖੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਵੱਡੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਵਜੋਂ ਲਿਆ। 14 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੰਗਸਰ ਸਾਹਿਬ ਜੈਤੋ ਵਿਚ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ

ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਉੱਥੇ ਇਕੱਤਰ ਹੋਈ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਪਾਠ ਕਰ ਰਹੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਤਾਬਿਆ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਖਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਨੂੰ ਖੰਡਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦਾ ਖੰਡਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸਿੱਖ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਵਾਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੈਤੋ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਖੰਡਿਤ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਨੂੰ ਮੁੜ ਅਖੰਡਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਾਲੂ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ 25-25 ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਜੈਤੋ ਵੱਲ ਭੇਜਣੇ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। 25 ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਜੱਥਾ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਜਦੋਂ ਜੈਤੋ ਪਹੁੰਚਦਾ ਤਾਂ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਲਿਜਾ ਕੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ।

ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਚਰਚਾ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਇੱਕ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨਾਭਾ ਨੂੰ ਗੱਦੀਓਂ ਲਾਹੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਜੈਤੋ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮੋਰਚੇ ਬਾਰੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਹਮਦਰਦੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਗਿਡਵਾਨੀ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਕੇ. ਸਨਾਤਮ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਜੈਤੋ ਮੰਡੀ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਜੈਤੋ ਪੁੱਜਣ 'ਤੇ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਕ ਰਾਤ ਜੈਤੋ ਕਿਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

29 ਸਤੰਬਰ 1923 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਾ ਸਹਿਣ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ 25-25 ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਭੇਜਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਸਿੱਟਾ ਨਿਕਲਦਾ ਨਾ ਵੇਖ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਤਹਿਤ 500-500 ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਭੇਜਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 500 ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ 'ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਥਾ' ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਜਥੇ ਨੇ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜੈਤੋ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਗੇ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਵਾਰਨੀਆਂ ਪੈਣ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਜਥੇ ਦਾ ਭਰਵਾਂ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟਿੱਬੀ ਸਾਹਿਬ

ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਡਾਕਟਰ ਕਿਚਲੂ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਗਿਡਵਾਨੀ ਅਤੇ 'ਨਿਊਯਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਮਿਸਟਰ ਜ਼ਿਮਦ ਦੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਜਥੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾਭਾ ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਾ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ।

ਜਦੋਂ ਇਹ ਜਥਾ ਜੈਤੋ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਵਿਲਸਨ ਜੋਹਨਸਨ ਨੇ ਜਥੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਾ ਵਧਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਸਿੰਘ ਅਡੌਲ ਰਹੇ ਅਤੇ 'ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ' ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਛੱਡਦੇ ਹੋਏ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਗਏ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫੌਜ ਨੇ ਨਿਹੱਥੇ ਸਿੰਘਾਂ 'ਤੇ ਮਸ਼ੀਨਗੰਨਾਂ ਨਾਲ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸ ਖੂਨੀ ਕਾਰੇ ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਅਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ 300 ਸਿੰਘ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 100 ਸਿੰਘ ਸ਼ਹਾਦਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਗਏ।

ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਬਹੁਤ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋਈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਖੋਲਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਹਾਦਤ ਪਾਉਣ ਦਾ ਚਾਅ ਠਾਠਾ ਮਾਰਨ ਲੱਗਾ। ਲੋਕ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਥਿਆਂ ਵਿਚ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਪਹਿਲੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਥੇ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਬਾ-ਦਸਤੂਰ ਕਾਇਮ ਰਹੇ ਸਗੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੋਹ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ 17 ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਥੇ ਭੇਜੇ। ਅਖੀਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਝੁਕਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 21 ਜੁਲਾਈ 1925 ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੰਗਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਨ ਦੀ

ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੰਗਸਰ ਸਾਹਿਬ ਜੈਤੋ ਵਿਖੇ ਮੁੜ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਭੰਗ ਪਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ' ਦਾ ਪਾਸ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਐਕਟ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੀ ਗਈ ਸੰਸਥਾ (ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ) ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਮਹੰਤਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ।

ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਸਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਅਸਲੀ ਮਤਲਬ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿੰਨੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦਿਖਾਈ, ਉਹ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸੀ। ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਟੈਲੀਗਰਾਮ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੇ ਇੱਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲੜਾਈ ਜਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਵਧਾਈਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਲਈ ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਬਣਿਆ। ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੱਥੇ ਉਪਰ ਜਿਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸੀ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਉਪਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟਿੱਬੀ ਸਾਹਿਬ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹਰ ਸਾਲ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਦੀ ਇਕੱਤਰੀ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 21 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋਤ ਮੇਲਾ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਜੈਤੋ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਨਤਮਸਤਕ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਊਰਜਾ ਦੀ ਬਚਤ ਹੀ ਸੁਆਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਸਾਡਾ ਭਵਿੱਖ

ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਯੁਗ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੀ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲਾਉਣ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਸ਼ੀਨੀਕਰਨ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗੀਕਰਨ ਉੱਤੇ ਵਧਦੀ ਟੇਕ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਊਰਜਾ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ ਨੂੰ ਅਤਿਅੰਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਅਜੋਕੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹੁਣ ਇਹ ਸਮਝ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਊਰਜਾ ਬਚਾਓ' ਹੀ ਅਸਲ ਵਿਚ 'ਜੀਵਨ ਬਚਾਓ' ਹੈ।

24 ਤੋਂ 27 ਫਰਵਰੀ, 2026 ਦੌਰਾਨ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ 'ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਊਰਜਾ ਸੰਭਾਲ ਦਿਵਸ' ਮੌਕੇ ਆਸਟਰੀਆ ਵਿਖੇ

ਪ੍ਰੋ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਕੇ ਘੁੰਮਣ

ਫੋਨ: 97816-46008

ਇੱਕ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ 60 ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ 650 ਦੇ ਕਰੀਬ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਭਾਗ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹੀ ਨੀਤੀ, ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਮਾਡਲ ਤਲਾਸ਼ੇ ਜਾਣਗੇ ਜੋ ਸਸਤੀ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਊਰਜਾ ਨੂੰ ਸਭ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਯੋਗ ਬਣਾ ਦੇਣ। ਸਮੁੱਚਾ ਯੂਰਪ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਚੱਲ ਰਹੇ ਯੁੱਧਾਂ ਜਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ, ਊਰਜਾ ਤੱਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵਧਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਯੂਰਪ ਦੀ ਧੀ ਆਤਮ ਨਿਰਭਰਤਾ ਬਹੁਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਲਈ ਊਰਜਾ ਉਪਲਬਧਤਾ ਤੇ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਧਾਉਣਾ ਅਤੇ ਨਵਿਆਉਣ ਯੋਗ ਊਰਜਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਕ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੰਨ 2001 ਵਿਚ 'ਬਿਊਰੋ ਆਫ ਐਨਰਜੀ ਐਂਡੀਫੀਸੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ' ਭਾਵ 'ਭਾਰਤੀ ਊਰਜਾ ਗੁਣਵੱਤਾ

ਬਿਊਰੋ' ਨਾਮਕ ਸੰਗਠਨ ਨੇ 'ਊਰਜਾ ਸੰਭਾਲ ਐਕਟ' ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੰਗਠਨ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਊਰਜਾ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਊਰਜਾ ਸੰਭਾਲ ਸਬੰਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅਜੋਕੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਇਹ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਊਰਜਾ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ ਸਬੰਧੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਊਰਜਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੋਤਾਂ- ਕੋਲਾ, ਪੈਟਰੋਲ, ਡੀਜ਼ਲ, ਬਿਜਲੀ ਆਦਿ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ ਪ੍ਰਤੀ ਸੂਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਅੱਜ ਹਰੇਕ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਊਰਜਾ ਸ੍ਰੋਤ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਬੇਲੋੜੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਵੇ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਧਰਤੀ ਹੇਠੋਂ ਕੋਲੇ ਅਤੇ ਪੈਟਰੋਲ-ਡੀਜ਼ਲ ਆਦਿ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਖ਼ਤਮ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਊਰਜਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਦਲ ਲੱਭੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਊਰਜਾ ਬਚਾਉਣ ਜਾਂ ਊਰਜਾ ਸੰਭਾਲ ਹਿੱਤ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੱਲ ਵਧਣਾ ਪਵੇਗਾ ਜੋ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਘੱਟ ਊਰਜਾ ਦੀ ਖਪਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਣ। ਉਦਾਹਰਨ ਵਜੋਂ ਆਮ ਪੀਲੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਾਲੇ ਸਸਤੇ ਬਲਬਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਐਲ.ਈ.ਡੀ. ਬਲਬਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਖਪਤ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਕਮੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਹਿੱਤ ਵੱਖ ਵੱਖ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਉੱਤੇ ਬਿਜਲੀ ਬੱਚਤ ਵਾਲੀ ਸਟਾਰ ਰੇਟਿੰਗ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਟਾਰ

ਰੇਟਿੰਗ ਸਾਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਸਾਡੇ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਉਤਪਾਦ ਰਾਹੀਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਖਪਤ ਅਤੇ ਫਲਸਰੂਪ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀ 'ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਊਰਜਾ ਏਜੰਸੀ' ਨਾਮਕ ਸੰਸਥਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਕਰਕੇ ਊਰਜਾ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਊਰਜਾ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਸਬੰਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ

ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਸਸਟੇਨੇਬਲ ਐਨਰਜੀ ਫਾਰ ਆਲ' ਨਾਮਕ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਗਠਨ ਵੀ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਘ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਨਿਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਕੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ ਕਿ ਸੰਨ 2030 ਤੱਕ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਬਾਸਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਊਰਜਾ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ, ਸਸਤੇ, ਟਿਕਾਊ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸ੍ਰੋਤ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਸਕਣ। ਇਸ

'ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਊਰਜਾ ਸੰਭਾਲ ਦਿਵਸ' 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ 'ਪੈਰਿਸ ਸਮਝੌਤੇ' ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਊਰਜਾ ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਸ੍ਰੋਤ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਕੇ ਆਲਮੀ ਤਪਸ ਨੂੰ 2 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਤੱਕ ਘੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕੀਤੇ ਸਨ ਤੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਲ 2030 ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਵੀ ਸੰਨ 2005 ਦੀ ਬਨਿਸਪਤ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਤਾਪਮਾਨ ਵਧਾਉ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ 30 ਤੋਂ 35 ਫੀਸਦੀ ਕਮੀ ਲਿਆਵੇਗਾ। ਇਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਨਵਿਆਉਣ ਯੋਗ ਊਰਜਾ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਸਬੰਧੀ 24 ਮੁਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ 'ਮਿਸ਼ਨ ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ' ਤਹਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਵੀ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਅੱਜ ਲੋੜ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਊਰਜਾ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਰਤੋਂ ਰੋਕਣ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਈਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦੇ ਤੌਰ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਿਆਈਏ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਘਰ, ਦਫ਼ਤਰ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਬੇਲੋੜੇ ਬਲਬਾਂ ਤੇ ਪੱਖਿਆਂ ਜਾਂ ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਆਵਾਜਾਈ ਲਈ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਦਿਨ ਘੱਟ ਕਰਕੇ ਬੱਸਾਂ ਜਾਂ ਪੁਲ ਕੀਤੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੈਟਰੋਲ-ਡੀਜ਼ਲ ਦੀ ਖਪਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਵਿਚ ਕਮੀ ਆ ਸਕੇ। ਇਸ ਮਹਾਂਕਾਜ ਲਈ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਹੀ ਪਵੇਗੀ।

ਮੇਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਮੇਰਾ ਮਾਣ: ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਵਰਤਾਰੇ

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਂਦਿਆਂ ਇਸ ਸਾਲ ਵੀ 21 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਜਨ ਸਮੂਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਸ਼ਿਦਤ ਨਾਲ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਉੱਤੇ ਗੌਰਵ ਕਰਨ ਦੇ ਅਹਿਦ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਚਰਚਾ ਆਰੰਭ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

-ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 75 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਭਾਰਤ

ਡਾ. ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ
ਫੋਨ: 94171-9482

ਵਿਚ ਵੱਸਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 17 ਫੀਸਦ ਹੈ।

-ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 77 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਿੱਸਾ 'ਆਮ ਆਦਮੀ' ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 20 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

-ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਔਸਤ 96% ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਔਸਤ ਅਜੇ ਵੀ 72% ਹੈ।

-ਸਾਖਰਤਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 16ਵੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਸਮੇਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੁੱਲ 35 ਰਾਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ 31ਵੇਂ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਹੈ।

-ਭਾਰਤ ਵਿਚ 22 ਕੌਮੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਡੇਢ ਹਜ਼ਾਰ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ 1800 ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਹਨ।

-ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ ਵੱਡੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਸੱਤਾ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਸਿਵਾਏ ਪਟਿਆਲਾ ਰਾਜ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ।

-ਨਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਬੇਹਤਰੀ ਲਈ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਿਆ। ਪਰ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਬਦਲੀ।

ਅਜੇਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸੰਤੋਖਯੋਗ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2011 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 99.86 ਫੀਸਦ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਈ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਕੇਵਲ 0.14 ਫੀਸਦ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਹਿੰਦੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦੱਸੀ ਗਈ। ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕੁੱਲ 2 ਕਰੋੜ 77 ਲੱਖ 43 ਹਜ਼ਾਰ 338 ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ 2 ਕਰੋੜ 77 ਲੱਖ 3 ਹਜ਼ਾਰ 349 ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਉਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀਜਨਕ ਗੱਲ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਵਲ 39 ਹਜ਼ਾਰ 989 ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜ਼ਬਾਨ ਲਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ 'ਚ 11ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦੇ 43.63 ਫੀਸਦ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਬੰਗਾਲੀ ਅਤੇ ਤੀਸਰੇ 'ਤੇ ਮਰਾਠੀ ਭਾਸ਼ਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਧ ਕੇ 3 ਕਰੋੜ 31 ਲੱਖ 24 ਹਜ਼ਾਰ 726 ਪੁੱਜ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 2.74 ਫੀਸਦੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਾਲ 1971 ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1,41,08,443 ਸੀ, ਜੋ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 2.57 ਫੀਸਦੀ ਬਣਦੀ ਸੀ, ਜਦਕਿ 1981 'ਚ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਕੇ 1,96,11,199 ਹੋ ਗਈ, ਜੋ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 2.95 ਫੀਸਦੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ 1991 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਕੇ 2,33,78,744 ਹੋ ਗਈ, ਜੋ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 2.79 ਫੀਸਦੀ ਰਹੀ। ਸਾਲ 2001 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ 'ਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਕਾਫੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਇਹ ਗਿਣਤੀ 2,91,02,477 ਹੋ ਗਈ ਜੋ ਸਾਲ 2001 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਲ 2011 ਦੇ ਦਹਾਕੇ 'ਚ 3, 31, 24, 726 ਪੁੱਜ ਗਈ, ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਹੁਣ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 2.74 ਫੀਸਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 1981 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ 'ਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦੇ 2.95 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਉਣ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ 10ਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸੀ ਪਰ ਅਗਲੇ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਇਹ 11ਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਸਾਲ 1991 ਤੋਂ 2001 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਲ 2001 ਤੋਂ 2011 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇਸ ਵਿਚ ਗਿਰਾਵਟ ਆਈ ਹੈ। ਲੰਬੇ 1991-2001 ਦੇ ਦਹਾਕੇ 'ਚ ਇਹ ਵਾਧਾ 24.48 ਫੀਸਦੀ ਸੀ, ਜਦਕਿ

2001-2011 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਵਾਧਾ ਘੱਟ ਕੇ 13.82 ਫੀਸਦੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 1971-1981 ਦੇ ਦਹਾਕੇ 'ਚ ਇਹ ਵਾਧਾ ਦਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 39 ਫੀਸਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੂਬੇ 'ਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 99.86 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਵਾ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਹੱਕ 'ਚ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਹੈ।

-ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 15 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲਗਭਗ 9 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹਨ। ਯਾਨੀ ਅੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿੱਪੀ ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂਦੀ।

-ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਦੋ ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਸਵਾ ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਕਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਮਰੀਕਾ, ਦੁਬਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਸਮੇਤ ਲਗਭਗ ਦੋ ਦਰਜਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਹੈ।

-ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਸਿਰਫ 8 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਿੱਸਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ।

-ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਾਗਾਲੈਂਡ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।

-ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ 80 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਗਿਆਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਉਪਲੱਬਧ ਹੈ।

-ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਛਪਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਰਸਾਲਿਆਂ ਆਨਲਾਈਨ ਈ-ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ, ਟੀ ਵੀ ਅਤੇ ਰੇਡੀਓ ਸਮੇਤ ਯੂਟਿਊਬ ਅਤੇ ਵਟਸਐਪ ਚੈਨਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੈ।

-ਜੇਕਰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਬਾਹ ਪਾਉਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ, ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਮੈਂਡਰਿਨ (Mandarin) ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਚੀਨ, ਸਿੰਘਾਪੁਰ, ਤਾਈਵਾਨ ਵਗੈਰਾ 'ਚ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲਗਭਗ 14% ਲੋਕ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਮੈਂਡਰਿਨ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।

ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਪੈਨਿਸ਼ ਹੈ, ਜਿਹਨੂੰ 5.85 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਤੀਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹੈ, ਜਿਹਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ 5.52 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਚੌਥੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਹਨੂੰ 4.46% ਲੋਕ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਅੱਗੋਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਅਰਬੀ, ਪੁਰਤਗੀਜ਼, ਬੰਗਾਲੀ, ਰੂਸੀ, ਜਪਾਨੀ ਆਦਿ। ਗਿਆਰਵੇਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਗਿਆਰਵੀਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦਸਵੀਂ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਲਗਭਗ 15 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ 44% ਲੋਕ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਲਗਭਗ 9 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ।

-ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 29 ਦਸੰਬਰ 1967 ਨੂੰ 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਨਵਾਂ ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਐਕਟ 1967 ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਐਕਟ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਕੁਝ ਦਫਤਰਾਂ 'ਚ ਦਫਤਰੀ ਕੰਮ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬਾਅਦ ਵਿਚ 2008 ਅਤੇ 2021 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਸੋਧਾਂ ਨੇ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਰੁਤਬਾ ਦਿੱਤਾ? ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਲਾਗੂ ਹੋਈ? ਇਹ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮੱਦ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

-ਇਹ ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਸਾਬਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਦੌਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਬਿੰਦੂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਅਤੇ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਓਨਾ ਹੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਮਸਲਾ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਅਤੇ ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ ਦੀ ਬਾਹ ਪਾਉਣਾ।

ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਵਰਤਮਾਨ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਗਲੋਬਲੀ ਸਰੂਪ ਰਾਹੀਂ ਨਿਹਾਰਨਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਖਿੱਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਹ ਸੰਪੂਰਨ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਥਾਨਕਤਾ ਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਖਿੱਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪਛਾਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਹਿਣੀ-ਬਹਿਣੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਨੇ ਸਥਾਨਕਤਾ ਦੀ ਇਹ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਓ ਕਿ ਵਿਸਤਾਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਥਾਨਕਤਾ ਕੋਈ ਸਥਿਰ ਵਰਤਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਅਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਇਹ

ਹੈ, ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਬਲ ਹਨ। ਪਰੰਤੂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਗੌਰਵ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਬਲ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਦੇ ਪਾਸਾਰ ਅਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਬੁੱਧੀਮਤਾ ਦੀ ਆਮਦ ਨੇ ਨਵੀਆਂ ਵੰਗਾਰਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ, ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ, ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਲਨ, ਅਤੇ

ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕੀ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਵੀ ਗਹਿਰੇ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ।

ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋ ਰਹੇ ਵਾਤਾਵਰਨ, ਸਿੱਖਿਆ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਰਗੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਿਰਥੇ ਹੋ ਰਹੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀਆਂ ਵੰਗਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੋਂ, ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ, ਕੀ ਆਸ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਬੇਹੱਦ ਅਹਿਮ ਹੈ।

ਭਾਰੂ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਥਾਹ ਪ੍ਰਸਾਰ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ, ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਡਿਫੈਂਸ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਛੋਟੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਮਨ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਲਈ ਮੀਡੀਆ ਸਭ ਤੋਂ ਕਾਰਗਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਕਿਰਨ ਮਾਤਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੀ, ਜਿੱਥੇ ਸੜਕ ਬਿਜਲੀ ਸਕੂਲ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਵੀ ਮੀਡੀਆ, ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਪਾਸਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਪਹੁੰਚਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

-ਆਰਟੀਫਿਸ਼ਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ (ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਬੁੱਧੀਮਤਾ) ਦੀ ਆਮਦ ਨੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਹੋਰ ਵੱਡੀਆਂ ਵੰਗਾਰਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਸ਼ਵ-ਵਿਆਪੀ ਹੋਵੇ, ਵਿਸ਼ਵ ਦੀਆਂ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬ ਕਰਕੇ, ਚੱਲ ਸਕਣ ਦੀ ਸੋਝੀ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ।

ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ (ਗਲੋਬਲੀ) ਵੀ ਤਦ ਹੀ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਆਪਣੀ ਸਥਾਨਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੱਜ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜੀ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਵਾਇਤ, ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ, ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮੂਲ ਪਛਾਣ ਤੋਂ ਵਿਛੁੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਉਦਾਸੀਨ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਹ ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਦਿਖਾਵੇ ਦਾ ਗਰੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲਗਭਗ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਆਪਣੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਗਲੋਬਲੀ ਪਛਾਣ ਵਾਲਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਬਣਾ ਸਕਣ।

ਮੱਧਕਾਲ ਦੀ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਸੰਵਾਦ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਸਰਬ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਤੱਕ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਅਤੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਰਾਹੀਂ, ਵਰਤਮਾਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਨਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਉਥਾਨ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋਈਏ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਬਹੁਤ ਜਟਲਤਾ ਵਾਲੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਇਹ ਜਟਲਤਾ ਸਰਲਤਾ ਵਿਚ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਹੁੰਦੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਭਾਰਤੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਬਹੁਤ ਸਰਲ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕਦੇ ਵੀ ਇੱਕ ਭਾਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਖੁਦ ਪੰਜ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਸਨ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਬ੍ਰਜ ਭਾਸ਼ਾ, ਫਾਰਸੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ।

-ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੇ 'ਕੁਦਰਤ ਕੇ ਸਭ ਬੰਦੇ' ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਰਬ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ, ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ 'ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਾਤ ਸਭੇ ਏਕੋ ਪਹਿਚਾਨਬੋ' ਰਾਹੀਂ, ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹੋਏ, ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਵਿਸ਼ਵ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਹਿਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਬਚਾਈ ਰੱਖਣਾ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਦੁਖਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੋਂ ਵਿਛੁੰਨੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੱਕ ਸਿਰਫ ਭਾਸ਼ਾ ਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਤੋਂ ਬਗੈਰ। ਸਾਡੀ ਵਿਰਾਸਤ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ, ਸਾਡੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ (Thoughts & Values) ਗੁੰਮ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਲਚਰਲ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰਮੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਗੌਰਵ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਨਫੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਆਰਥਿਕ ਕੰਗਾਲੀ ਰਾਹੀਂ ਬੌਧਿਕ ਕੰਗਾਲੀ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੋ ਸਾਧਨ ਸੰਪਨ ਹੈ, ਉਹ ਬਾਹਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਹਰੋਂ ਗਰੀਬੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੰਟੈਲੈਕਟ ਡਰੇਨ ਆਉਣ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਡਰੇਨ ਇਨ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵਰਤਮਾਨ ਮੁਖੀ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਤੀਤਮੁਖੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਇਸ ਅਤੀਤਮੁਖਤਾ ਵਿਚੋਂ ਇਤਿਹਾਸਮੁਖਤਾ ਗਾਇਬ ਹੈ, ਮਿਥਿਹਾਸਮੁਖਤਾ ਭਾਰੂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਮਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਹੋਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਧਰਮ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਰੀਕ ਜਿਹੇ ਫਰਕ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੇ ਤਿੰਨ ਹੀ ਨੁਕਤੇ ਹਨ :-

-ਸਿੱਖਿਆ -ਸਿਰਜਣਾ -ਅਕਾਦਮਿਕਤਾ
-ਇਸ ਵੇਲੇ ਵੱਡੀ ਵੰਗਾਰ ਆਰਟੀਫਿਸ਼ਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦੀਆਂ ਲੱਭਤਾਂ ਨਾਲ ਵਰ ਮੋਚਣ ਦੀ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਯੂਨੀਕੋਡ ਰਾਹੀਂ ਗੁਗਲ ਉੱਤੇ ਅਪਲੋਡ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਬਣਾ-ਬਣਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

'ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਨਾਲ ਵੀ ਜੋੜੀ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਗੌਰਵ ਨਾਲ ਵੇਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਂਗੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਮਾਹਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੱਕਾ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਕੇਵਲ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਮਾਧਿਅਮ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਵੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਅਤੇ ਸਿਖਾਉਣ ਵਿਚ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਰੋਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਬੱਚੇ ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਵੱਡੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ:-
-ਯਥਾਰਥ ਨੂੰ ਸੰਕਲਪਣਾ ਸਿੱਖ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
-ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਅਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।
-ਆਪਣੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਬੋਲਣਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
-ਵਿਆਕਰਣ ਦੀ ਸਮਝ ਸਹਿਜ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਾਸਲ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਕਈ ਸੂਖਮ ਪੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਚੇਤਨ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

-ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਲਿਖਣ ਦੇ ਹੁਨਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ: ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਵੱਡੀ ਪੂੰਜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਸ਼ਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

'ਸਫਲ ਸਿੱਖਿਆਰਥੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹਾਸਲ ਭਾਸ਼ਾਈ ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਯਥਾਰਥ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਥਾਰਥ ਨੂੰ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਏ.ਆਈ. ਕ੍ਰਾਂਤੀ: ਮਨੁੱਖੀ ਬੁੱਧੀ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਜਾਂ ਹੋਂਦ ਦਾ ਸੰਕਟ?

ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ (ਏ.ਆਈ.) ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਚਰਚਿਤ ਅਤੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਤਕਨੀਕ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੌਖੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ 'ਬਣਾਵਟੀ ਬੁੱਧੀ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੋਚਣ, ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਤਕਨੀਕ ਸਿਰਫ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਪਾਠ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵੱਲ ਝਾਤ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਜਿਹੇ ਸੰਦ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸੌਖਾ ਬਣਾ ਸਕਣ, ਪਰ ਏ.ਆਈ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸੰਦਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਹੁਕਮਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਸਗੋਂ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਵਿਸ਼ਾਲ ਡੇਟਾ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਤਾਕਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਵੇਗੀ।

ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਕਾਰਜਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਹੁਤ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬੜਾ ਸਰਲ ਅਤੇ ਡੂੰਘਾ ਹੈ। ਏ.ਆਈ. ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਲਗੋਰਿਦਮ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਲਰਨਿੰਗ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਖਾਂ-ਕਰੋੜਾਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਟਰਨ ਲੱਭਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਕੱਢਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਮਾਰਟਫੋਨ 'ਤੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਕੁਝ ਖੋਜਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਪਰਦੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਏ.ਆਈ. ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਕਨੀਕ ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਗਣਿਤ ਦੇ ਸਵਾਲ ਹੱਲ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖ ਰਹੀ ਹੈ, ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਡਾਕਟਰੀ ਇਲਾਜ ਵਿੱਚ ਮਾਹਿਰ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਵੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਨਿਊਰਲ ਨੈੱਟਵਰਕ ਰਾਹੀਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਅਤੇ ਤਰਕ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਨਾਲ ਜੋੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਬੌਧਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਜਦੋਂ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਗਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

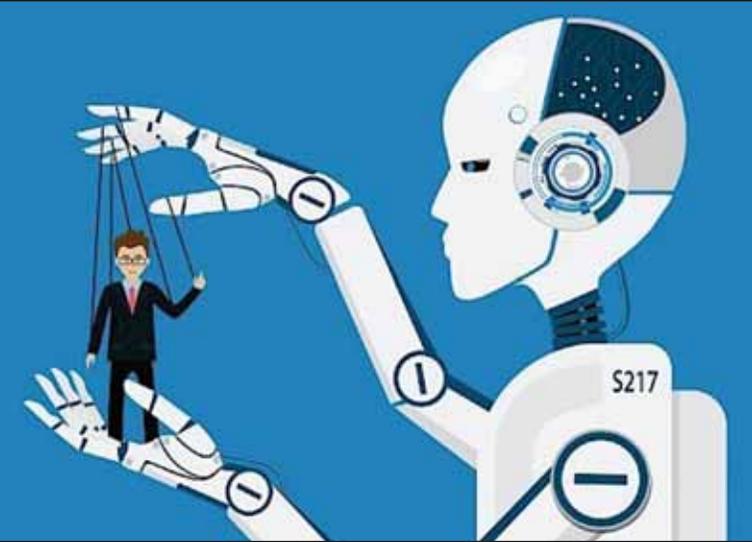
ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਖੇਤਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰੇਡੀਓ, ਟੀਵੀ, ਅਖਬਾਰ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਏ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਏ.ਆਈ. ਐਂਕਰ ਟੀਵੀ 'ਤੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਖ਼ਬਰਾਂ ਲਿਖਣ ਲਈ ਏ.ਆਈ. ਟੂਲਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਡੇਟਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਨੈਤਿਕ ਸੰਕਟ ਵੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਖ਼ਬਰਾਂ ਲਿਖਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ ਕੋਲ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਿਵੇਂ ਕਰੇਗੀ? ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤ 'ਸੱਚ ਦੀ ਖੋਜ' ਹੈ, ਪਰ ਏ.ਆਈ. ਕਈ ਵਾਰ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਸੱਚ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਲਈ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ

ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਖ਼ਬਰਾਂ ਲਿਖਣ ਲਈ ਏ.ਆਈ. ਟੂਲਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਡੇਟਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਨੈਤਿਕ ਸੰਕਟ ਵੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਖ਼ਬਰਾਂ ਲਿਖਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ ਕੋਲ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਿਵੇਂ ਕਰੇਗੀ? ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤ 'ਸੱਚ ਦੀ ਖੋਜ' ਹੈ, ਪਰ ਏ.ਆਈ. ਕਈ ਵਾਰ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਸੱਚ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਲਈ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਏ.ਆਈ. ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਅਜੋਕੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਧਰੁਵੀਕਰਨ ਲਈ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਏ.ਆਈ. ਅਲਗੋਰਿਦਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ 'ਡੀਪ ਫੇਕ' ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਅਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਇੰਨੀ ਸਟੀਕ ਨਕਲ ਕਰਦੀ ਹੈ

ਪੀੜਾਂ ਅਤੇ ਵਲਵਲਿਆਂ ਦੀ ਉਪਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਏ.ਆਈ. ਕੋਈ ਕਵਿਤਾ ਜਾਂ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਰੋੜਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਡੇਟਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਸੁੰਦਰ ਰਚਨਾ ਤਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕੀ ਉਸ ਵਿੱਚ ਉਹ 'ਰੂਹ' ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਇੱਕ ਲੇਖਕ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਊਦਾ ਹੈ? ਅੱਜ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਵੀ ਏ.ਆਈ. ਰਾਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ

ਕਿ ਅਸਲੀ ਅਤੇ ਨਕਲੀ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਨੇਤਾ ਦੀ ਨਕਲੀ ਵੀਡੀਓ ਬਣਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਜਾਂ ਜਾਤ ਵਿਰੁੱਧ ਭੜਕਾਉ ਗੱਲਾਂ ਕਹਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਆਮ ਜਨਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਚ ਮੰਨ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਵੋਟਾਂ ਲੈਣ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੁਣ ਤਰਕ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ 'ਧਾਰਨਾ ਬਣਾਉਣ' ਦੀ ਖੇਡ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਸਮਾਜਿਕ ਤਾਣ-ਬਾਣ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੇਖੀਏ, ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬਣਤਰ ਬਹੁਤ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੈ। ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੀ ਜਕੜ, ਲਿੰਗ ਅਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪਾਤਾ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਖਮ ਹਨ। ਏ.ਆਈ. ਵਰਗੀ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨੀਕ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਾਜਿਕ ਵੰਡੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਅਸਲੀ ਸੰਪਰਕ ਨਾਲੋਂ ਡਿਜੀਟਲ ਸੰਪਰਕ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਏ.ਆਈ. ਚੈਟਬੋਟਸ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ 'ਹਮਦਰਦੀ' ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਘਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨਾਲੋਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਮਾਜਿਕ ਇਕੱਲਤਾ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਲਈ ਨਵੇਂ ਖ਼ਤਰੇ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਨਸਿਕ ਬਦਲਾਅ ਸਾਡੀ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕਤਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸੋਚ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਏ.ਆਈ. ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਬਹਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਨੁੱਖੀ ਅਨੁਭਵਾਂ,

ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕਤਾ ਦਾ ਲੋਕਤੰਤਰੀਕਰਨ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਲੀ ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਮੌਲਿਕਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ 'ਤੇ ਖ਼ਤਰਾ ਮੰਡਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਸ਼ੀਨੀ ਅਨੁਵਾਦ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਤਾਂ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਅਤੇ ਮਿਠਾਸ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬੌਧਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਵੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਏ.ਆਈ. ਨੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਦੀਵਾਰੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਏ.ਆਈ. ਆਧਾਰਤ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਹਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਢਾਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਆਪਕ ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ 24 ਘੰਟੇ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਖੋਜ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤਕਨੀਕ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਡੇਟਾਬੇਸ ਨੂੰ ਸਕਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਖੰਗਾਲ ਕੇ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣਾ ਏ.ਆਈ. ਕਾਰਨ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਨਾਲ ਨਕਲ ਅਤੇ ਮੌਲਿਕਤਾ ਵਰਗੇ ਸਵਾਲ ਵੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਕਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਏ.ਆਈ. ਕਿਸੇ ਵਰਦਾਨ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜਲਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਹੈ। ਕੈਂਸਰ ਵਰਗੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਏ.ਆਈ. ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਾ ਇੰਨੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਅੱਖ ਤੋਂ ਉਹ ਨੁਕਤੇ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਨਵੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਜੀਨੋਮ ਸੀਕੁਐਂਸਿੰਗ

ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੇ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਖਰਚਾ ਬਹੁਤ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਰੋਬੋਟਿਕ ਸਰਜਨ ਦੇਖ ਸਕਾਂਗੇ ਜੋ ਬੇਹੱਦ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋਣਗੇ। ਸਿਹਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਪਹਿਲੂ ਵੱਲ ਦੇਖੀਏ, ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਵੀ ਏ.ਆਈ. ਦੀ ਜਕੜ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ।

ਬੈਂਕਿੰਗ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਏ.ਆਈ. ਨੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਧੌਖਾਧੜੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਸਟਮ ਸਕਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਏ.ਆਈ. ਆਧਾਰਤ 'ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧ' ਵੀ ਵਧ ਗਏ ਹਨ। ਅੱਜ 'ਵਾਇਸ ਕਲੋਨਿੰਗ' ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੱਢ ਕੇ ਪੈਸੇ ਠੱਗਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਆਮ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਪਤਕਾਰ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਏ.ਆਈ. ਅਲਗੋਰਿਦਮ ਸਾਨੂੰ ਉਹੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਖਰੀਦਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੀ 'ਚੋਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਉਹੀ ਖਰੀਦ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੋ ਮਸ਼ੀਨ ਸਾਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਏ.ਆਈ. ਇੱਕ ਦੋਧਾਰੀ ਤਲਵਾਰ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਇਹ ਉਦਯੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈ ਲੈਣਗੀਆਂ। ਡੇਟਾ ਐਂਟਰੀ ਅਤੇ ਕਸਟਮਰ ਸਰਵਿਸ ਵਰਗੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਟੋਮੇਸ਼ਨ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਚੁਣੌਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਹੁਨਰ ਸਿਖਾਉਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਏ.ਆਈ. ਨੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਖੇਡਾਂ ਸਿਰਫ ਸਰੀਰਕ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਏ.ਆਈ. ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਖਿਡਾਰੀ ਦੀ ਕੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਰਣਨੀਤੀ ਨਾਲ ਖੇਡਣਾ ਹੈ। ਇਹ 'ਡਾਟਾ-ਵਾਰ' ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਚਮਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਰਗੇ ਰਵਾਇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਏ.ਆਈ. ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਹਾਰਾ ਬਣ ਕੇ ਉੱਭਰੀ ਹੈ। 'ਪ੍ਰੀਸੀਜ਼ਨ ਫਾਰਮਿੰਗ' ਰਾਹੀਂ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਫਸਲਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਰਟ ਸਿੰਚਾਈ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਸੈਂਸਰ ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੌਦੇ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਵਰਗੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਰਹੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਡਰੋਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਡਿੱਝਕਾਅ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਵੀ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਏ.ਆਈ. ਜਲਵਾਯੂ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਘਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਡੇਟਾ ਸੈਂਟਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਖਪਤ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਏ.ਆਈ. ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪੁਲਿਸਿੰਗ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। 'ਪ੍ਰੀਡਿਕਟਿਵ ਪੁਲਿਸਿੰਗ' ਰਾਹੀਂ ਅਪਰਾਧ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ

ਨੁਕਤਾ -ਏ- ਨਜ਼ਰ

ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਿੰਗ
ਫੋਨ 75086-98066

ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ 'ਆਟੋਨੋਮਸ ਹਥਿਆਰ' ਦੁਨੀਆ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਲੈਣਗੀਆਂ, ਤਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਪੁਲਾੜ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਏ.ਆਈ. ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁੰਝਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਮਨੁੱਖੀ ਪਹੁੰਚ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਗ੍ਰਹਿਆਂ 'ਤੇ ਭੇਜੇ ਗਏ ਰੋਵਰ ਏ.ਆਈ. ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਸਾਰੀ ਤਕਨੀਕੀ ਚਮਕ-ਧਮਕ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਵਿਸ਼ਾ 'ਨਿੱਜਤਾ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਪੈੜਾਂ' ਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਸਾਡੀ ਹਰ ਪੰਜਦ, ਨਫਰਤ, ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਿੱਜੀ ਸੁਪਨੇ ਵੀ ਏ.ਆਈ. ਦੇ ਡੇਟਾਬੇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਅਦਿੱਖ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਡੇਟਾ ਗਲਤ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਆਰਥਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਹੀ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਵੇਗਾ। ਇੱਥੇ 'ਨੈਤਿਕ ਏ.ਆਈ.' (Ethical AI) ਦਾ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਇੱਕ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲੇਗੀ ਜਾਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਇਲਾਜ? ਇਹ ਨੈਤਿਕ ਦੁਵਿਧਾ ਹੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਜੰਗ ਦਾ ਅਸਲ ਮੈਦਾਨ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸੰਦ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਜਾਦੂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਹੀ ਇੱਕ ਵਿਸਤਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿ ਇਹ ਤਕਨੀਕ ਕਿੰਨੀ ਪ੍ਰਬਲ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਨੁੱਖੀ ਚੇਤਨਾ ਕਿੰਨੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਮੁਨਾਫੇ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੱਤਾ ਜਾਂ ਜੰਗੀ ਹਵਾਸ ਲਈ ਵਰਤਾਂਗੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਖਤਰਾ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗਰੀਬੀ, ਲਾਇਲਾਜ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣਕ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਾਂਗੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਸਵਰਗ ਸਿਰਜ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨ ਤੋਂ ਡਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ 'ਮਨੁੱਖਤਾ' ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਇਸ ਹੜ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਥਿਆਰ ਸਾਡੀ 'ਨੈਤਿਕਤਾ' ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਭਵਿੱਖ ਸਾਡੇ ਬੂਟੇ 'ਤੇ ਦਸਤਕ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸੰਸਾਰ ਸਿਰਜੀਏ ਜਿੱਥੇ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਗੁਲਾਮ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਚੱਜੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਬਣ ਕੇ ਵਿਚਰੇ।

'ਏ.ਆਈ. ਦਾ ਅਸਲੀ ਖਤਰਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਾਂਗ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪੈਣਗੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਮਨੁੱਖ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਵਾਂਗ ਸੋਚਣਾ ਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇ।'

ਮੇਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਮੇਰਾ ਮਾਣ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਨਵੀਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓ ਸੰਕਲਪਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਦੇ ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕਰ

ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਲਈ, ਬੇਨਤੀ, ਇੱਛਾ ਜਾਂ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇ ਭਾਵ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਧਾਰਣ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਾਕਾਂ ਭਾਰੀ ਪਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਭਾਵ ਕਿਸੇ ਸਧਾਰਣ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲੁੱਕੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਭਾਸ਼ਾ

ਦੀ ਰਾਹ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਆਕਰਣਾਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹੋਣ। ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਧਿਕਾਰ, ਗਿਣਤੀ, ਕਰਤਾ ਸਾਧਨ, ਨਿਖੇਧ, ਕਾਰਣ, ਸ਼ਰਤ, ਲੋੜ ਜਿਹੇ ਅਮੂਰਤ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਚੁੱਕੀਆਂ

ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵੀ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਣ। ਇੱਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਿਆਕਰਣ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਇਸ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਕਲਪੀ ਅਧਾਰ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਬੰਧੀ ਨੀਤੀਕਾਰਾਂ ਲਈ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆ

ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਆਦਤ ਵੀ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। -ਸਿਹਤਮੰਦ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਦੋਗਾਣਿਆਂ ਦੀ ਹਿੱਟ ਗਾਇਕਾ ਮਿਸ ਪੂਜਾ

ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਗੀਤ "ਜਾਨ ਤੋਂ ਪਿਆਰੀ" ਦੇ ਹਿੱਟ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਨਾਲ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਆ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਗਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੀਤ ਨਾ ਗਾਇਆ ਹੋਵੇ...

ਪਾਣੀ ਹੋ ਗਏ ਡੂੰਘੇ ਝੋਨਾ ਲਾਉਣਾ ਛੱਡ ਦੇਣਾ, ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲੈ ਲਏ ਦਾਖਲੇ, ਹਰ ਚਮਕਦੀ ਚੀਜ਼ ਸੋਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਟੀਚਰ ਵਰਗੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦਮਦਮ ਅਤੇ ਸੁਰੀਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮਿਸ ਪੂਜਾ

ਚਿੱਠੀਆਂ (ਦਰਸ਼ਨ ਖੇਲਾ ਤੇ ਮਿਸ ਪੂਜਾ), ਅਡਮਿਸ਼ਨ (ਲਾਲੀ ਦੋਰਾਹਾ ਤੇ ਮਿਸ ਪੂਜਾ), ਸਾਦਗੀ (ਰਾਏ ਜੁਝਾਰ ਤੇ ਮਿਸ ਪੂਜਾ), ਰੁੱਤਾਂ (ਬਾਈ ਅਮਰਜੀਤ ਤੇ ਮਿਸ ਪੂਜਾ), ਬੱਤੀ ਬੋਰ (ਦੀਪੀ ਢੀਂਡਸਾ ਤੇ ਮਿਸ ਪੂਜਾ), ਝੋਨਾ ਵੇਚ ਕੇ (ਨਵਦੀਪ ਸੰਧੂ ਤੇ ਮਿਸ ਪੂਜਾ), ਮਹਿਫਲਾਂ (ਵੀਰ ਦਵਿੰਦਰ ਤੇ ਮਿਸ ਪੂਜਾ), ਇੱਕ ਤੇਰੇ ਕਰਕੇ (ਪ੍ਰੀਤ ਬਰਾੜ ਤੇ ਮਿਸ ਪੂਜਾ) ਛੁਰਾਟੇ (ਬਲਵੀਰ ਬੋਪਾਰਾਏ ਤੇ ਮਿਸ ਪੂਜਾ), ਝੋਨਾ -1, ਝੋਨਾ -2, ਝੋਨਾ -3 (ਸ਼ਿੰਦਾ ਸ਼ੌਕੀ ਤੇ ਮਿਸ ਪੂਜਾ) ਟਾਪਰ (ਕਰਮਾ ਤੇ ਮਿਸ ਪੂਜਾ) ਅਤੇ ਕਲਾਸ ਫੈਲੇ (ਧਰਮਪ੍ਰੀਤ ਤੇ ਮਿਸ ਪੂਜਾ) ਦੇ ਗਾਏ ਹਿੱਟ ਗੀਤਾਂ ਅਤੇ ਐਲਬਮਾਂ ਵਿੱਚ

ਰਜਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸ਼ਰਮਾ

ਕਿਸੇ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ ਦੀ ਮੁਹਤਾਜ਼ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਨੇ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਗੀਤ ਜਾਨ ਤੋਂ ਪਿਆਰੀ ਦੇ ਹਿੱਟ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨਾਲ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗਾਇਕਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਹੜ੍ਹ ਆ ਗਿਆ। 2006 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਗਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸਨੇ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੀਤ ਨਾ ਗਾਇਆ ਹੋਵੇ। ਵੀਰ ਦਵਿੰਦਰ, ਦਰਸ਼ਨ ਖੇਲਾ, ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਬਰਾੜ, ਧਰਮਪ੍ਰੀਤ, ਕਰਮਾ, ਸ਼ਿੰਦਾ ਸ਼ੌਕੀ, ਮਨਜੀਤ ਰੂਪਵਾਲੀਆ, ਵੀਰ ਸੁਖਵੰਤ, ਬਾਈ ਅਮਰਜੀਤ, ਪ੍ਰੀਤ ਬਰਾੜ, ਬਾਬੂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹੀਆ ਅਤੇ ਅਮਰ ਅਰਸੀ ਵਰਗੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਮਿਸ

ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਐਲਬਮਾਂ ਵੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ 'ਚ ਪਾਈਆਂ। ਪਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਨੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ 'ਚ ਵੀ ਪਲੇਅ ਬੈਕ ਗਾਇਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਲੋਹਾ ਮਨਵਾਇਆ। ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਕਾਕਟੇਲ ਵਿੱਚ ਸੈਕਿੰਡ ਹੈਂਡ ਜਵਾਨੀ, ਹੀਰੋ ਹੀਰ 'ਚ ਲੌਕ ਟੂਣੂ ਤੇ ਹਾਊਸਫੁੱਲ-3 ਵਿੱਚ ਮਾਲਮਾਲ ਗੀਤ ਗਾਏ। ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਨੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦਾ ਲੋਹਾ ਮੰਨਵਾਇਆ।

ਕਲਾ ਪਰਿਕਰਮਾ

2021 ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਗੌਰਵ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜਿੱਤਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਰਿਐਲਟੀ ਸ਼ੋਅ ਵਾਇਸ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬੜੇਰ ਜੱਜ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। 2018 'ਚ ਗੁਗਲ ਉੱਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੋਜੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਸੀ। 4500 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੀਤ ਗਾਉਣ, 850 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਗੀਤ ਵੀਡੀਓ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਗੀਤ ਐਲਬਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਦੇ ਨਾਮ ਰਿਹਾ ਜਿਸਨੂੰ ਗਿੰਨੀਜ਼ ਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਦਾ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਤੇ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ 'ਕਬਜ਼ਾ ਅੱਜ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ'।

ਪੂਜਾ ਨਾਲ ਗੀਤ ਗਾਏ। ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਰਾਜਪੁਰਾ ਵਿੱਚ 04 ਦਸੰਬਰ 1980 ਨੂੰ ਜਨਮੀ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਇੰਦਰਪਾਲ ਕੈਂਬ ਤੇ ਮਾਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਸਰੋਜ ਦੇਵੀ ਸੀ। ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਦਾ ਨਾਂ ਗੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਕੈਂਬ ਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਗਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਨਾਂ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਰੱਖਿਆ। ਯੂਨਿਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨਿਖਾਰ ਮਿਲਿਆ। ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਰਾਜਪੁਰਾ ਦੇ ਪਟੇਲ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਸਮਾਂ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਰਹੇ।

ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਨਾਂ ਰੋਮੀ ਤਾਹਲੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਹੋਣ ਦੀ ਖਬਰ ਦੇ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਕੀਤਾ। ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ 'ਚ ਵੱਡੀਆਂ ਪੁਲਾਂਘਾਂ ਪੁੱਟਣ ਵਾਲੀ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨਾਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। 2010 ਵਿੱਚ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਜੱਟ ਐਲਬਮ ਲਈ ਯੂਕੇ ਏਸ਼ੀਅਨ

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉੱਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 7 ਮਾਰਚ 2026 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-731

ਮੀਆਂ ਬੀਵੀ ਜੋੜ ਕੇ ਤੁਰ ਪਏ, ਆਪਣੀ ਸਵਾਰੀ ਰਿਹੜਾ, ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਖੇਤੀਂ ਦੇਖੀਏ, ਕੰਮ ਬਕਾਇਆ ਕਿਹੜਾ। ਪੱਠਾ ਦੱਬਾ ਵੱਢ ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ, ਭਰੀਏ ਝੱਟ ਪੱਟ ਰਿਹੜਾ, ਕੱਚਾ ਦੁਪਹਿਰਾ ਸਿਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ, ਧੁੱਪੇ ਡੰਗਰਾਂ ਦਾ ਵਿਹੜਾ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-729

ਕਲਾਕਾਰ ਨੇ ਕਮਾਲ ਹੈ ਕੀਤੀ ਅਦਭੁਤ ਇੱਕ ਬੁੱਤ ਬਣਾਇਆ। ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਬੈਗ ਫੜਾ ਕੇ ਖੱਬੀ ਲੱਤ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਗਾਇਆ। ਗੋਡਿਆਂ ਉੱਪਰੋਂ ਛਾਤੀ ਤੀਕਰ ਖਾਲੀ ਛੱਡ ਕੇ ਪਾਰ ਦਿਖਾਇਆ। ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਚਕਿੱਤ ਰਹਿ ਜਾਏ ਕੈਸਾ ਡੂੰਘਾ ਦਿਮਾਗ ਲੜਾਇਆ। -ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ

ਡਰ ਨਸਲ ਨੂੰ ਆਇਆ। ਲੱਗਾ ਵੇਚਣ ਧਰਤ ਨੂੰ, ਤੇਲ ਜੜ੍ਹਾਂ 'ਚ ਪਾਇਆ। ਪੁਰਜਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਦੇਸ਼ ਪਰਾਇਆ। ਵੇਖ ਚਮਕਦੀ ਰੋਤ ਨੂੰ, ਹੈ ਮਿਰਗ ਭਰਮਾਇਆ। -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਨਾਕਾਮ' ਫੋਨ: +1 864 318 5500

ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ, ਸੋਚਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਿਆ ਬੰਦਾ, ਦੇਸ਼ ਪਰਾਇਆ ਨੇ ਲੋਕ ਪਰਾਏ, ਖੁੱਭਣੀ ਵਿੱਚ ਖੁੱਭਿਆ ਬੰਦਾ। ਤੋ ਖੁੱਭੇ ਢਿੱਡ ਦਾ ਕਰਨ ਵਸੀਲਾ, ਲੋਕ ਤੋਤਦਾ ਕੁੱਭਿਆ ਬੰਦਾ, ਛੱਡ ਪਿੱਛੇ ਸਭ ਪਿਆਰੇ ਰਿਸਤੇ, ਵਾਂਗ ਕੰਠ ਦੇ ਚੁੱਭਿਆ ਬੰਦਾ। -ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ 'ਨੂਰਪੁਰੀ'

ਜਿਸ ਭਾਂਪਿਆ ਹੰਢਾਇਆ ਖੁਦ ਜਾਣਦਾ ਉਹੀ ਕਿਸ ਭਾਅ ਬੀਤੀ ਜਾਓ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਸਿੰਧੇ ਜਾਂ ਟੱਟਵੇਂ ਰਸਤੇ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਨਵਾਂ ਦੇਸ਼ ਵੱਖਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟੜਤਾ ਖੁਦ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਘਿਰ ਗਿਆ ਸੀ ਕੁਰਦਿਸਤਾਨ 'ਚ ਜੇ ਮੁਸਲਿਮ ਸਬੂਤ ਮੰਗਿਆ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਕਲਮਾਂ ਤੁਰ ਪਏ ਜੋ ਘਰੋਂ ਪਾ ਤੋੜ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਜਾ ਕਿਤੇ ਕਿੱਝ ਪੈਰ ਲੱਗਣੇ ਸਭ, ਧੁੰਦਲਾ ਭਵਿੱਖ ਨਜ਼ਰੀ ਆਏ ਕਿਤੇ ਵੀ ਮਾਸੀ ਨਹੀਂ ਬੈਠੀ ਸਭ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਤਾੜਦੇ ਸ਼ੱਕੀ ਨਜ਼ਾਰੇ ਹੋਵਣ ਨਾ ਜੋ ਹੱਦ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਚਾਹਵੇ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਆਵੇ। -ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 847-359-0746 To Advertise In Punjab Times Call: 847-359-0746

‘ਵਰਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ’ - ਜੁਝਾਰੂ ਅਤੇ ਅਜੋਕੇ ਦੌਰ ਦੀ ਕਾਵਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼

‘ਵਰਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ’ ਸਾਡੇ ਮਾਣਮੱਤੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਕਾਵਿ ਪੋਥੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿੱਛਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੀ ਹਾਂ ਇਹ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਵਰਕੇ ਉਲੱਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੌਰ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਤੱਤੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਯਾਦ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵੀ ਨਿਕਲੇ। ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲੇਖ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਕਬੂਲਿਆ। ਕਈ ਫੈਸਨ ਵਜੋਂ ਲਿਖਣ ਲੱਗੇ ਤੇ ਬੜੀ ਛੇਤੀ ਭੁੱਲ ਵਿਸਰ ਗਏ। ਉਹੀ ਬਚੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਹਿਣੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਵਿਚ ਸੁਮੇਲ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹੁਣ ਵੀ ਓਨੀਆਂ ਹੀ ਸਾਰਥਕ ਹਨ, ਜਿੰਨੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ‘ਵਰਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ’ ਦਾ ਅਖੀਰਲਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਹਿਰਾਅ
ਫੋਨ: +1 219-900-1115

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਖੂਬੀ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗੀਤ ਵੀ ਹੈ, ਰਿਦਮ ਵੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਨ ‘ਤੇ ਅਛੋਪਲੇ ਜਿਹੇ ਹੀ ਅਸਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਗਜ਼ਲਨੁਮਾ ਤੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਖੁਲੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਸਮੇਂ ਲਿਖੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਅੰਤਲੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਦੇਖੋ:

ਪੌਣ ਨੇ ਰੁਮਕਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ
ਮਹਿਕ ਨੇ ਕੈਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ।

ਇਹ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਿਸਚੈ ਦੀ ਹਾਮੀ ਵੀ ਭਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਇਕ ਜਜ਼ਬਾ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਕਵੀਆਂ ਵਿਚ ਜੋ ਹੁਣ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਜਿਉਂਦਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ:

ਮੈਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ
ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ
ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ
ਯਾਰੋ! ਕਦੋਂ ਮਰਦੇ ਹਨ?

ਇਹ ਇਕ ਸਦੀਵੀ ਸਚਾਈ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਰਦੇ। ਇਕ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਡੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਜੋਸ਼ ਭਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਿਲਪ ਪੱਖੋਂ ਤੁਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਸੌ ਨੁਕਸ ਕੱਢਦੇ ਫਿਰੋ ਪਰ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਵਿਚਾਰ ਵਿਗੂਣੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਲੰਮੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਕੱਚੇ ਦਾ ਤਾਂ ਕੰਮ ਖੁਰਨਾ ਐਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਹੋ ਬੇਖੋਫ
ਪੂਜਾ ਦੀ ਤੂੰ ਆਸ ਨਾ ਕਰ, ਤੂੰ ਕੋਈ ਮੁਰਦਾ ਨਹੀਂ

ਤੇਰੇ ਉਚੇ ਉਚੇ ਮਹਿਲ ਤੇਰੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ
ਤੁਸਾਂ ਲੋਟੂਆਂ ਨੇ ਖਾ ਲਈ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜੁਆਨੀ।

ਮਹਿਬੂਬ ਦੀਆਂ ਜੁਲਫਾਂ ਬਾਰੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ
ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਰਚਿਤ ਕਵੀ
ਪਾਸ ਵਾਂਗ ਹੀ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੈ:

ਮੈਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਜਾਣ ਲੀਤਾ ਹੈ
ਕਿ ਰਾਤ
ਮਹਿਬੂਬ ਦੀਆਂ ਜੁਲਫਾਂ ‘ਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ
ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ‘ਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
ਜਦ ਤਦ ਰਾਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ
ਰਾਜਘਾਟ ਤੇ ਸਤਲੁਜ ਦਾ ਕੰਢਾ
ਇੱਕੋ ਹੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ-ਇਕ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੌਰ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅੱਖਾਂ ਮੂਹਰਿਓਂ ਲੰਘ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਨੰਗੀ ਅੱਖ ਦਾ ‘ਦੋਸ਼’, ‘ਕਤਲ’, ‘ਯਾਰਾਂ ਕੱਦ’, ‘ਨਪੁੰਸਕ ਸਾਇਰੀ ਦੇ ਨਾਂ’, ਤੇ ‘ਕਿਸ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦੇ ਹੋ’ ਆਦਿ ਪੜ੍ਹਦਾ-ਪੜ੍ਹਦਾ ਮੇਰਾ ਮਨ ਮਸਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਚਲੰਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਗੀਤ ਲਿਖਣੇ ਛੱਡ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵੱਲ ਚੁੰਬਕ ਵਾਂਗ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ‘ਵਕਤ ਦੀ ਮੌਤ’ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਮੈਂ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਬਰਸਰ ਦੇ ਕਵਿਤਾ ਉਚਾਰਣ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਬੇਸ਼ਕ ਮੈਨੂੰ ਤੀਜਾ ਸਥਾਨ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਬੱਲੇ ਉਤਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਥੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਐੱਸ.ਐੱਫ.ਆਈ. ਦੇ ਦੋ ਆਗੂ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਦੇਣ ਆਏ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹੋ ਹੀ ਵੱਡਾ ਇਨਾਮ ਸੀ।

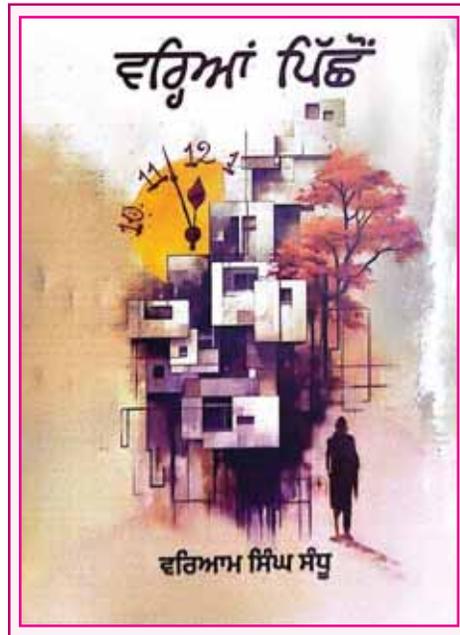
ਦੀਵਾਰ ‘ਤੇ ਲਟਕਿਆ ਲੈਨਿਨ
ਬੁੱਢਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ
ਸੀਸ ਲਈ ਮੰਗ ਕਰਦੀ
ਗੋਬਿੰਦ ਦੀ ਤਣੀ ਉਂਗਲ
ਬੱਕ ਚੱਲੀ ਹੈ

—
ਵਕਤ ਦੀ ਮੌਤ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ
ਤਾਂ ਲੈਨਿਨ ਨੂੰ ਦੀਵਾਰ ਤੋਂ ਲਾਹੋ
ਗੋਬਿੰਦ ਦੀ ਉਂਗਲੀ ਪਕੜੋ
ਤੇ ਬਲਦੀ ਲਾਟ ਬਣ ਕੇ
ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਚੀਰ ਜਾਵੋ।

‘ਨਾ ਰੋ’ ਤੇ ‘ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਬੁੱਤ’ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰਜ਼ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਹੋਰ ਵੀ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਦਾ-ਪੜ੍ਹਦਾ ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ ਖਤਮ ਕਰ ਬੈਠਾ ਹਾਂ। ਵਰਕੇ ਉਲੱਦ ਕੇ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੱਸਾ ਪਹਿਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ‘ਅੰਬਾਂ ਵਾਲੀ ਬਾਲਟੀ’ ਇਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਵਿਤਾ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ-ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਵਿਤਾ ਛੋਟੀ ਹੈ ਪਰ ਅਰਥ ਵੱਡੇ ਹਨ। ਏਨੇ ਡੂੰਘੇ ਕਿ ਬੰਦਾ ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀ ਕਰਿਆ ਕਰਾਂਗੇ?
ਸੁਣ ਕੇ ਅੱਗੋਂ ਬੇਫ਼ਿਕਰ ਜਿਹਾ ਹਾਸਾ ਹੱਸਦੀ;
ਕਰਨਾ ਕੀ ਏ!
ਧੀਆਂ ਪੁੱਤ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਘਰ
ਆਪਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ
ਬਾਲਟੀ ‘ਚ ਅੰਬ ਪਾਇਆ ਕਰਾਂਗੇ
ਧੋ ਧੋ ਕੇ ਚੂਪਿਆ ਕਰਾਂਗੇ
ਦੇਵੇਂ ਜੀਅ ਮੌਜ ਨਾਲ।
ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਟਵਿਸਟ ਦੇਖਣ ਤੇ ਸੋਚਣ ਵਾਲਾ ਹੈ:
ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਘਰ ਮਾਂਜ ਰਹੀ ਹੈ ਜੂਠੇ ਭਾਂਡੇ
ਪਾਣੀ ਦੀ ਧਾਰ ਹੇਠਾਂ
ਹੱਥ ਮਲਦੀ ਵੇਖੀ ਜਾਵੇ

ਸੋਚੀ ਜਾਵੇ
ਏਦਾਂ ਜਾਪੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ
ਪੋਲੇ ਪੋਲੇ ਅੰਬ ਧੋ ਰਹੀ
ਮੰਮੀ ਟੂਟੀ ਬੰਦ ਤਾਂ ਕਰ ਲਓ
ਪਾਣੀ ਐਵੇਂ ਡੁੱਲ੍ਹੀ ਜਾਵੇ।
ਮਹਿੰਗਾ ਪਾਣੀ ਹੋਰ ਨਾ ਡੁੱਲ੍ਹੋ/ਤੁਝਕ ਕੇ

ਟੂਟੀ ਬੰਦ ਕਰਦੀ ਹੈ
ਸਸਤਾ ਪਾਣੀ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ
ਤਿੱਪ ਤਿੱਪ ਕਰ ਕੇ
ਡੁੱਲਣ ਲੱਗਾ।
ਵਿੰਦੇ ਵਿੰਦੇ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ
ਭਰੀ ਭਰਾਈ ਅੰਬਾਂ ਵਾਲੀ ਬਾਲਟੀ
ਭੁੰਜੇ ਡੁੱਲ੍ਹ ਗਈ।

ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤੈ ਕਿ ਕਵਿਤਾ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਦੁੱਖ-ਦਰਦ ਵੀ ਸੁਣਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਵਰਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਆਈ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਵਿ ਸਤਰਾਂ ਦੇਖੋ:

ਉਸ ਨੇ ਬਾਂਹ ਵਧਾ ਕੇ
ਮੇਰੇ ਮੱਥੇ ‘ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਿਆ
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਜਾਦੂ ਕਰਿਆ
ਬੰਦਾ ਏਂ ਤੂੰ/ਪੱਥਰ ਤੇ ਨਹੀਂ/
ਮੇਰੇ ਮੋਢੇ ‘ਤੇ ਸਿਰ ਰੱਖ ਕੇ
ਰੋ ਸਕਦਾ ਏਂ/ਗਾ ਸਕਦਾ ਏਂ
ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦਾ ਸਾਰਾ ਦਰਦ ਸੁਣਾ ਸਕਦਾ ਏਂ।

ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਾਂਗ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਨੂਠਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ। ਜੋ ਅੱਜ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਗਿਆ ਗੁਆਚਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਕਵੀ ਇਕ ਸਤਰੀ, ਦੋ ਸਤਰੀ ਤੇ ਕਈ ਤਾਂ ਇਕ ਅੱਖਰੀ ਕਵਿਤਾ ਵੀ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ‘ਸਿਰਜਣ’ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਅੱਖਰ ਹਨ। ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸਜਾਇਆ ਸੰਵਾਰਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਬੇ-

ਮਾਅਨੇ ਨਹੀਂ ਹਨ:
ਦਿਲ ਦਾ ਸੇਕ, ਅੰਦਰ ਹਾਕ, ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਸਾਕ।
—
ਸੂਰਜੀ ਲੋਅ, ਨੂਰੇ ‘ਚ ਟੋਹ, ਮਾਂ ਦਾ ਮੋਹ।
—
ਸਬਰ ਤੇ ਸਹਿਜ, ਲਿਸ਼ਕਦਾ ਸੁਹਜ, ਬੁਸਕਦਾ ਕੁਹਜ।
—

ਦਿਲ ਸੀ ਦਿੱਲੀ ਧੜਕਦਾ
ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਾਂ ਪੁੱਛੇ ਪਸ਼ੋਰ
ਇਕ ਬਾਂਹ ਅੰਬਰਸਰ ਸੀ
ਤੇ ਦੂਜੀ ਬਾਂਹ ਲਾਹੌਰ।
—

‘ਵਿਛੜਨ ਰਾਤ ਨਾ ਆਵੇ’ ਇਕ ਲੰਮੀ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਕਵਿਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਵੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਬਣ ਲਈ ਲਿਖੀ ਹੈ:

ਉਸਦਾ ਹੋਣਾ ਜੀਣਾ ਮੇਰਾ
ਉਸ ਦੀ ਸੰਗਤ
ਮੇਰੇ ਲਈ
ਸਤਿਯੁਗ ਦੀ ਠੰਢਕ।
ਰੋਂਦੀ ਰੋਂਦੀ ਹੱਸ ਪੈਂਦੀ ਹੈ
ਮੇਰੇ ਸਭ ਗੁਨਾਹ ਬਖਸ਼ ਕੇ
ਮੁੜ ਬਾਹਵਾਂ ਵਿਚ ਘੁੱਟ ਲੈਂਦੀ ਹੈ
ਮੌਹ ਵਿਚ ਡੁਲ ਡੁਲ ਆਖੀ ਜਾਵੇ
‘ਲੜਨ ਰਾਤ ਆਵੇ ਵਿਛੜਨ ਰਾਤ ਨਾ ਆਵੇ।’

‘ਧੀਆਂ ਧਿਆਣੀਆਂ’ ਕਵਿਤਾ ਸੰਵੇਦਨਾ ਨਾਲ ਗੜ੍ਹਚ ਕਵਿਤਾ ਹੈ। ਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕਈ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ‘ਧੀਆਂ’ ਕਾਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਕਲਾਸਿਕ ਕਵਿਤਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਵੀ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮੈਂ ਅਕਸਰ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮਾਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਧੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਣ ‘ਤੇ ਡੁਸਕਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ:

ਧੀਆਂ ਇਹ ਪਿਆਰੀਆਂ
ਗੁਰੂ ਨੇ ਸਵਾਰੀਆਂ
ਰੋਂਦੇ ਰੋਂਦੇ ਹੱਸ ਪੈਣ
ਭੁੱਜਦੇ ਮਨਾਂ ਦੇ ਉਤੇ
ਮੀਂਹ ਵਾਂਗ ਵੱਸ ਪੈਣ।
—

ਧੀਆਂ ਸਾਡੀ ਧਿਰ
ਧਰਵਾਸਾ ਸਾਡੀ ਆਤਮਾ ਦਾ
ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ
ਧੁਰਾ ਬਣ ਬਹਿੰਦੀਆਂ
ਧੀਆਂ ਇਹ ਪਿਆਰੀਆਂ
ਗੁਰੂ ਨੇ ਸਵਾਰੀਆਂ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਹੋਰਾਂ ਇਹ ਪੋਥੀ ਛਪਵਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਉਪਰ ਜਿਵੇਂ ਅਹਿਸਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਜੁਝਾਰੂ ਦੌਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਨਮੇ ਹਨ। ਖੋਜ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਇਹ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। 144 ਸਫਿਆਂ ਉਪਰ ਫੈਲੀਆਂ ਇਹ 56 ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਕ ਕਾਵਿਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੀ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਜੁਝਾਰੂ ਤੇ ਅਜੋਕੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਰੰਗ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।

ਈਮਾਨ, ਨਿਸ਼ਾਨ, ਗੁਜ਼ਰਾਨ ਅਤੇ ਹਾਣ ਪਰਵਾਣ ਸਭ ਕੁਝ ਦੌਲਤ...

ਫੋਨ ਬਦਲਣਾ ਸੀ...ਮਾਲ ਚਲਿਆ ਗਿਆ...ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਿਲੇ...ਹੱਸਦੇ ਹੋਏ...ਏਦਾਂ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਕੇ ਆਏ ਹੋਣ...ਪੁੱਛਿਆ ਕਿੱਦਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ...ਕਹਿੰਦੇ ਲੰਘ ਗਈ ਦਾ ਅਫਸੋਸ ਨੀ...ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਦਾ ਫਿਕਰ ਨੀ...ਟੋਸ਼ਨਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹਨ...ਪਰ ਦਿਲ ‘ਤੇ ਨੀ ਲਾਈ ਦੀ...ਪੰਜਾਬ ਸਾਫ ਸਪਸ਼ਟ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭੋਗੀ...ਹੁਣ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ...ਕਈ ਮਿੰਤਰ ਪਿਆਰੇ ਨਾਰਾਜ਼...ਸਾਨੂੰ ਫੋਨ ਨੀ ਕਰਦਾ...ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤੇ ਰੱਬ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਨੀ ਕਰ ਸਕਦਾ...!

ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਰੱਜੀਆਂ ਰੂਹਾਂ...ਕਿਥੇ ਲੱਭਦੀਆਂ...ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਹਰ ਪਾਸੇ ਮਾਰੇ ਮਾਰ...ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲਣ ਦੀ...ਗੁਆਂਢੀ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਨੀਵਾਂ ਛੱਡਣ ਦੀ...ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਸੋਹਣਾ ਦਿਸਣ ਦੀ...ਸਿਰ ਦਾਹੜੀ ਦੇ ਚਿੱਟੇ ਵਾਲ...ਚੇਹਰਿਆਂ ‘ਤੇ ਪੈ ਗਈਆਂ ਝੁਰੜੀਆਂ...ਮੌਤੋਂ ਵੱਧ ਡਰਾਉਂਦੀਆਂ...ਇਹ ਸੋਚ ਉਬੜ ਵਾਹੇ ਉੱਠ ਬਹਿੰਦੇ...ਹਾਇ ਮੈਂ ਮਗਰ ਰਹਿ ਗਿਆ...ਬਾਕੀ ਅਗਾਂਹ ਲੰਘ ਗਏ...! ਅੱਲਤ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ‘ਤੇ...ਅੱਧਖਤ ਤੋਂ ਵੀ ਅਗਾਂਹ ਟੱਪ ਗਈ ਇੱਕ ਭੈਣ...ਮੈਥੋਂ ਤਿੰਨ ਕੁ ਸਾਲ ਦਾ ਫਰਕ...ਅੰਕਲ ਜੀ ਆਖ ਸੰਬੋਧਨ ਹੋਈ...ਮਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਾਤਾ...ਆਪਣੇ ਲੱਗੀ ਵੀਰ ਜੀ ਕਿਥੇ ਰਹਿਣਾ...ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ...!

ਉਨੀਆਂ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਇਕ ਜਵਾਕ...ਚਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਢੁਕੀ ਹੋਈ ਨੂੰ ਆਂਟੀ ਆਖ ਬੈਠਾ...ਗਲ ਪੈ ਗਈ...ਦੋਬਾਰਾ ਨੀ ਆਖਣਾ...ਨਾਮ ਬੇਸ਼ਕ ਲੈ ਲਵੀਂ...!

ਅੱਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚੀ ਇਕ ਹੋਰ ਮਾਤਾ ਜੀ...ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ...ਨਾਲਦੇ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰ ਕਰ ਬੱਕ ਗਏ ਕੇ ਆਹ ਉਮਰ ਨੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੀ...ਅੱਗਿਉਂ ਜੁਆਬ...ਅਜੇ ਹੋਰ ਵੀਹ ਸਾਲ ਕਿਧਰੇ ਨੀ ਜਾਂਦੀ...!

ਵਰਤਮਾਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਰੋਗ...ਰਿਟਾਇਰ ਬੁੱਢਾ ਹੋਣਾ

ਅਖਵਾਉਣਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੀ ਹੈਨੀ...ਉਮਰ ਸੌ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਪਰ ਸ਼ਕਲ ਵੀਹਾਂ ਵਾਲੀ ਹੀ ਬਣੀ ਰਹੇ...!

ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੱਸ...ਅਖੇ ਨੂੰਹਾਂ ਇੰਜਤ, ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ...ਜਵਾਨੀ ਵੇਲੇ ਮੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ ਬਗੈਰ ਪੱਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹਿੱਲਦਾ...ਉਹ ਵੇਲਾ ਚੇਤੇ ਕਰ ਕਰ ਕਾਲਜਾ ਮੂੰਹ

ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ...ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ...ਕਰ ਕਰ ਵੇਲਾ ਯਾਦ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰੋਵੇਂਗੀ...!

ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਾਬਾ ਜੀ...ਜਿਉਂਦੇ ਜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜੁਆਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਵਾਉਣੀ...ਹੁਣ ਤੇ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਫਿਰਦੇ...ਫੇਰ ਕਿਸਨੇ ਪੁੱਛਣਾ...ਹਰੇਕ ਦੀ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਡਫਲੀ...ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਰਾਗ...!

ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪੱਖ...ਸੱਠਾਂ ਨੂੰ ਢੁੱਕੇ ਸਰਦਾਰ ਜੀ...ਕੰਮ ‘ਤੇ ਸੱਟ ਲੱਗ ਗਈ...ਬਿਸਤਰੇ ‘ਤੇ ਪਏ ਝੋਰਾ ਕਰੀ ਜਾਣ...ਦਿਹਾਤੀਆਂ ਮਰ ਗਈਆਂ... ਡਿਸਬਿਲਟੀ ਅੱਧੀ ਮਿਲਦੀ...ਸਹਿੰਦਾ-ਸਹਿੰਦਾ ਪੁੱਛ ਲਿਆ...ਰੱਬ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਬਹੁਤ ਕੁਝ...ਫੇਰ ਵੀ ਐਸ ਉਮਰੇ ਟਰੱਕ...
ਆਖਣ ਲੱਗੇ ਯਾਰ ਵੇਹਲੇ ਬੈਠਿਆਂ ਟੇਕ ਜਿਹੀ ਨੀ ਆਉਂਦੀ...ਹੱਡ-ਪੈਰ ਚੱਲਦੇ...ਸੋਚਦਾ ਪੋਤਰੇ-ਦੋਹਰਿਆਂ ਜੋਗਾ ਕੁਝ ਬਣਾ ਜਾਵਾਂ...!

ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਾਨਸਿਕਤਾ...ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਟੈਨਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਮਤਲਬ ਮੈਂ ਵੇਹਲਾ...ਫਿਕਰਾਂ ਝੋਰਿਆਂ ਦੀ ਪੰਡ ਚੁੱਕੀ ਇਨਸਾਨ ਖੁਦ ਨੂੰ ਰੁਝਿਆ ਸਮਝਦਾ!
Fakar-e-Kaum ਚੇਤੇ ਆ ਗਿਆ...ਏਨਾ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਕੇ ਸੱਤ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਬਹਿ ਕੇ ਖਾ ਸਕਦੀਆਂ...ਪਰ ਅਖੀਰ ਤੀਕਰ ਤਸੱਲੀ ਨੀ ਹੋਈ...ਅਸੀਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਬਾਗ ਦੀ ਮੂਲੀ...! ਸਭ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਜਰਬ ਤਕਸੀਮ...ਸੌ ਮਗਰੋਂ ਦੋ ਸੌ...ਦੋ ਸੌ ਮਗਰੋਂ ਹਜ਼ਾਰ...ਮਗਰੋਂ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਫੇਰ ਲੱਖ ਫੇਰ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਮਾ

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜਵੰਦਾ

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਜਵੰਦਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਤੋਂ ਬੜੇ ਸੁਖਮ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇ ਲੈ ਕੇ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਸੁਨੇਹਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਜਾਂ ਅਸਲੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਇੰਨੇ ਘੱਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸਮੇਟਣਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿਚ ਲਾਜਵਾਬ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਜਵੰਦਾ ਦਾ ‘ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਮਾ’ ਕਾਲਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕਰੋੜ ਦੀ ਝਾਕ ਤੇ ਫਿਰ ਚੱਲ ਸੌ ਚੱਲ...!
ਪਰਛਾਵਾਂ ਜਿਹਨੇ ਅੱਗੇ ਲੱਗ ਭੱਜੀ ਜਾਣਾ...ਹਯਾਤੀ ਮੁੱਕ ਜਾਣੀ ਪਰ ਇਹ ਨੀ ਫਤਿਹਾ ਜਾਣਾ...ਹਾਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਲਵੋ ਤਾਂ ਫੇਰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਗਰ-ਮਗਰ ਆਵੇਗਾ...!
ਜਾਂਦੇ ਜਾਂਦੇ...ਜੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪਲ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਤੀਕਰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰੀ ਜਾਵੇਗੇ ਤਾਂ ਕਿਸਤੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਘੁੰਮਣ ਗਏ ਜੋੜੇ ਵਾਲਾ ਹਾਲ ਹੋਵੇਗਾ...!
ਕਦੇ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ...ਅੱਤਰ ਈਮਾਨ...ਪੁੱਤਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਦੌਲਤ ਗੁਜ਼ਰਾਨ...ਪਰ ਹੁਣ ਈਮਾਨ ਨਿਸ਼ਾਨ ਗੁਜ਼ਰਾਨ ਅਤੇ ਹਾਣ ਪਰਵਾਣ ਸਭ ਕੁਝ ਹੀ ਦੌਲਤ...!

‘ਕਰਤੇ ਕੀਆਂ ਬਾਤਾਂ’

ਡਾ. ਓਅੰਕਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੱਜਰੀ ਛਪੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਕਰਤੇ ਕੀਆਂ ਬਾਤਾਂ’ ਰੀਬਿਕਸ ਬੁਕਸ ਵੱਲੋਂ ਛਪੀ ਗਈ ਹੈ। 23 ਲੇਖਾਂ ਦੀ 143 ਸਫ਼ਿਆਂ ਵਾਲੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਕੀਮਤ 349 ਰੁਪਏ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਲੇਖ ਰਸਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕ ਵਜੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਛਪਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਲਗਨ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੋਂ ਵਿਦਵਾਨ ਬਣਦੇ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਖੋਜੀ ਬਿਰਤੀ ਨਾਲ ਸਮਝ ਆਏ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਵਾਂਗ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਮੇਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਮਾਂ ਦਾ ਚੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਨਾਸਤਾ ਨਿਤਨੈਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਾਣੀ

ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ
ਫੋਨ: +91- 93163-01328

ਵਿਚ ਖੁੱਭੀ ਹੋਈ ਉਸ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਪਹੁੰਚ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜਿਉਣ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਸਮਰਪਿਤ: ਮਾਂ ਦੀ ਸੰਘਣੀ ਛਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਹੇਠ ਬੈਠ ਕੇ ਕਰਤੇ ਕੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀਆਂ’। ਅਹਿਸਾਸੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਇਹ ਪੁਸਤਕ, ਮਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਲੇਖਕ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ। ਧਰਮ ਦੀ ਵਿਆਕਰਣ ਵਿਚ ਏਧਰ-ਏਧਰ ਖਿਲਰੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ।

ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਲੇਖ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ‘ਧਰਤ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਣ’ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਕੀ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤਕੀ ‘ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਖੜਗ ਨਾਲ ਇਸ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਧਰਮ ਪੁਜਾ ਫਹਿਰਾਉਣਾ ਹੈ’। ਅਧਿਆਤਮ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਤੋਰਨ ਦੀਆਂ

ਮਿਸਾਲਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਆਮ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਧਰਮ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਧਰਮ ਕਮਾਉਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਅੰਧ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਨੂੰ ਤੋੜਣ ਵਾਸਤੇ ਆਮ ਬੰਦੇ ਲਈ ਮੁਕਤੀ ਮਾਡਲ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਮ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਿਚ ਮਾਨਸਿਕ ਬਦਲਾਵ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤਣ ਦਾ ਗੁਰਮਤਿ ਗਾਡੀ ਰਾਹ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਖਵਾਇਆ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਬਿਨਸਣਹਾਰ ਪਹਿਲੂਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਭਰਮ ਮੂਲਕ ਕਰਮਾਂ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨ ਕਲਪਿਤ ਬੰਧਨਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਇਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀ ਨੂੰ ਮਨਫੀ ਕਰਕੇ, ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ ਦਾ ਅਭਿਨਵਹਾਰ ਮਾਡਲ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ/ਹੈ। ਏਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲੇਖਕ ‘ਕਰਤੇ ਕੀਆਂ ਬਾਤਾਂ’ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਖ-ਮਾਰਗ, ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਠੱਗ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਬੰਦੇ ਦੀ ਸਮਝ ਦਾ ਸੌਖਿਆਂ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਨੀਂਹ, ਉੱਚੀ ਜਾਤੀ ਵਿਚ ਜੰਮੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤੀ ਵਿਚ ਜੰਮੇ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨ ਕਰਣ 'ਤੇ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਾਹਦੀ ਮੱਕੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹਜ਼ਰਤ ਸੁਲਤਾਨ ਬਾਹੂ ਅਤੇ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਦੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਪੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ‘ਜੋਤਿ ਏਹਾ ਜੁਗਤਿ ਸਾਇ’ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਦਸਾਂ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਰੱਬ ਦਾ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਉਤਰ ਕੇ ਜਗ-ਤਾਰਕ ਵਜੋਂ ਵਿਚਰਨਾ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਦੂਜੇਪਨ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਵਾਂਗ ਸਦਾ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਵੀ ਲੇਖਕ ਨੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੇਹੀ-ਪ੍ਰਾਜਲਤਾ (physical transcendence) ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਪਰਿਵਰਤਣ (transformation) ਦੇ ਪਰਤ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਉਸਾਰ ਵੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਵਿਚੋਂ ਗੁਆਚੀ ਰੂਹ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼, ਸ਼ਾਨਮੱਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਰਾਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ

ਹੈ। ਏਸੇ ਨੂੰ ਬਗਾਵਤ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਨਰ ਸੰਘਾਰ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵੀ ਆਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਰਾਪਤ ਧਰਮ ਦਾ ਬਦਲ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਦੇਹਧਾਰੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਬਿਨਸਣਹਾਰ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ ਅਰਥਾਤ ਗਰੰਥ ਅਤੇ ਪੰਥ ਰਾਹੀਂ ਅਕਾਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਨਿਰਾਲੇਪਨ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਪੈਰੋਂ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਖੁਆਰੀਆਂ ਨਾਲ ਜੂਝਣ ਵਾਸਤੇ, ਸੰਤ ਅਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਦੀ ਮੁਜੱਸਮ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀ ਘਾਤਕ, ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਪਾਥੀ ਦੇ ਮਾਨਵ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕਤਾ ਵਿਚ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਸਿਧਾਂਤ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਹਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਕੀ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵਿਆਂ ਵਜੋਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਪਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ‘ਸੋਹਣਾ ਤੇ ਮੋਹਣਾ’ ਦੇ ਲੇਖ ਵਿਚੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਪੂਜਕ-ਰੰਗ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਧਾਰਕ ਰੰਗ ਨੂੰ, ਸਿੱਖੀ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖ ਦੀ ਸੰਗਯਾ ਦੇ ਕੇ, ਜਿਹੋ-ਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਰਾਹ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਸੋਹਣਾ ਤੇ ਮੋਹਣਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹਜ਼ੂਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹਰਿ ਵਾਂਗ ਪਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਰਾਹੀਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਸਕਣ ਦੇ ਪਾਥੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤਿਆਂ ਦੇ ਬਿੰਬ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਬਿਰਦ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਅਰਥਾਤ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਲੈਣ ਲਈ ਲੋੜਵੰਦ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਪਰਸੰਗ ਵਿਚ ਗੁਰੂ, ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ ਹੈ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਨਿਕਲਦੇ ਗਾਡੀ ਰਾਹ 'ਤੇ ਤੁਰ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਪਹੁੰਚਾ ਪਾਥੀ ਅਰਥਾਤ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਦਸਾਂ ਹੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਪਰਿਵਰਤਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ

ਗੱਲਾਂ, ਰੋਚਿਕ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਕਾਲ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕੀ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਸੰਭਾਲਣਯੋਗ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਵੀ ਉਲਾਰ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਹੀ ਹੈ। ਅਗਿਆਨ, ਅਜਿਹੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀ ਚੁਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਗਤੀ ਜੁਗਤ ਰਾਹੀਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਮਝ ਜਾਂ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਸਾਂਝੀ ਸਮਝ, ਅਰਥਾਤ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਢਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੋੜ ਤਾਂ ਬੱਸ ਸਫਾ ਵਿਛਾ ਕੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਹੈ। ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਮਨਾਂ ਵਾਲੀ ਸੰਗਤ ਤਾਂ ਹਉਮੈ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਤਿਫਲ ਤਸੱਲੀਆਂ ਦੇ ਚਕਰਵਿਹੂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ, ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਗਾਡੀ ਰਾਹ 'ਤੇ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਚਿੱਬਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਖਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਲੇਖਕ ਸਫਲ ਜੀਵਨ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖ ਰਾਹ ਇਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ – ‘ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾਉਂਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ, ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਕਦਮ ਨੂੰ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ’ (40)।

ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਅਕਾਦਮਿਕਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਸ ਲੋੜ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਉਸ ਰੱਬੀ ਸੁਨੇਹੇ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੀਏ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਅਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਹੋਵੇਗਾ’। ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੁੜਾਂਗੇ ਤਾਂ ਬਿਪਤਾਵਾਂ ਗਲ ਪੈ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਬਾਣੀ, ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਮਲ ਅਤੇ ਅਮਲ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ‘ਕਿਆ ਤੁ ਸੋਇਆ ਜਾਗੁ ਇਆਨਾ॥ ਤੈ ਜੀਵਨੁ ਜਗਿ ਸਚੁ ਕਰਿ ਜਾਨਾ॥’ ਰਾਹੀਂ ਜਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਾਗੋਗੇ ਤਾਂ ਸਮਝ ਆਏਗਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਵਿਆਕਰਣ ਵਿਚ ‘ਧਰਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਟੈਕਟ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ’ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਨਾਹਰੇ ਵਾਂਗ ਵਰਤਾਂਗੇ ਤਾਂ ਧਰਮ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਆਸਤ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਸਿਆਸਤ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਾਂਗੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ ‘ਮੌਤ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਵਰੀਦੀ ਨਹੀਂ’ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਵੀ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕਰਤੇ ਕੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਤਾਂ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਵਧੀਆ ਗਵਾਹੀ ਪੁਸਤਕ ਹੀ ਭਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਵਧਾਈ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਦੂਰੀ: ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਪਹਿਚਾਣ ਦਾ ਸੰਕਟ

ਪਿਛੋਕੜ

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਹਿਚਾਣ, ਸਮੂਹਕ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਤੇ ਫਿਕਰੀ ਤਰਬੀਅਤ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਰੋਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿਰਫ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤਬਦੀਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਕਦਰਾਂ, ਰਿਵਾਇਤਾਂ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਹੈ। ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਵਿਚ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚ, ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਉਹ ਕਦਰਤੀ ਲਗਾਵ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਕਦੇ ਘਰਾਂ, ਗਲੀਆਂ ਤੇ ਤਾਲੀਮੀ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਤਾਲੀਮੀ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਮੁਅਸਰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ, ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਡਿਜ਼ੀਟਲ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਗਲਬਾ,

ਪ੍ਰੋ: ਅਮਾਨਤ ਗਿੱਲ (ਲਾਹੌਰ)
ਫੋਨ: +923004969513

ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਨਮ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਅਹਿਸਾਸ-ਏ-ਕਮਤਰੀ, ਉਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਾਰਕ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਰਫ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਗ਼ੈਰ-ਰਸਮੀ ਗੱਲਬਾਤ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਫਿਕਰੀ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਪਰਵਿਰਸ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਸਵਾਲ ਵੀ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਪੀੜ੍ਹੀ ਆਪਣੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਹਿਚਾਣ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਲਗਾਤਾਰਤਾ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਮੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸੰਭਾਲ ਸਕੇਗੀ? ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਹਿਤ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਦੀ ਸਿਰਫ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ, ਸੋਚ ਤੇ ਪਹਿਚਾਣ ਦਾ ਦਰਪਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸਾਹਿਤ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਫਸੋਸ ਨਾਲ ਕਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਸਾਡੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ, ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਹੌਲੇ-ਹੌਲੇ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਅਸਰ ਸਿਰਫ ਭਾਸ਼ਾ ਤੱਕ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮਾਜ, ਸੋਚ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਤੱਕ ਫੈਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਸਾਹਿਤ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ
ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਬਦਲਦਾ ਮਾਹੌਲ
ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਸਾਹਿਤ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਕੋਈ ਇਤਫਾਕ ਨਹੀਂ,

ਸਗੋਂ ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।

- *ਤਾਲੀਮੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ*
ਸਾਡੀ ਤਾਲੀਮੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਨੰਬਰ ਤੇ ਡਿਗਰੀਆਂ ਤਾਂ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਜੋੜਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪਾਠਕ੍ਰਮ 'ਤੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਰਸਮੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।
- *ਹਕੂਮਤੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ*
ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਹਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਮੁੱਢਲੀ ਤਾਲੀਮ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ—ਜਿਵੇਂ ਸਿੰਧ ਵਿਚ ਸਿੰਧੀ, ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬਲੋਚੀ, ਖੈਬਰ ਪਖਤੂਨਖਵਾ ਵਿਚ ਪਸ਼ਤੋ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰੀ—ਪਰ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ, ਬੋਲਣ 'ਤੇ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਗਈ ਹੈ।
- ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਡਿਜ਼ੀਟਲ ਵਰਤੋਂ*
ਮੋਬਾਇਲ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਆਦਤ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਛੋਟੀਆਂ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਤੇ ਸਤਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੇ ਸਾਹਿਤ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਅਮਲ ਨੂੰ ‘ਬੋਰਿੰਗ’ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ।
- *ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਪਰਸਤੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆ ਹੋਇਆ*
ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਨਾ ਅੱਜ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਯੋਗ ਸਰਪਰਸਤੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਰਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਦੁਨੀਆ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਦੀ।
- *ਅਹਿਸਾਸ-ਏ-ਕਮਤਰੀ*
ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਇਹ ਸੋਚ ਬੈਠ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣਾ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਕੀਕਤ ਇਸਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ। ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ-ਏ-ਕਮਤਰੀ ਗੁਲਾਮਾਨਾ ਸੋਚ ਦੀ ਬਾਕੀਅਤ ਹੈ।
- *ਸਾਹਿਤ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ*
ਪਹਿਚਾਣ ਦਾ ਸੰਕਟ
ਸਾਹਿਤ ਤੋਂ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਆਪਣੀ ਪਹਿਚਾਣ ਗੁਆ ਰਹੀ ਹੈ—
ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਖਲੂਸ ਘਟ ਰਿਹਾ ਹੈ
ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਤੇ ਸੰਵਾਦ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ
ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਕਿਤਾਬੀ ਅਧਿਆਇ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ
ਸਾਹਿਤ ਉਹ ਸਾਧਨ ਹੈ ਜੋ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਸੋਚਣਾ, ਮਹਿਸੂਸ

ਕਰਨਾ ਤੇ ਸਵਾਲ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਅੱਜ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈਂਦੀਆਂ ਇਸ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ: ਸਾਡੀ ਰੂਹ ਦੀ ਆਵਾਜ਼

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਿਰਫ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ, ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਜਾਂ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਲੋਰੀ, ਖੂਹ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲਬਾਤ, ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਦਾਨਾਈ

ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਹਿਤ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਿਟੀ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ ਇਨਸਾਨ-ਦੋਸਤੀ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਵਕਾਰ ਦੀ ਰਿਵਾਇਤ ਨਾਲ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ

ਸਮਾਜਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ
ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਵਾਰਸ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ?
ਤਾਲੀਮੀ ਸੁਧਾਰ
ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਚੋਣਵਾਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਅਰਥਪੂਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਰਟੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਸਮਝ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਵੇ।
ਆਧੁਨਿਕ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਾਧਨ
ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਮੀਡੀਆ, ਪੌਡਕਾਸਟ, ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀਆਂ ਤੇ ਡਿਜ਼ੀਟਲ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਜੁੜ ਸਕੇ।
ਘਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ
ਮਾਂ-ਪਿਉ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਉਣ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਰੱਖਣ, ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਗੌਰਵ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਦੀ ਤਾਮੀਰ
ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਣਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਤਾਕਤ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ

ਤਰੱਕੀਯਾਫ਼ਤਾ ਕੌਮਾਂ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਨਤੀਜਾ
ਵਿਰਾਸਤ ਯਾਦ ਨਹੀਂ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ
ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਕੋਈ ਪੁਰਾਣੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸਨੂੰ ਅਜਾਇਬਘਰ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਇੱਕ ਜੀਉਂਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਸਾਡੀ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਜੋੜਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਪੂਰੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਕ਼ਤ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲ ਤੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨਾਲ ਮੁੜ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜੋੜੀਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਪੀੜ੍ਹੀ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਖੁਦ ਇੱਕ ਗੁੰਮ ਹੋਇਆ ਅਧਿਆਇ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲੋਂ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਟੁੱਟਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਿਰਫ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਸਮਾਜਕ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਹੈ, ਜੋ ਹੌਲੇ-ਹੌਲੇ ਸਾਡੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਹਿਚਾਣ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਵਿਛੋੜਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਮਿਟ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਕੌਮ ਸਿਰਫ ਭੀੜ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਾਡੀ ਸਾਂਝੀ ਰੂਹ ਦਾ ਉਹ ਆਇਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖ, ਸੁਪਨੇ, ਮੁਕਾਬਲਾ ਤੇ ਇਨਸਾਨ-ਦੋਸਤੀ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਕਿ ਇਹ ਆਇਨਾ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧੁੰਦਲਾ ਪੈਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੁਕਦੀ ਗੱਲ
ਸਮਾਜਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦੂਰੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਅਜਨਬੀਅਤ, ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਖੁਰਦਰਪਨ ਤੇ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਵਿਚ ਘਾਟ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਜਿੱਥੇ ਅਹਿਸਾਸਾਂ ਨੂੰ ਨਰਮੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਓਥੇ ਹੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦਾ ਹੁਨਰ ਵੀ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ 'ਤੇ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੌਲੇ-ਹੌਲੇ ਉਸ ਫਿਕਰੀ ਸਰਮਾਏ ਤੋਂ ਵੀ ਵਾਂਝੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਸਿਰਫ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸ਼ੌਕ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮਾਜਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਰਾਸਤ ਸਿਰਫ ਯਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸੰਭਾਲਣ ਤੇ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਮੁੜ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜੋੜੇਗੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ ਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖੇਗੀ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਪਹਿਚਾਣ, ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਤੇ ਇਨਸਾਨ-ਦੋਸਤੀ ਵੀ ਮੁੜ ਹਾਸਲ ਕਰੇਗੀ। ਅਸਲ ਜਿੱਤ ਉਸ ਦਿਨ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣਾ ਮਾਝੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਅਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਫੈਸਲਾ ਰੱਦ

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ 3-ਮੈਂਬਰੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਬੜੇ ਹੀ ਅਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ, ਅਮਾਨਵੀ ਤੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ ਦੀ 'ਮੈਲੀ ਟੋਹ/ਛੋਹ, ਉਸ ਦੀ ਸਲਵਾਰ/ਪਜਾਮੇ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘਸੀਟਣਾ ਉਸ ਨਾਲ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮੁਜਰਮਾਨਾਂ ਮੰਦ-ਕਰਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ'। ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਨੂੰ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦਸਿਆ ਸੀ।

ਪ੍ਰੋ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗੰਡਮ
ਫੋਨ: +91 98766-55055

ਪਰ ਬੈਂਚ ਨੇ ਉਸ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ, ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਅਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਦਸ ਕੇ ਬੜਾ ਤਿੱਖਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ।

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਿਖਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਸੂਰਿਆ ਕਾਂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਇਸ ਬੈਂਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਸਟਿਸ ਜੋਏਮਾਲਿਆ ਬਗਚੀ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਐਨ.ਵੀ.ਅੰਜਾਰੀਆ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ, ਨੇ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮਾਰਚ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਉਸ ਅਟਪਟੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਲਟਾ ਕੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਨਿਆਂਇਕ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਔਰਤ ਦੇ ਜਿਸਮ ਦੀ ਅਜ਼ਮਤ ਅਤੇ ਆਨ-ਬਾਨ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼-ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਦੇਸ਼ ਵੀ ਦਿਤਾ ਹੈ।

10 ਫਰਵਰੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਸਥਾਪਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਤੋਂ 'ਤੇ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਕਾਰਨ ਵਿਵਾਦ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ'। ਸਿਖਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਆਪਣੇ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਸੀ। ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਔਰਤ ਦੀ ਛਾਤੀ

ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਉਣ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਲਵਾਰ/ਪਜਾਮੇ ਦਾ ਨਾਲ ਖਿੱਚਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕੈਟੇਗਰੀ ਦੀ ਲਗਭਗ ਘਾਤਤ ਘੜੀ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਾਣੀ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ 'ਜੁਰਮ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼' ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਖ਼ਤ ਦੰਡੀ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਉੱਥੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਗੀਨ ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਉਸ ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਸਮਝੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜੁਰਮਾਂ 'ਚ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ 'ਪੌਕਸੋ ਐਕਟ' ਤਹਿਤ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਮੂਲ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਜੇ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਸਿਟੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ ਸਿਰਫ਼ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦੇ ਸਨ, ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਨਹੀਂ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਿਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਪੱਖ ਨੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਸਥਾਪਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਤੋਂ 'ਤੇ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ, ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ'।

ਬੈਂਚ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਵਾਚਣ ਉਪਰੰਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਸ਼ੱਕ-ਸ਼ੁੱਧ' ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 376(ਬਲਾਤਕਾਰ) ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਤੈਅ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੇ ਸਨ'।

ਬੈਂਚ ਨੇ 17 ਮਾਰਚ, 2025 ਦਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲਾ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ (ਜਿਨਸੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ-ਪੌਕਸੋ) ਕਾਸਗੰਜ ਦਾ 23 ਜੂਨ 2023 ਦਾ ਮੂਲ ਸੰਮਨ ਆਦੇਸ਼ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਗੁਨਾਹ ਤੇ ਕੋਈ ਰਾਇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ'।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਐਨੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਲਿਆ ਕਿ ਆਪਣੇ

ਬੜੇ ਹੀ ਤਿੱਖੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਨਿਆਂਇਕ ਅਮਲ/ਪਹੁੰਚ 'ਚ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਮਾਨਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨਿਆਂਇਕ ਅਕੈਡਮੀ ਨੂੰ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਜੋ ਜਿਨਸੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਮੌਕੇ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਬਾਰੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਖਰਤਾ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭੋਪਾਲ ਸਥਿਤ ਇਸ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਸਟਿਸ (ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ) ਅਨਿਰੁਧ ਬੋਸ ਰਾਹੀਂ 'ਜਿਨਸੀ ਅਪਰਾਧਾਂ' ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਜੱਜਾਂ ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਅਮਲ 'ਚ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਹਿਤ ਤਿੰਨਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਇਕ ਵਿਆਪਕ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ।

ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵਿਰੋਧ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਐਨ.ਜੀ.ਓ. 'ਵੀ ਦਾ ਵਿਮੇਨ' ਦੀ ਆਗੂ ਅਤੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ਼ੋਭਾ ਗੁਪਤਾ ਦੀ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਇੱਕ ਚਿੱਠੀ ਉਪਰੰਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਖੁਦ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਸੀ। ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਸੂਰਿਆ ਕਾਂਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸਗੋਂ ਰਹਿਮ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਵੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੱਜਮੈਂਟ ਵਿੱਚ 'ਹਮਦਰਦੀ, ਮਾਨਵਤਾ ਅਤੇ ਸੂਝ-ਸਮਝ' ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪੱਖ ਨਿਆਂਇਕ ਲੋਕਾਚਾਰ ਲਈ ਮੂਲ ਅਧਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਕਿਸੇ ਜੱਜ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ (ਜੱਜਮੈਂਟ) ਤੋਂ ਉਨਾ ਚਿਰ ਪੂਰਨ ਨਿਆਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਕੋਲ ਪੁੱਜਣ ਵੇਲੇ ਦਰਪੇਸ਼ ਤੱਥ-ਅਧਾਰਤ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਚਾਰਸ਼ੀਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਜਿਸ 'ਚ ਉਹ ਕਾਰਜ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਮ ਸ਼ਹਿਰੀ ਨੇ ਚੋਰ-ਚਾਰ ਹੋਣਾ ਹੁੰਦਾ, ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਖਰੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ, ਦੇ ਭਾਗੀਦਾਰ ਵਜੋਂ ਸਾਡੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ, ਮਾਨਵਤਾ ਅਤੇ ਸਮਝ-ਸੂਝ ਦੇ ਲੋਕਾਚਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਿਰਪੱਖ/ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨਿਆਂ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ'।

ਬੈਂਚ ਨੇ ਮੈਲੀ-ਟੋਹ/ਛੋਹ (ਗਰੋਪਿੰਗ) ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਸ਼ਲੀਲ ਹਰਕਤਾਂ ਨੂੰ 'ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਤੈਅ ਮਨਸ਼ਾ' ਦੇ ਨਾਲ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦਸਦਿਆਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ ਗੰਭੀਰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਲਟਾ ਮਾਰਿਆ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜਸਟਿਸ ਰਾਮ ਮਨੋਹਰ ਨਰਾਇਣ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਪੁਨਰ ਵਿਚਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ 17 ਮਾਰਚ, 2025 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਸਗੰਜ (ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ (ਮਾਂ) ਨੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ 10 ਨਵੰਬਰ, 2021 ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਨਾਬਾਲਗ ਬੇਟੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਨਾਨਾ ਦੇ ਘਰੋਂ ਪਰਤ ਰਹੀ ਸੀ। ਰਾਹ 'ਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਪਵਨ, ਆਕਾਸ਼ ਤੇ ਅਸ਼ੋਕ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਨ, ਮਿਲ ਪਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਉੱਪਰ ਲਿਫਟ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਰਾਹ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਰੋਕੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ, ਉਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਤੇ ਸਲਵਾਰ ਦਾ ਨਾਲ ਖਿੱਚਣ ਲਗ ਪਏ ਅਤੇ ਘੜੀ ਸੁੱਕੇ ਇਕ ਪੁਲੀ ਹੇਠ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਗੇ। ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਗਗੀਰ ਉਸ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਆਏ ਤਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੌੜ ਗਏ।

ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸ਼ਲੀਲ ਹਰਕਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ 'ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਉਤਾਰਨ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਗਨ ਹੋਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਕ ਬਲ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚ ਆਉਂਦਾ' ਕਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਛਾਤੀ ਫੜਨ ਜਾਂ ਸਲਵਾਰ/ਪਜਾਮੇ ਦਾ ਨਾਲ ਖਿੱਚਣ ਨੂੰ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਐਨਾ ਵਿਰੋਧ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਉੱਪਰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮਾਰਚ 'ਚ ਹੀ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸ਼ਲਾਘਾ ਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਔਰਤਾਂ 'ਚ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫਪਸੰਦੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਧੇਗਾ।

ਠੀਕ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿ 'ਇਨਸਾਫ ਸਿਰਫ ਹੋਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ, ਸਗੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਦਿਸਣਾ/ਲਗਣਾ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ'!

ਕਦੋਂ ਮੁੜੇਗਾ ਮੇਰਾ ਚੜ੍ਹਦਾ ਸੂਰਜ?

ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ ਦੀ ਹੱਸਣੀ ਹਵਾ 'ਚ ਖੇ ਗਈ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਲਹਿਰ 'ਚ ਜਿੰਦ ਡੁੱਬ ਗਈ, ਜਿਹੜੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਸੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕਦੇ, ਓਹੀ ਹੱਥ ਅੱਜ ਮਿੱਟੀ ਹੋ ਗਏ।

ਰਾਤਾਂ 'ਚ ਸੁਣਦੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੀ ਟੱਕਰ, ਲੱਗਦਾ ਏ ਆਵੇਗਾ ਮੇਰਾ ਸ਼ੇਰ ਮੁੜ, ਪਰ ਸਵੇਰੇ ਫਿਰ ਚੁੱਪੀ ਦੱਸ ਦਿੰਦੀ ਏ, ਸੁੰਨਾ ਪਿਆ ਏ ਮੇਰਾ ਘਰ।

ਓ ਰੱਬਾ ਮੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲੈ, ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਛੁਡਾ ਲੈ, ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਜਿਹੜੇ ਸੁਪਨੇ ਬੀਜੇ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲੈ।

ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਚ ਦੱਬਿਆ ਇੱਕ ਨਾਮ, ਕਿਸਾਨ ਸੀ ਉਹ, ਨਾ ਸੀ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ-ਗਾਰ ਇਨਸਾਨ, ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਚੁੰਮ ਕੇ ਸੀ ਜੋ ਰੋ ਪਿਆ ਚੁੱਪਚਾਪ, ਛੱਡ ਗਿਆ ਪਿੱਛੇ ਰੋਂਦਾ ਪਰਿਵਾਰ।

ਗੈਂਗਾਂ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਮਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਹਰ ਇੱਕ ਸੁਰ, ਅੱਜ ਹੰਝੂਆਂ ਨਾਲ ਭਿੱਜਿਆ ਹਰ ਖੁਆਬ, ਪਰ ਮਾਂ ਦੀ ਦੁਆ ਅਜੇ ਵੀ ਜਿੰਦੀ ਏ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਏ— ਹੋਸਲਾ ਰੱਖ ਮੇਰੇ ਲਾਲ।

ਓ ਰੱਬਾ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦੇ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਤੋੜ ਦੇ, ਮਾਂ ਦੇ ਹੰਝੂ ਰੁਕ ਜਾਣ ਇੱਕ ਦਿਨ, ਚੜ੍ਹਦਾ ਸੂਰਜ ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਮੋੜ ਦੇ।

ਜੇ ਮਾਂ ਰੋਵੇਗੀ ...
ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਵੀ ਰੋਵੇਗੀ ...
ਇਹ ਦਰਦ ਸਿਰਫ ਕਾਹਣੀ ਨਹੀ,
ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਏ...
ਜਦ ਤੱਕ ਮੇਰੀ ਕਲਮ 'ਚ ਸਾਹ ਏ,
ਮੈਂ ਇਹ ਸੱਚ ਲਿਖਦਾ ਰਹਾਂਗਾ।
ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਹੈ 'ਅਮਰ'
ਤੇ ਮਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਵੀ ਰਹੇਗਾ... ਅਮਰ।

ਮਾਂ ਬੋਲੀ

ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਰੀ, ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ।
ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖ ਕੇ ਮੇਰੀ ਬਣਦੀ ਟੋਹਰ ਨਵਾਬੀ।
ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਪਿਆਰੇ ਸ਼ਹਿਦ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਮਿੱਠੇ।
ਇਸ ਬੋਲੀ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸੇ ਨਾ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਡਿੱਠੇ।
ਗੀਤ ਸੁਣਦਿਆਂ ਇਸ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖਤੋਂ ਹੋਣ ਗੁਲਾਬੀ।
ਮਾਂ ਬੋਲੀ...।

ਗੁਰੂਆਂ-ਪੀਰਾਂ ਇਸ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਜੇ ਰਚ ਦਿੱਤੀ ਬਾਣੀ।
ਇਸ ਬਾਣੀ ਜਿਹੀ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਬਿਆਣੀ।
ਮੁੜ-ਮੁੜ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪੈਂਦਾ ਪਵੇ ਨਾ ਸਮਝ ਸ਼ਤਾਬੀ।
ਮਾਂ ਬੋਲੀ...।

ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਤੇ 'ਨਾਗਰਾ' ਮੈਨੂੰ ਰਹਿਣਾ ਫਖਰ ਹਮੇਸ਼ਾ।
ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣਾ ਮੇਰਾ ਹੁਣ ਤਾਂ ਬਣ ਗਿਆ ਪੇਸ਼ਾ।
ਮਿਹਰ ਕਰੇ ਰੱਬ ਮੇਰੇ ਤੇ ਮੈਂ ਬਣਜਾਂ ਕਿਤੇ ਰਬਾਬੀ।
ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ।
ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖ ਕੇ ਮੇਰੀ ਬਣਦੀ ਟੋਹਰ ਨਵਾਬੀ।
-ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ
ਫੋਨ: +13604481989

ਕਿੰਨਾ ਬੇਪਰਵਾਹ ਸੀ ਬਚਪਨ

ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਪਲ ਮਿੱਤਰਾਂ ਸੰਗ ਰਲ ਕੇ,
ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਖੇਡੀਆਂ ਨੇ
ਯਾਦਾਂ ਅੱਲੜਪੁਣੇ ਦੀਆਂ ਸੱਜਣੋਂ,
ਕੁੱਝ ਮਸ਼ੂਮ ਤੇ ਟੇਵੀਆਂ-ਮੇਵੀਆਂ ਨੇ।
ਰੇਤ ਦੇ ਘਰ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਕੋਠੀ,
ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਵੜ ਛਿੱਟੇ ਪਾਉਂਦੇ ਸੀ
ਸਾਡ ਗੰਦੇ ਦੀ ਸੂਝ ਨਹੀਂ ਸੀ,
ਪੂਛਾਂ ਫੜ ਛੱਪੜ ਤਾਰੀ ਲਾਉਂਦੇ ਸੀ।

ਲੁਕਣਮੀਚੀ ਖਿੱਚੋ-ਖੁੰਡੀ ਖੇਡਾਂ,
ਬਾਂਦਰ ਕਿੱਲਾ ਪਿੱਠ ਤੇ ਗੁੱਲੀ ਡੰਡਾ ਸੀਲ
ਟੰਗ-ਪੁਲੀਘਾਂ, ਕੋਡੀਆਂ, ਬੰਦੇ,
ਚੋਰ ਸਿਪਾਹੀ ਛੋਹ ਛੁਹਾਈ 'ਚ ਝੰਡਾ ਸੀ
ਕੋਡ ਕਬੱਡੀ ਖੇਲੂ ਵਿੱਚ ਵਾਹਣਾਂ ਦੇ,
ਦੌੜਦੇ ਤੇ ਡੰਡ ਬੈਠਕਾਂ ਨਿੱਤ ਕੱਢਦੇ ਸੀ
ਦੁੱਧ ਦਹੀਂ ਤੇ ਲੱਸੀ ਮੱਖਣ,
ਘਿਓ ਸ਼ੱਕਰ ਦੇ ਫਿਰ ਵੱਟ ਕੱਢਦੇ ਸੀ।

ਨਾ ਫੋੜਾ ਨਾ ਕਦੇ ਫਿਨਸੀ ਸੀ,
ਨਾ ਬਿਮਾਰੀ ਹੀ ਨੇੜੇ ਢੁੱਕਦੀ ਸੀ
ਸਾਬਣ ਸੀ ਸਾਬੀ ਅਮੀਰਾਂ ਦਾ,
ਪਰ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਕਿੱਥੇ ਪੁੱਗਦੀ ਸੀ
ਖੱਦਰ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਜਾਂ ਸੂਤੀ ਸੀ,
ਬੱਸ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਸਿਲਦੇ ਸੀ
ਇਹ ਜੀਵਨ ਢੰਗ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਸੀ,
ਦੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੁੱਖ ਮਿਲਦੇ ਸੀ।

ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਸਭ ਭੁਲਾ ਕੇ,
ਚੜ੍ਹ ਗਈ ਜਵਾਨੀ ਸੂਕਦੀ ਸੀ
ਧਰਤੀ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਉਦੋਂ,
ਤੇ ਫਿਰ ਸੱਜਣ ਸੱਜਣ ਕੂਕਦੀ ਸੀ।
ਘਰ ਦੀ ਤੰਗੀ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਸਿਰ 'ਤੇ,
ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪਿੰਡ ਵੀ ਕੁੱਝ ਭਾਰੀ ਸੀ।
ਪਰ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਸਫਲ ਹੋਏ,
ਕਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗੱਠ ਲਾਹ ਕੇ ਮਾਰੀ ਸੀ।

ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਲਾਭ ਲਭਾਏ ਜੋ,
ਕਿੱਝ ਭੁੱਲਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਕਾਰਾਂ ਨੂੰ?
ਕੀਤੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਜੋ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ,
ਵਾਰੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਪਿਆਰਾਂ ਨੂੰ।
ਆਪ ਜਲ ਜਾਂਦੇ ਬਣ ਮੌਮਬੱਤੀ,
ਸੰਤਾਨ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਰੁਸ਼ਨਾ ਜਾਂਦੇ ਨੇ
ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਜਫਰ ਜਾਲੇ ਸਭ,
ਤੱਕ ਕਾਮਯਾਬੀ ਫਿਰ ਨਸ਼ਿਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਗੀਤ ਮੁੱਕਦਾ ਨਹੀਂ,
ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਡੋਰ ਜੁੱ ਲੰਬੀ ਹੈ।
ਕਈ ਮੱਘਰ ਪੋਹ ਤੇ ਹਾੜ੍ਹਾਂ ਨੇ,

ਕਾਵਿ-ਕਿਆਰੀ

ਸਰੀਰ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਝੰਬੀ ਹੈ
ਝੱਖੜ ਹਨ੍ਹੇਰੀਆਂ ਤੁਫਾਨਾਂ ਨੇ,
ਪਰਖਿਆ ਸਦਾ ਪੱਕਾ-ਕੱਚਾ ਹੈ
ਇਹ ਉੱਤੋਂ ਜੋ ਵੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈ,
ਕੀ ਵਿੱਚੋਂ ਇਹ ਝੁਨਾ ਤੇ ਸੱਚਾ ਹੈ?
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ 'ਨੂਰਪੁਰੀ'

ਹੱਸਲੇ ਤੇ ਮਿਹਨਤਾਂ
ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਬੀਜ ਸਦਾ, ਵੱਡੇ ਰੁੱਖ ਬਣਦੇ
ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਖਿਡਾਏ ਹੋਏ, ਵੱਡੇ ਪੁੱਤ ਬਣਦੇ

ਹੋਂਸਲਾ ਨਾ ਹਾਰ ਬੰਦੇ, ਔਕੜਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ
ਢਾਅ ਕੇ ਮੁਕੱਦਰਾਂ ਨੂੰ, ਫੇਰ ਠੁੱਕ ਬਣਦੇ।

ਏਕਿਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ, ਬਰਕਤ ਸੋਹਣਿਆ
ਦੇਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਹੀ, ਸਦਾ ਖੁੱਕ ਬਣਦੇ।

ਬਣਦਾ ਏ ਸੋਨਾ ਸਦਾ, ਭੱਠੀਆਂ 'ਚ ਤਪ ਕੇ
ਰਾੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਰੋਟੀਆਂ ਦੇ, ਦੋ ਟੁੱਕ ਬਣਦੇ।

ਸਾਤਨਾ ਏ ਪੈਂਦਾ ਪਹਿਲਾਂ, ਲਾਹਣ ਦੇ ਡਰੰਮ ਨੂੰ
ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਦਾਰੂ ਵਾਲੇ, ਦੋ ਘੁੱਟ ਬਣਦੇ।

ਨਾ ਜੇ ਬਣਾਉਣਾ ਰੱਖ, ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੂੰ
ਬੇੜਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਹੀ, ਸੋਹਣੇ ਕੁੱਪ ਬਣਦੇ।

ਚੰਗੀ ਹੋਵੇ ਛੱਤਰੀ, ਤਾਂ ਹੀ ਚੰਗਾ ਤਣਦੀ
ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਧੀ ਪੁੱਤ, ਛਾਤੀ ਮੁੱਛ ਤਣਦੇ।

ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਵੇ ਕੋਈ, ਤਾਂ ਹੀ ਗੱਲ ਬਣਦੀ
ਹੋਵੇ ਜੇ ਸਵਾਦ ਚੀਜ਼, ਤਾਂ ਖੁੱਕ ਬਣਦੇ।

ਕੱਢਣੇ ਆ ਪੈਂਦੇ ਹੀਰੇ, ਵੱਢ ਕੇ ਚੱਟਾਨਾਂ ਨੂੰ
ਸਹੇੜਿਆ ਤਰਾਸ਼ ਕੇ ਹੀ, ਸੋਹਣੇ ਬੁੱਤ ਬਣਦੇ।
-ਕੁਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਡਾਨਸੀਵਾਲ
ਫੋਨ: 788 863 2472

ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ

ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੰਜ + ਆਬ, ਭਾਵ ਪੰਜ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਧਰਤੀ (ਪ੍ਰਿਥਵੀ) ਦਾ ਵਡਮੁੱਲਾ ਅਤੇ ਵਡਭਾਗਾ ਖਿੱਤਾ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਜਰਖੇਜ਼ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਥੇ ਪੰਜ ਦਰਿਆ (ਜਿਹਲਮ, ਚਨਾਬ, ਰਾਵੀ, ਬਿਆਸ ਅਤੇ ਸਤਲੁਜ) ਵਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਸਿੰਧ ਦਰਿਆ ਦੀਆਂ ਸਹਾਇਕ ਨਦੀਆਂ ਸਨ।

ਅਣ-ਵੰਡਿਆ ਪੰਜਾਬ

ਅਣ-ਵੰਡਿਆ ਪੰਜਾਬ (ਭਾਵ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ) ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਜਰਖੇਜ਼ ਖਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਲਗਭਗ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਉਗਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਥੇ ਸਾਰੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੌਸਮ (ਰੁੱਤਾਂ) ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਕਾਰਨ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮਾਰਾਂ (ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ) ਝੱਲਣੀਆਂ ਪਈਆਂ। (ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼) ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ

ਡਾ. ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਉਪਜਾਊ ਖਿੱਤੇ ਨੂੰ ਦੋ ਮੁਲਕਾਂ (ਦੇਸ਼ਾਂ) ਵਿਚ ਵੰਡ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ) ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇੱਥੇ ਵਸਦੇ ਆਪਸੀ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ (ਮੁਸਲਿਮ, ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ) ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਰਸਦੇ-ਵਸਦੇ ਲੋਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣ ਗਏ। ਲੁੱਟਮਾਰ ਹੋਈ, ਕਤਲੋਗਾਰ ਹੋਈ, ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਆਮ ਬਾਸਿੰਦਿਆਂ ਦਾ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਉਪਜਾਊ ਖਿੱਤਾ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਸਿੰਧ ਦਰਿਆ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਤੱਕ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਹਿਮਾਲਿਆ ਪਰਬਤਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਰਾਜਪੂਤਾਨਾ ਮਾਰੂਥਲ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ 357000 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਅਤੇ ਇੱਥੇ 15 ਅਗਸਤ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਗਭਗ 33 ਤੋਂ 34 ਮਿਲੀਅਨ ਆਬਾਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ 53.2% ਮੁਸਲਿਮ, 30.1% ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ 14.9% ਸਿੱਖ ਵਸਦੇ ਸਨ।

ਇੱਥੇ ਕਣਕ ਅਤੇ ਚੌਲ ਮੁੱਖ ਫਸਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਪਾਹ, ਮੱਕੀ, ਗੰਨਾ, ਦਾਲਾਂ ਅਤੇ ਤੇਲ ਵਾਲੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਉਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਮਿੱਟੀ ਅਤੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਕਾਰਨ ਪਾਣੀ ਦੀ ਚੋਖੀ ਉਪਲੱਬਧਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਖੇਤਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘਰੇਲੂ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਆਧਾਰਿਤ ਉਦਯੋਗ ਹੀ ਸੀ, ਇੱਥੇ 90% ਲੋਕ (ਮੁਸਲਿਮ) ਹੱਥੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨਰਮੰਦ ਲੋਕ ਸਨ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਹੱਥੀ ਕੰਮ ਜਾਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਖੇਤੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸੀ। ਲੋੜਾਂ ਸੀਮਤ ਸਨ ਤੇ ਲੋਕ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਹੱਥ ਵਟਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਆਪਸੀ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਲੋਕ ਸਾਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਂਦੇ ਸਨ। ਹੱਥੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵੀ ਘੱਟ ਸਨ, ਜਾਂ ਵੈਦ ਅਤੇ ਹਕੀਮ ਘਰੇਲੂ ਇਲਾਜ ਹੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਰਹਿਤ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਿੱਟੀ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਹਵਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। 15 ਅਗਸਤ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਕਪਾਹ, ਗੰਨਾ, ਤੇਲ ਬੀਜ ਜਾਂ ਦਾਲਾਂ ਅਤੇ ਮਸਾਲੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਹੀ ਖੇਤੀ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪਰੰਤੂ ਜਦੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੌਰਾਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹਾਕਮ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਸਵਾਰਥੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਮੁਲਕ ਦੇ ਦੋ ਟੋਟੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਭਾਵ ਇਸ ਉਪਜਾਊ ਖਿੱਤੇ ਨੂੰ ਧਰਮ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਪੱਛਮੀ (ਲਹਿੰਦਾ) ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ (ਚੜ੍ਹਦਾ) ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੋ ਮੁਲਕਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਬਾਸਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਨੀ-ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਉਹ ਲੋਕ ਉਸ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਨ। ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸਨ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ।

ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਭਗ (58%) ਖੇਤਰ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਅਤੇ (42%) ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ

ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦਾ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁਝ ਭਾਗ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ 150037 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸੀ। ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁੱਲ 13 ਜਿਲ੍ਹੇ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਅੰਬਾਲਾ ਡਿਵੀਜ਼ਨਾਂ 'ਚ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਰਿਆਸਤਾਂ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1947 ਤੋਂ 1966 ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟਸ ਯੂਨੀਅਨ (PEPSU) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਠ ਰਿਆਸਤਾਂ ਪਟਿਆਲਾ, ਜੀਂਦ, ਨਾਭਾ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਕਪੂਰਥਲਾ, ਨਾਲਾਗੜ੍ਹ, ਕਲਸੀਆਂ ਅਤੇ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਸਨ। ਜੋ ਕਿ 1956 ਵਿਚ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ (1966 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ) ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਹੀ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਧੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਸ਼ਿਮਲਾ ਨੂੰ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ (Reorganization of Punjab)

01 ਨਵੰਬਰ 1966 ਨੂੰ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ (ਮੌਜੂਦਾ) ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ (ਮੌਜੂਦਾ) ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਪੁਨਰਗਠਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਰਾਜਧਾਨੀ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ) ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੁੱਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ 60:40 ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ (ਹਿੱਸਾ) ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਇੱਕ ਆਧੁਨਿਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵਜੋਂ 1953 ਵਿਚ 'ਲੀ ਕਾਰਬੁਜ਼ੀਅਰ' ਨਾਂ ਦੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਭਵਨ ਕਲਾ ਨਿਰਮਾਣ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁੱਝ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਕੇ ਵਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁੱਲ ਸੱਤ ਜਿਲ੍ਹੇ ਸਨ, ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ 23 ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦਾ ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ 50362 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਢਾਈ ਕੁ ਦਰਿਆ ਵਗਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਦਰਿਆ ਸਤਲੁਜ ਤੇ ਬਿਆਸ ਅਤੇ ਅੱਧਾ ਕੁ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਵਗਦਾ ਹੋਇਆ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੱਖਣ-ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਘੱਗਰ ਦਰਿਆ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਪੂਰਬ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਗਦਾ ਹੋਇਆ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬ ਤੋਂ ਦੱਖਣ-ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਨੂੰ ਢਲਾਨ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਭਾਗ ਵਾਲਾ ਖੇਤਰ ਜੋ ਕਿ 300 ਤੋਂ 500 ਮੀਟਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤਲ ਤੋਂ ਉਚਾਈ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਵਿਚ ਪਠਾਨਕੋਟ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਅਤੇ ਮੋਹਾਲੀ ਜਿਲ੍ਹੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੱਖਣ-ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ, ਮੁਕਤਸਰ, ਬਠਿੰਡਾ, ਮਾਨਸਾ ਅਤੇ ਬਰਨਾਲਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਅਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰ ਤਲ ਤੋਂ ਉਚਾਈ 220 ਤੋਂ 250 ਮੀਟਰ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਖੁਸ਼ਕ ਇਲਾਕੇ ਹਨ ਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਰੇਤਲੀ ਹੈ ਅਤੇ 35 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਾਲਾਨਾ ਵਰਖਾ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਹਨ। ਜਦੋਂਕਿ ਬਾਕੀ ਮੱਧ ਵਾਲੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰ ਤਲ ਤੋਂ ਉਚਾਈ 250 ਤੋਂ 300 ਮੀਟਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਵਰਖਾ 35 ਤੋਂ 70 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਜਲੋਢ ਅਤੇ ਦੋਮਟ ਮਿੱਟੀ ਹਨ ਜੋ ਬਹੁਤ ਉਪਜਾਊ ਹਨ।

ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਆਈ। ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਪਜਾਊ ਮਿੱਟੀਆਂ, ਪਾਣੀ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ, ਸਾਰੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੌਸਮ (ਰੁੱਤਾਂ) ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਿਹਨਤੀ ਤੇ ਉਦਮੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਥੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਉਪਜਾਂ (ਫਸਲਾਂ) ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਣਕ ਅਤੇ ਚੌਲ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਖੇਤਰ ਵਧਣ ਅਤੇ ਰਸਾਇਣਿਕ ਖਾਦਾਂ, ਸਪਰੇਹਾਂ (ਰਸਾਇਣਿਕ ਦਵਾਈਆਂ) ਅਤੇ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਉਤਪਾਦਨ

ਨਾਲ ਵੱਧ ਲਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਨ ਭੰਡਾਰ ਭਰਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ, ਪਰੰਤੂ ਇਸ 50-60 ਸਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਿੱਟੀ, ਆਬੋ ਹਵਾ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰ ਲਏ। ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਆਬਾਦੀ 31 ਤੋਂ 32 ਮਿਲੀਅਨ (ਭਾਵ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ) ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ 2010-21 ਕੇਵਿਡ ਕਾਰਨ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 57-60% ਲੋਕ ਸਿੱਖ, 37-38% ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਅਤੇ ਈਸਾਈ ਲੋਕ 2% ਤੱਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਕੋਲ ਕੇਵਲ 1.53% (50362 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ) ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦਾ 20ਵਾਂ ਵੱਡਾ ਰਾਜ ਹੈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਉਦਯੋਗਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਛੋਟੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਆਧਾਰਿਤ ਉਦਯੋਗ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਅਤੇ ਗਾਰਮੈਂਟ ਉਦਯੋਗ, ਖੇਤੀ ਸੰਦ, ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਨਿਰਮਾਣ, ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ, ਆਟੋ ਪਾਰਟਸ ਅਤੇ ਸਾਈਕਲ ਨਿਰਮਾਣ ਉਦਯੋਗ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫਾਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲ ਅਤੇ ਕੈਮੀਕਲ (ਰਸਾਇਣ) ਉਦਯੋਗ ਹੀ ਹਨ। ਜੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਖੇਤੀ ਨੇ ਕਿਰਤ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਲਾਲਚ ਵੱਸ ਵੱਧ ਉਤਪਾਦਨ ਲੈਣ ਲਈ ਰਸਾਇਣਿਕ ਖਾਦਾਂ, ਜ਼ਹਿਰੀਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਆਬੋ ਹਵਾ, ਮਿੱਟੀ, ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰ ਲਏ।

50-60 ਸਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲੋਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ

ਦੀ ਲੁੱਟ ਕੀਤੀ। ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਟਿਊਬਵੈਲ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨਾਂ 'ਚ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਰਾਜ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਪਰਵਾਸ ਹੋਣਾ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 1980 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਅੱਤਵਾਦ ਦੀ ਮਾਰ ਕਾਰਨ ਨੌਜਵਾਨੀ ਦਾ ਘਾਣ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗੈਰਵਾਰ ਦਾ ਵਧਣਾ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵਧਣਾ ਆਦਿ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਗਿਰਾਵਟ ਆਈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਆਮ ਸਧਾਰਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਕਰਜ਼ੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵੇਚ ਕੇ ਬਾਹਰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਿੱਤ ਪ੍ਰਤੀਦਿਨ ਲੁੱਟਾਂ ਖੋਹਾਂ, ਕਤਲ, ਡਕੈਤੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਸਫਲ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਭ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਨਸ਼ੇ ਜਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਨੈਤਿਕਤਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਡੁੰਘੇ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਧੱਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਬੜਾਵਾ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਕਿਰਤ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿੱਤ ਨਵੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹਨ।

ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਦੰਗੇ ਕਰਵਾਉਣੇ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਰਾਜਕਤਾ ਫੈਲਾਉਣੀ ਨੇਤਾਵਾਂ/ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਧੰਦੇ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। 1990 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਉਦਾਰੀਕਰਨ, ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ/ਵਿਸ਼ਵ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੰਡੀ (ਮਾਰਕੀਟ) ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਫ਼ਿਟ (ਵਸਤਾਂ) ਵੇਚਣ ਲਈ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਹੋੜ੍ਹ ਲੱਗ ਗਈ। ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਰਥਿਕਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਨਾਲ, ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗ, ਚਮਕ ਦਮਕ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣ ਨੂੰ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅਨੈਤਿਕ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਹੋੜ ਨੇ ਸਾਡਾ ਅਮੀਰ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।

ਸਿੱਟਾ (Conclusion)

ਅਣਵੰਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮੇਂ (1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ) ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਇਹ ਖੇਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਸਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਨਾਲ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦਾ ਵੀ ਸੋਸ਼ਣ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ

ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਨ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ (ਮਿੱਟੀ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਹਵਾ) ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਰਹੀ। ਕਿਰਤ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਕਾਰਨ ਆਪਸੀ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਕਾਇਮ ਸੀ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿਗਾੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ (1947 ਤੋਂ 1966 ਵਿਚਕਾਰ) ਸਮੇਂ ਵੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤਕ ਇੱਥੋਂ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਚਿਆ ਰਿਹਾ ਪਰੰਤੂ ਜਦੋਂ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਗਤੀ ਵਧਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਮਸ਼ੀਨੀਕਰਨ ਕਾਰਨ ਕਿਰਤ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ 90% ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਸੀਮਾਵਰਤੀ ਰਾਜ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇੱਥੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਰਹੀ। 01 ਨਵੰਬਰ 1966, ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪੁਨਰਗਠਨ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ 1980 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਨਾਜ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ ਤਾਂ ਇਕੱਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਨ ਭੰਡਾਰ ਵਿਚ 50% ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ ਲੱਗਿਆ।

ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਹੋੜ ਵਿਚ ਕਿਰਤ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣਾ, ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਖਸੁੱਟ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਾਰਨ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ (ਕੁਦਰਤੀ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ) ਨੂੰ ਖਰਾਬ/ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੱਤਵਾਦ (1977-1995), ਫਿਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਪਰਵਾਸ ਕਰਨਾ ਤੇ ਹੁਣ ਗੈਰਸਟਰਵਾਦ, ਲੁੱਟਾਂ ਖੋਹਾਂ, ਫਿਰੋਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਅਰਾਜਕਤਾ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਡਰ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੈ। ਰਾਜ ਵਿਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਡੰਡੇ ਦਾ ਰਾਜ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਵਿਚ ਭਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਅਨੈਤਿਕਤਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਤੰਤਰ ਦਾ ਫੇਲੂ ਹੋਣਾ, ਵੱਡੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹਨ। ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਮੁਢਤ ਵਰਤੋਂ, ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਮੁਢਤ ਬੱਸ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਮੁਢਤ ਆਟਾ ਦਾਲ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਕਿਰਤ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਕੇ ਆਮ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ (ਤਿੰਨ ਅਤੇ ਚਾਰ ਦਰਜਾ) ਦਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਲੁਭਾਉਣੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੇ ਚੁੰਗਲ ਵਿਚ ਨਾ ਫਸਣ, ਬਲਕਿ ਇਮਾਨਦਾਰ ਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਨ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੁਝ ਇਮਾਨਦਾਰ, ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ, ਵਧੀਆ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਅਜੇ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਹੋ ਸਕੇ।

ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਜੱਗੀ ਕੁੱਸਾ ਵਲੋਂ ਲਿਖੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਬੇਗੋ' ਚਰਚਾ ਵਿਚ

ਲੰਡਨ (ਬਿਊਰੋ): ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਜੱਗੀ ਕੁੱਸਾ ਦੀ ਨਾਵਲ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 'ਸਰਦਾਰੀ' ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸ਼ਾਹਦੀ ਖ਼ੁਦ ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਵੀ ਭਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਾਵਲਕਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੈਸਾ ਜੱਗੀ ਕੁੱਸਾ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਵਲ 'ਪੂਰਜਾ ਪੂਰਜਾ ਕਟਿ ਮਰੈ' ਨਾਲ ਤੂਫ਼ਾਨ ਬਣ ਕੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਝੱਝਕ ਵਾਂਗ ਝੁੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਚਰਚਿਤ ਨਾਵਲ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਵੀ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਐਮਾਜ਼ੋਨ ਵਰਗੀਆਂ ਸਾਈਟਾਂ ਉੱਪਰ ਵੀ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ।

ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਫ਼ਿਲਮਾਂ 'ਸਾਡਾ ਹੱਕ' ਅਤੇ 'ਤੂਫ਼ਾਨ ਸਿੰਘ' ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ 2010 ਵਿਚ ਜੱਗੀ ਕੁੱਸਾ ਨੇ ਫ਼ਿਲਮੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੈਰ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਮੁੜ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। 26 ਨਾਵਲਾਂ ਸਮੇਤ 50 ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਜੱਗੀ ਕੁੱਸਾ ਦੀ 'ਮਹੰਤ-ਜਨਾਂ' ਉੱਪਰ ਲਿਖੀ ਉਸ ਦੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸਿਨੇਮਾ ਫ਼ਿਲਮ 'ਬੇਗੋ' ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਯੁੱਗ

ਫ਼ਿਲਮ ਸਟੂਡੀਉ' ਦੇ ਐੱਮ.ਪੀ. ਨਿਹਾਲੇ ਵਾਲੀਆ, ਸ਼ੇਰਾ ਯੂਤਕੋਟ ਅਤੇ ਦਿਲਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਲਵਲੀ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਹੈੱਡ ਕਾਬਲ ਗਿੱਲ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਗਿਰਜਾ ਸੁੰਕਰ, ਕੁਲ ਸਿੰਘੂ, ਮੈਡਮ ਕੁਲਵੰਤ ਖੁਰਮੀ, ਡੈਵੀ ਸਿੰਘ, ਨਗਿੰਦਰ ਗੋਖੜ, ਪਾਲੀ ਸੰਘੂ, ਰੁਪ ਸੰਘੂ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘੂ, ਰਮਣੀਕ ਸ਼ਰਮਾ, ਹੈਪੀ ਪ੍ਰਿੰਸ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਤੌਤੀ ਅਤੇ ਐਂਜਲੀਨਾ ਰਾਜਪੂਤ ਵਰਗੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦੇ ਜੋਹ ਦਿਖਾਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਗੀਤ ਕਮਲ ਖ਼ਾਨ, ਫ਼ਿਰੋਜ਼ ਖ਼ਾਨ, ਨਛੱਤਰ ਗਿੱਲ, ਜੋਤੀ ਨੂਰਾਂ ਅਤੇ ਸਿਮਰਨ ਭਾਰਦਵਾਜ ਨੇ ਗਾਏ ਹਨ। ਇਸ ਫ਼ਿਲਮ ਦੇ ਗੀਤ ਗੱਗੂ ਧੌੜਕੋਟ ਨੇ ਲਿਖੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਫ਼ਿਲਮ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸਿਨੇਮਾ ਘਰਾਂ ਦਾ ਸਿੱਗਰ ਬਣੇਗੀ। ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਜੱਗੀ ਕੁੱਸਾ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਅਗਲਾ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ 'ਇੱਕ ਸੀ ਲਾਲੀ' ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ 80 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੂਟਿੰਗ ਮਈ-ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਫਿਲਮ ਲੋਕ

ਮਾਧੁਰੀ ਦੀਕਸ਼ਤ - ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਪਿੱਛੇ ਛੁਪਿਆ ਰਹੱਸ !

ਦਿਲ ਨੂੰ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਅਤੇ ਮਨਮੋਹਕ ਅਦਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮਦਹੋਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਮਾਧੁਰੀ ਦੀਕਸ਼ਤ ਹੁਣ ਵੈੱਬ ਸੀਰੀਜ਼ 'ਮਿਸੇਜ਼ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ' 'ਚ ਸੀਰੀਅਲ ਕਿਲਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ 'ਚ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਪੂਬੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਨਾਗੇਸ਼ ਕੁਕਨੂਰ ਨੇ। ਅੱਜ ਜਿਓ ਹਾਟਸਟਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਇਹ ਸੀਰੀਜ਼ ਫਰੈਂਚ ਸ਼ੋਅ 'ਲਾਮਾਨਟੇ' ਦਾ ਇਕ ਰੂਪ ਹੈ। ਪੇਸ਼ ਹੈ ਨਾਗੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਾਧੁਰੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਕੁਝ ਵੇਰਵੇ-

- ਇਸ ਸਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਯਾਦਾਂ ਕੀ ਰਹੀਆਂ ਹਨ?

ਮਾਧੁਰੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, 'ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ ਬੇਟੇ ਦਾ ਇਸ ਸਾਲ ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਮੌਕਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਸੀਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਭ ਵੀ ਚੰਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਸਾਲ।

ਨਾਗੇਸ਼ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੁਲਾਈ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਸ਼ੋਅ 'ਦ ਹਿੱਟ: ਦ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਅਸੈਸੀਨੇਸ਼ਨ ਕੇਸ' ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਖਾਸ ਸ਼ੋਅ ਸੀ। ਹੋਰ ਵੀ ਚੰਗੇ ਅਨੁਭਵ ਹੋਏ ਹਨ।

ਇਸ ਸਾਲ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਮੋਟੀ ਫੀਸ ਅਤੇ ਪੈਪਰਾਜ਼ੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਹੁਤ ਛਾਇਆ ਰਿਹਾ। ਤੁਸੀਂ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਏ, ਤਦ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਪੈਪਰਾਜ਼ੀ ਕਲਚਰ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਰਿਹਾ ਸੀ ?

ਮਾਧੁਰੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, 'ਤੁਸੀਂ ਜੇਕਰ ਜਨਤਕ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਹੋ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੀ ਜਗਿਆਸਾ ਤਾਂ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਣ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਸਭ ਠੀਕ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਇੰਸਟਾਗ੍ਰਾਮ 'ਤੇ ਕੁਝ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਚੰਗੀ-ਬੁਰੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਆਖ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਰਹੀ ਗੱਲ ਫੀਸ ਦੀ ਤਾਂ ਹਰ ਕਲਾਕਾਰ ਆਪਣੀ ਫੀਸ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਨਿਰਮਾਤਾ ਉਸ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ

ਠੀਕ ਹੈ, ਵਰਨਾ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਮੁੱਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।'

ਨਾਗੇਸ਼ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਫੀਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਤਾਂ ਮੰਗਣਗੇ ਹੀ। ਜੇ ਮਾਰਕੀਟ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਹੈ। ਕੀਮਤ ਮੰਗਣ ਵਿਚ ਇਹ ਕੋਈ ਬੁਰਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। (ਹੱਸਦੇ ਹੋਏ), ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਪੈਪਰਾਜ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਮੀਡੀਆ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕ ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਮਾਧੁਰੀ, ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਖਾਣਾ ਬਣਾਇਆ ਅਸਲ ਵਿਚ ਵੀ ਸੈੱਟ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਪਕਾਇਆ?

ਲੰਬੀ ਜਿਹੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਧੁਰੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, 'ਖਾਣਾ ਤਾਂ ਬਣਾਇਆ ਹੀ, ਇਕ ਦਿਲਚਸਪ ਕਿੱਸਾ ਹੋਇਆ। ਸੀਨ ਲਈ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਮੌਦਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਮਾਹਿਰ ਲਿਆਏ ਸਨ। ਉਹ ਕੁਝ ਨਰਵਸ ਹੋ ਗਈ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਰਿਹਾ ਪਰ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਮੌਦਕ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਲੋ, ਮੈਂ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ।' ਨਾਗੇਸ਼ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਕਿੱਸਾ ਹੈ। ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ ਮੌਦਕ ਵਾਲਾ ਸੀਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਕ ਦੋ ਟੇਕ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕੈਟਰਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸੀਨ ਲਈ ਕੱਚੇ ਮੌਦਕ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ

ਹਨ। ਅਗਲੇ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਸਭ ਠੀਕ ਹੈ।

ਟੇਕ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕਲਾਕਾਰ ਨੇ ਮੌਦਕ ਖਾਂਦੇ ਹੋਏ ਲਾਈਨ ਬੋਲੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਵਾਦ ਵਿਗੜਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਮੈਂ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, 'ਤੁਹਾਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਕੀ ਹੈ, ਤਦ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੌਦਕ ਕੱਚੇ ਸਨ।'

- 'ਮਿਸੇਜ਼ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ' ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸੀ?

ਮਾਧੁਰੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੀਰੀਜ਼ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨਾਗੇਸ਼ ਅਤੇ ਅਪਲਾਜ਼

ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਕ 'ਸੀਰੀਅਲ ਕਿਲਰ ਅਤੇ ਮੈਂ' (ਅੱਖਾਂ ਮਟਕਾਉਂਦੇ ਹੋਏ), ਜਦੋਂ ਸਕਰਿਪਟ ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਲੱਗੀ। ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾਧਾਰਨ ਘਰੇਲੂ ਔਰਤ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਚ ਪਰਤਾਂ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਵੱਖਰਾ ਕਿਰਦਾਰ ਰਚੇਗਾ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਾਗੇਸ਼ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਵੇਖਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਰੂਪ 'ਚ ਕੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਨਹੀਂ। ਮੂਲ ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਬਹੁਤ ਸੀ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕਰਨ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਿਰਦਾਰ ਪਰਤਦਾਰ ਵੀ ਰੱਖਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪਸੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ

ਵੀ। ਮੂਲ ਸ਼ੋਅ ਦਾ ਟੋਨ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਸੀ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਰੱਖਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਖਾਣਾ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਮੁਸਕਰਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਉਸ 'ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਤੁਹਾਡੇ ਕੋ-ਸਟਾਰ ਰਹੇ ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਕੀ ਖਾਸ ਗੱਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਵੀ ਸੁਪਰ ਸਟਾਰ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ?

ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਇਨਸਾਨ ਹਨ। ਉਹ ਅੱਜ ਵੀ 'ਵਨ ਬੈਂਡਰੂਮ' ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪ ਇਹ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਇਨਸਾਨ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਮਾਲ ਦੇ ਹਨ।

-ਨਾਗੇਸ਼ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਲਾਈਮਲਾਈਟ

ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਕਿਉਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋ?

(ਠਹਾਕਾ ਮਾਰਦੇ ਹੋਏ), ਇਹ ਜੋ 'ਲਾਈਮਲਾਈਟ' ਹੈ, ਉਸ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੂੰ ਰਾਸ ਵੀ ਤਾਂ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਆਖਾਂ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮਾਧੁਰੀ ਦੀਕਸ਼ਤ 'ਲਾਈਮਲਾਈਟ' ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਵਰਨਾ ਇਹ ਸਭ ਘਰ ਲੈ ਜਾਣਾ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ।

ਮਾਧੁਰੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ:-

"ਤੁਸੀਂ ਜੇਕਰ ਜਨਤਕ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਹੋ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੀ ਜਗਿਆਸਾ ਤਾਂ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਣ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਸਭ ਠੀਕ ਹੈ।"

ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਗੋਆ ਵਿਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਏ 56ਵੇਂ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਫਿਲਮ ਫੈਸਟੀਵਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਰਜਨੀਕਾਂਤ ਨੂੰ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ 50 ਸਾਲ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਬਦਲੇ ਲਾਈਫ ਟਾਈਮ ਅਚੀਵਮੈਂਟ ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਅਭਿਨੈ ਦੇ 50 ਸਾਲ ਮੈਨੂੰ ਕੇਵਲ 10-15 ਸਾਲ ਵਾਂਗ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ 100 ਹੋਰ ਜਨਮ ਲਵਾਂ ਤਾਂ ਹਰ ਵਾਰ ਰਜਨੀਕਾਂਤ ਅਤੇ ਅਭਿਨੇਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਜਨਮ ਲੈਣਾ ਚਾਹਾਂਗਾ।

ਰਜਨੀਕਾਂਤ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਆਉਣ 'ਤੇ ਹੀ ਮਿਲੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਲੀ ਨਾਂ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਹੈ।

ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਨੂੰ ਅਭਿਨੈ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਕਦਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਉਸ ਦੇ ਪਰਮ ਮਿੱਤਰ ਰਾਜਾ ਬਦਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇਕ ਹੀ ਦਿਨ ਬੰਗਲੌਰ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਸਰਵਿਸ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਬੱਸ ਕੰਡਕਟਰ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਬਦਰ ਡਰਾਈਵਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਰਜਨੀਕਾਂਤ

ਅਭਿਨੈ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮਨੋਰਥ: ਰਜਨੀਕਾਂਤ

ਨੇ ਕਈ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਐਕਟਿੰਗ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕਰੀਅਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਦੀ ਐਕਟਿੰਗ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਰਾਜਾ ਬਦਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਵਗਠਿਤ ਮਦਰਾਸ ਫਿਲਮ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਨੂੰ ਤਾਮਿਲ ਦਾ ਸਹੀ ਗਿਆਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਨੇ ਚਾਰ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਗਰੁੱਪ ਬਣਾਏ ਸਨ। ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਬੇਂਗਲੁਰੂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਕਰਨਾਟਕ ਬੈਚ ਨਾਲ ਜੁੜੇ। ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਖੀ

ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੰਨਡ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਐਸਆਰ ਪੁੱਤਨਾ ਕਨਾਗਲ ਸਨ। ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਗੈਸਟ ਲੈਕਚਰਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਕੇ ਬਾਲਾ ਚੰਦਰ ਆਏ ਸਨ। ਉਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਆਪਣੇ ਇਕ

ਸਿੱਖਿਆਰਥੀ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਮੰਗੀ। ਬਾਲਾ ਚੰਦਰ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਆਪੂਰਵਾ ਰਾਗੰਗਲ' ਵਿਚ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਪਰ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਮਿਲ ਸਿੱਖਣੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਵੀਹ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਗਣੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਲਾਕਾਰ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਬਾਲਾਚੰਦਰ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਵੱਡਾ ਨਾਂ ਸਕਰੀਨ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ ਮੇਜਰ ਚੰਦਰਕਾਂਤ ਵਿਚ ਏਵੀਐਸ. ਰਾਜਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਏ ਪਾਤਰ ਰਜਨੀਕਾਂਤ ਦਾ ਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ। ਰਜਨੀਕਾਂਤ ਦਾ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ- ਰਾਤ ਦਾ ਰੰਗ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਉੱਤੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀ ਹੀ ਸੀ।

ਦਰਅਸਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਗਹਿਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਸਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨਾਂ ਨੇ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸ ਰਚ ਦਿੱਤਾ। ਰਜਨੀਕਾਂਤ ਅੱਜ ਵੀ ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ ਸਿੱਖਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਐਕਟਿੰਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਹੀ ਰਜਨੀਕਾਂਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ।

‘ਹਿਸਟੋਰੀਕਲ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਾਈਨਜ਼’ ਕਿਤਾਬ ਖਰੀਦੋ HISTORICAL SIKH SHRINES

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੀਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਪਿੰਡ/ਨਗਰ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਅਤੇ ਰੰਗੀਨ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕੋ-ਇਕ ਕਿਤਾਬ।

ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਐਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ ਹੈ।

ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕਿਤਾਬ ਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਛਪੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਐਡੀਸ਼ਨ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਦੋਬਾਰਾ ਛਪਣ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਅੱਜ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਆਰਡਰ ਦਿਓ ਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬੈਠੇ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ।

ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਆਰਟ ਪੇਪਰ ‘ਤੇ ਚਾਰ ਰੰਗੀ ਛਪਾਈ ਵਿਚ ਛਪੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਜਿਲਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇਕ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਏਡੀ ਵੱਡੀ ਕਿਤਾਬ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਕਾਪੀ ਦਾ ਭਾਰ 4 ਕਿਲੋ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਰੀਅਰ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜਣ ਦਾ ਖ਼ਰਚ 3500 ਰੁਪੈ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿਰਫ 125 ਡਾਲਰ ਵਿਚ ਮਿਲੇਗੀ

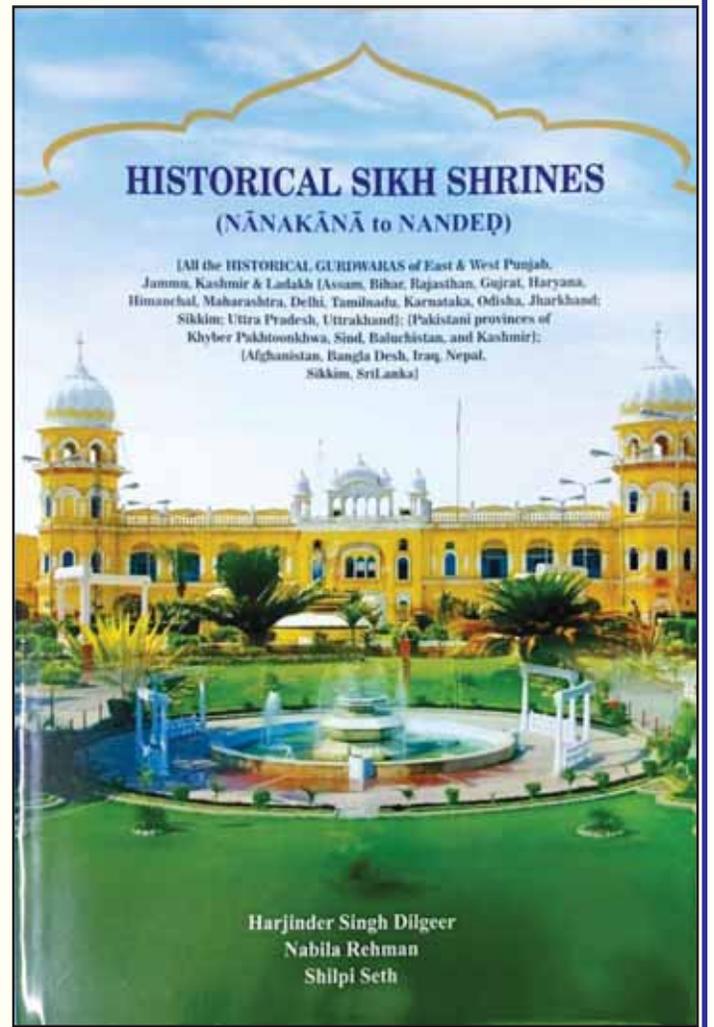
ਨਵਾਂ ਤੇ ਵੱਡਾ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼

ਚਾਰ ਜਿਲਦਾਂ ਵਿਚ, 2748 ਸਫ਼ੇ ਦੀ ਇਹ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾ ਇਸ ਸਦੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਿਤਾਬ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਕ-ਇਕ ਲਫ਼ਜ਼ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਉਸ ਲਫ਼ਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ, ਅਪਭ੍ਰੰਸ਼, ਪਾਲੀ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਫ਼ਾਰਸੀ ਤੇ ਅਰਬੀ ਬੋਲੀਆਂ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚ 2500 ਦੇ ਕਰੀਬ ਜੀਵਨੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ 1000 ਤੋਂ ਵਧ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ, ਮੰਦਰਾਂ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਹਰ ਇਕ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ (ਫ਼ਿਲਾਸਫ਼ੀ) ਬਾਰੇ ਤਫ਼ਸੀਲ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੈਟ ਦਾ ਭਾਰ ਸਾਢੇ 8 ਕਿਲੋ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਰੀਅਰ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜਣ ਦਾ ਖ਼ਰਚ 7000 ਰੁਪੈ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿਰਫ 135 ਡਾਲਰ ਵਿਚ ਮਿਲੇਗੀ (ਸਣੇ ਕੋਰੀਅਰ ਖ਼ਰਚ)।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ (English translation)

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਟਰਾਂਸਲੇਸ਼ਨ): ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇਕ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਟਰਾਂਸਲੇਸ਼ਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਸੌਖਿਆਂ ਸਮਝ ਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ, ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ (ਰੋਮਨ) ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ (ਟਰਾਂਸਲਿਟਰੇਸ਼ਨ), ਅਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਟੀਕਾ (ਟਰਾਂਸਲੇਸ਼ਨ) ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਸੱਤ ਜਿਲਦਾਂ ਵਿਚ ਸੰਪੂਰਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਰੀਅਰ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜਣ ਦਾ ਖ਼ਰਚ 8000 ਰੁਪੈ ਹੈ। ਸਿਰਫ 150 ਡਾਲਰ ਵਿਚ (ਸਣੇ ਕੋਰੀਅਰ ਖ਼ਰਚ)।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਤਾਬ/ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਰੀਦਣਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ ‘ਤੇ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ:

ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਫੋਨ: 224-422-4773

Reliable

Trucks & Trailer Repair Shop

7401 Brookville Road Indianapolis, IN 46239

- * Truck & Trailer Alignment
- * Truck Oil Change
- * Truck & Trailer Brakes
- * Shock and Chambers
- * Drive Lines & AC Work
- * Tire Change, Repair, & Balance
- * Reefer Oil Change

- * DPF Work
- * Nox Sensor
- * Truck & Trailer Bushings
- * Air Compressor
- * Air Dryer
- * Radiator Change

ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਅਲਾਈਨਮੈਂਟ, ਟਰੱਕ ਆਇਲ ਬਦਲਣ, ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਬਰੇਕਾਂ, ਟਾਇਰ ਬਦਲਣ, ਰਿਪੇਅਰ ਅਤੇ ਬੈਲੇਂਸ, ਰੀਫਰ ਆਇਲ ਬਦਲਣ, ਏਅਰ ਡਰਾਇਰ, ਰੇਡੀਏਟਰ ਬਦਲਣ ਅਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਤੇ ਟਰੇਲਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

Gurbaksh S Randhawa: 317-800-2976

Sam Bhullar: 317-995-2020